

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ROMA DÖNEMİNDE LYKAONIA BÖLGESİ

Hazırlayan

ALİ GÜL

Tarih Ana Bilim Dalı

Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı

Yüksek Lisans

KARAMAN – 2019

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ROMA DÖNEMİNDE LYKAONIA BÖLGESİ

Hazırlayan

ALİ GÜL

Tarih Ana Bilim Dalı

Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı

Yüksek Lisans

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi ERCAN AŞKIN

KARAMAN – 2019

TEZ ONAY SAYFASI FORMU

Doküman No	FR-285
İlk Yayın Tarihi	05.02.2018
Revizyon Tarihi	
Revizyon No	00
Sayfa No	1/1

ROMA DÖNEMİNDE LYKAONİA BÖLGESİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 20.08.2019

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Prof. Dr. Mehmet KURT

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ercan AŞKIN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ARSLAN

İmzası

(Handwritten signatures of Prof. Dr. Mehmet Kurt, Dr. Öğr. Üyesi Ercan Aşkin, and Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Arslan)

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 02.08.2019 tarihli ve 34/473 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Doç. Dr. İdris Nebi UYSAL

Hazırlayan

Kalite Sistem Onayı

ÖN SÖZ

"Roma Döneminde Lykaonia Bölgesi" olarak adlandırdığımız bu çalışma, günümüz Konya ve Karaman illerinin sınırları içerisinde kalan Antik Lykaonia Bölgesi'ni ele almaktadır. Tarihsel gelişmelerle bağlantılı olarak bölgenin sınırları değişiklik gösterse de Lykaonia Bölgesi, batıda Beyşehir Gölü, güneyde Toros Dağları ve doğuda Ereğli'nin batısından ve Karapınar'ın doğusundan geçerek Tuz Gölü'ne kadar uzanmaktadır. Kuzeyde ise Tuz Gölü'nün kuzey kıyılarını çevreleyerek Lâdik boyunca uzanan bölgeyi içermektedir.

Çalışma kapsamında Lykaonia Bölgesi'nin Roma Cumhuriyet ve İmparatorluk dönemlerindeki gelişmeler üzerinde durulmaktadır. Modern literatürün yanısıra antik kaynaklar, yazıtlar, sikkeler gibi unsurlar da bölge üzerine yapılan değerlendirmelerde dikkate alınmıştır. Mevcut verilerden hareketle Lykaonia Bölgesi'nin Roma Dönemi hakkında ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.

Kaynak temininde, tercüme konusunda ve tezin bütün aşamalarında desteğini esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Ercan AŞKIN'a teşekkürü bir borç bilirim. Tez konusunun belirlenmesinde ve kaynak temininde yardımcı olan Prof. Dr. Mehmet KURT hocama müteşekkirim. Yazıt inceleme ve tercüme etmede yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ALKAN hocama teşekkür ederim. Lisans ve Yüksek Lisans hayatım boyunca bizlere vermiş olduğu desteklerinden dolayı Tarih Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mehmet MERCAN hocama şükranlarımı sunarım. Ve son olarak her zaman yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen aileme minnettarım.

ALİ GÜL

Karaman – 2019

ÖZET

MÖ 133 yılında III. Attalos'un topraklarını Roma'ya bırakması sonucu Roma'nın Küçük Asya'daki etkinliği artmıştır. MÖ 129 yılında Provincia Asia kurulmuştur. MÖ 102-101 yıllarında Marcus Antonius Akdeniz'deki korsanlık faaliyetlerini engellemek için görevlendirilmiştir. MÖ 92 yılında Kilikia ilk kez eyalet haline getirilmiş ve ilk valisi de Lucius Cornelius Sulla olmuştur. MÖ 67 yılında Gn. Pompeius Magnus korsanları ortadan kaldırmak için başarılı bir sefer düzenlemiştir. MÖ 51-50 yıllarında Marcus Tullius Cicero, Kilikia prokonsülü olmuş mektuplarında Lykaonia'dan da bahsetmiştir. Marcus Antonius MÖ 40-39 yıllarında Küçük Asya'da yeniden düzenlemelerde bulunmuştur. MÖ 31 yılında Marcus Antonius'un Actium Savaşı'nda Octavianus'a yenilmesi ile Roma'daki iç karışıklıklar sona ermiş ve İmparatorluk Dönemi başlamıştır. MÖ 25 yılında Marcus Lollius tarafından Roma'nın ilk İmparatorluk Eyaleti olan Provincia Galatia kurulmuştur.

MS 37 yılında Lykaonia Bölgesi'nin bir kısmı Gaius Caligula tarafından Kommagene kralı IV. Antiokhos ve kız kardeşi Iotape Philadelphos'a verilmiştir. MS 46-48 yılları arasında Aziz Paulus çıktığı yolculukta Iconium, Lystra ve Derbe kentlerini ziyaret etmiştir. Claudius (MS 41-54) Iconium'un adını *Claudiconium* olarak değiştirmiştir. Traianus (MS 98-117) Döneminde Iconium, Yahudi ve Yunanların yaşadığı önemli bir kenttir. İmparator Hadrianus (MS 117-138), Iconium kentine *Colonia Aelia Hadriana Augusta Iconensium* statüsünü vermiştir. Antonius Pius (MS 138-161) Döneminde Lykaonia, Isauria ile birlikte Galatia'dan ayrılarak Kilikia'ya bağlanmıştır. MS 240'ların sonlarında I. Şapur'un Kappadokia istilasından Lykaonia'nın güney kesimi de olumsuz etkilenmiştir. MS 276 yılında Laranda, Lystra ile beraber Isauria Eyaleti'ne dâhil edilmiştir. Diocletianus (MS 248-305) Döneminde eyaletlerde geniş çaplı düzenlemeler yapılmıştır. MS 306-337 yılları arasında I. Constantinus döneminde devlet ve eyaletlerin yönetimine dair düzenlemeler kapsamında piskoposluk merkezleri oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Roma Dönemi, Lykaonia, Iconium, Asia Eyaleti, Octavianus, Antipater, Amyntas.

ABSTRACT

The Region of Lycaonia in the Roman Period

The activities of Rome in Asia Minor increased after Attalos III left its land to Rome at 133 BC. Provincia Asia was founded in 129 BC. Marcus Antonius was tasked to put a stop to the piracy activities within Mediterranean around 102-101 BC. Cilicia was made into a province for the first time in 92 BC and Lucius Cornelius Sulla became its first governor. Gn. Pompeius Magnus organized a successful campaign to eliminate the pirates in 67 BC. Marcus Tullius Cicero became the proconsul of Cilicia in 50-51 BC and mentioned of Lycaonia in his letters. Marcus Antonius issued some reorganizations in Asia Minor in 40-39 BC. The internal disturbances in Rome ended when Marcus Antonius lost Actium War against Octavianus in 31 BC and then the Empire Period started. Marcus Lollius founded Provincia, which is the first State of Roman Empire, in 25 BC.

A part of Lycaonia Region was given to Antiochos IV, king of Commagene and his sister Iotape Philadelphos in 37 AD. Saint Paulus visited Iconium, Lystra and Derbe cities in his journey between 46-48 AD. Claudius (41-54 AD) changed the name of Iconium to *Claudiconium*. Iconium was an important city where Jews and Greeks lived during Traianus (98-117 AD) Period. The Emperor Hadrianus (117-138 AD) entitled Iconium as *Colonia Aelia Hadriana Augusta Iconensium*. Lycaonia abandoned Galatia from Isauria and adhered to Cilicia in Antonius Pius (138-161 AD) Period. The southern part of Lycaonia got affected negatively from the occupation of Cappadocia by Shapur I at the end of 240s AD. Laranda was included into Isauria State along with Lystra in 276 AD. Widespread organizations were made in states during Diocletianus (248-305 AD) Period. The bishopric centres were established in scope of the organizations regarding government and state administration in Constantinus I Period between 306 and 337 AD.

Keywords: Roman Age, Lykaonia, Iconium, Provincia Asia, Octavianus, Antipater, Amyntas.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	v
GİRİŞ	1
BÖLÜM I	3
COĞRAFİ ÖZELLİKLER	3
1.1. Sınırlar.....	3
1.2. Dağlar.....	5
1.3. Ovalar.....	7
1.4. Akarsular ve Göller.....	8
1.5. İklim ve Bitki Örtüsü.....	12
BÖLÜM II	14
ARAŞTIRMA TARİHÇESİ	14
BÖLÜM III	19
ROMA DÖNEMİ ÖNCESİNDE LYKAONIA	19
BÖLÜM IV	22
ROMA DÖNEMİNDE LYKAONIA	22
4.1. Cumhuriyet Dönemi.....	22
4.2. İmparatorluk Dönemi.....	37
BÖLÜM V	58
ROMA DÖNEMİNDE LYKAONIA'DA İMAR FAALİYETLERİ, MESLEKLER, KÜLTÜR	58
SONUÇ	68
KAYNAKÇA	72
FİGÜRLER	92

KISALTMALAR**Sürelî Yayınlara İlişkin Kısaltmalar**

AnnÉp	L'Année Épigraphique
BE	Bulletin Epigraphique
CAH	The Cambridge Ancient History
CIG	Corpus Inscriptionum Graecarum
CIL	Corpus Inscriptionum Latinarum
CIRev	Classical Review
IGRP	Inscriptiones Graecae ad res Romanas Pertinentes
ILS	Dessau, Inscriptiones Latinae selectae
MAMA	Monumenta Asiae Minoris Antiqua.
MDAI(A)	Mitteilungen des deutschen archäologischen Instituts Athenische Abteilung
RPh	Revue de Philologie, de littérature et d'histoire anciennes
SEG	Supplementum Epigraphicum Graecum
SERP	Studies in the History and Art of the Eastern Provinces of the Roman Empire

Diğer Kısaltmalar

bkz.	bakınız
Çev.	Çeviren
dn.	dipnot
ed.	editör
Haz.	Hazırlayan
km	kilometre
m	metre
mm	milimetre
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
s.	sayfa
v.d.	ve diđerleri
vd.	ve devamı
Vol.	Volume

GİRİŞ

Lykaonia, günümüz Konya ve Karaman illerinin merkezleri ile bazı ilçelerinin bir kısmını kapsamaktadır. Çatalhöyük bölge sınırları içerisinde yer aldığına göre Lykaonia Bölgesi'nin tarihi de en az Neolitik Dönem'e kadar uzanmaktadır. Bölgede tespit edilmiş çok sayıdaki höyük Lykaonia'nın çok erken dönemlerden itibaren yerleşime sahne olduğunun kanıtı niteliğindedir.

Küçük Asya'nın doğusu ile batısı arasında bir köprü görevi üstlenmesinden dolayı Lykaonia Bölgesi'nin stratejik yönden oldukça önemli bir konuma sahip olduğu açıktır. Bölge Küçük Asya'nın merkezinde yer alması, Doğu, Batı ve Toroslardaki geçitler aracılığıyla diğer bölgelerle bağlantıya imkân tanınmasından dolayı önem taşımaktadır. Bu stratejik öneminden dolayı da tarih boyunca birçok gücün bölge üzerinde hâkimiyet kurmak istediği görülmektedir. Nitekim Lykaonia Bölgesi tarihsel süreç içerisinde birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu medeniyetlerden biri olan Roma'nın, Cumhuriyet Dönemi'nden itibaren Küçük Asya ile ilgilenmeye başlaması Lykaonia Bölgesi'ni tarihsel gelişmelerin içerisine çekmiştir. Süreç içerisindeki gelişmeler dolayısıyla bölge karmaşık olaylara sahne olmuştur.

Lykaonia üzerine daha önce yapılan çalışmalarda bölgenin Roma Dönemi'ndeki durumuna ilişkin belirli oranlarda değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir. Bu çalışma kapsamında Roma Dönemi'nde bölgenin tamamı gözetilerek bilgi ve değerlendirmelere yer verilecektir. Çalışmada temel olarak Roma'nın Lykaonia Bölgesi'ndeki MÖ 188 ile MS 395 yılları arasındaki faaliyetleri incelenmektedir. Çalışma kapsamında antik ve modern kaynakların yanı sıra epigrafik ve numismatik veriler de göz önünde bulundurulmuştur.

Çalışma beş bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde, bölgenin coğrafi özellikleri hakkında bilgiler aktarılmıştır. Zaman zaman değişen sınırlarından, dağlarından, ovalarından, akarsu ve göllerinden, iklim ve bitki örtüsünden bahsedilmiştir.

İkinci bölümde, seyyahların bölge hakkında vermiş oldukları bilgilerden, ayrıca bölge hakkında yapılan akademik çalışmalardan söz edilmiş, bu çalışmalar hakkında kısa bilgilere yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde, bölgenin Roma Dönemi'ne kadar olan tarihsel süreci üzerine bilgiler aktarılmıştır. Lykaonia'nın Roma öncesinde hangi devletlerin hâkimiyeti altında bulunduğu bahsedilmiştir. Hititlerden başlayarak Phryg, Pers, Büyük İskender ve ardılları zamanında bölgedeki gelişmelerden söz edilmiştir.

Dördüncü bölüm, çalışmanın Roma Dönemi'ni incelemektedir. Bu bölüm Cumhuriyet Dönemi ve İmparatorluk Dönemi olmak üzere iki alt başlık altında incelenmiştir. MÖ 188'den MS 395 yılında I. Theodosius tarafından imparatorluğun Doğu ve Batı olmak üzere ikiye bölündüğü zamana kadar olan gelişmeler ele alınmıştır. Lykaonia Bölgesi'nin bu zaman dilimi arasında hangi eyaletlerin sınırları içerisinde kaldığına, kimler tarafından yönetildiğine, ne gibi sorunlarla karşılaşıldığına ve bu sorunları çözmek için uygulanan politikaların neler olduğuna değinilmiştir.

Beşinci bölümde ise yazıtlar ve literatür bilgileri ışığında Roma Döneminde Lykaonia'daki imar faaliyetleri, meslekler, kültürler gibi hususlara değinilmiştir.

"Sonuç ve Değerlendirme" bölümünde ise elde edilen veriler bütüncül bir bakış açısıyla ele alınarak Lykaonia'nın Roma Dönemi üzerine genel değerlendirmelerde bulunulmuştur.

BÖLÜM I

COĞRAFİ ÖZELLİKLER

1.1. Sınırlar

Lykaonia Bölgesi günümüzde Konya ve Karaman illeri ve bazı ilçelerinin sınırları içerisinde yer almaktadır. Bölge sınırlarının tarihsel gelişmelerle bağlantılı olarak zaman zaman değişikliklere uğradığı bilinmektedir. Bu durum Lykaonia'nın sınırları hakkında kesin yargılarda bulunmayı zorlaştırmaktadır.

Lykaonia, batıda Doğu Phrygia ve Doğu Pisidia, doğuda Kappadokia, kuzeyde Galatia ve güneyde de Kilikia Trakheia (Dağlık Kilikia)/Isauria ile sınırlanmaktadır. Güneyde Toroslarla kuzeyde ise ova ile sınırlanmış olan Lykaonia'nın doğu ve batı sınırlarını kesin olarak belirlemek oldukça güçtür. Roma'nın Küçük Asya'daki eyalet düzenlemeleri çerçevesinde Lykaonia'nın idari sınırlarının sık sık değişmesi ve antik yazarların kendi dönemindeki idari sınırlardan söz ediyor olması muhtemelen bunun sebebidir¹.

Lykaonia hakkındaki ilk bilgilerimizi antik yazarlardan öğrenmekteyiz. Ksenophon, Iconium'u Phrygia'nın son kenti olarak anmakta, Kyros'un Iconium'dan sonra Lykaonia içerisinde beş gün otuz fersenk ilerlediğini belirtmektedir². Ayrıca Anabasis'te Ilgın kentine lokalize edilen Tyriaion adı geçmektedir³.

---

¹ Kurt, 2018a: 597-598.

² Ksenophon, *Anabasis*: I.2. 19.

³ Ksenophon, *Anabasis*: I.2. 14.

Strabon, Lykaonia'nın, Hellespontos Phrygiası ve Galatia'nın güneyinde Büyük Phrygia, Kilikia ve Pisidia Toroslarına kadar uzandığını söylemektedir⁴. Ayrıca Isauria'nın Lykaonia'ya dâhil olduğunu ve burada Eski Isaura ve Yeni Isaura isimli iki köy olduğunu yazmaktadır⁵. Lykaonia ile Kappadokia arasındaki sınırın, Lykaonia'ya ait Koropassos köyü (Akhan) ile Kappadokia'ya ait Garsaura kenti (Aksaray) arasında olduğunu belirtmektedir⁶.

Plinius, en ünlüsü Iconium kenti olmak üzere Lykaonia'nın 14 kentten meydana geldiğini yazmaktadır⁷.

Texier, Lykaonia'nın Toros Dağları ile olan sınırlarında Derbe (Kertihöyük) ve Laranda (Karaman) kentlerinin bulunduğunu ve bu sahanın önemli kentinin ise Iconium olduğunu söylemektedir⁸.

K. Belke – M. Restle, 20. yüzyılda Lykaonia Bölgesi ile ilgili en detaylı araştırmaları yürütmüştür. Belke – Restle'ye göre sınır Lykaonia ve Kappadokia arasındaki Arsama Dağı'nı geçerek Tatta Limne'nin (Tuz Gölü) güneyindeki Garsaura üzerinden Akgöl'e ulaşmaktadır. Akgöl'ün güneyindeki Divle Ovası bu sınırı çizmektedir. Lykaonia'nın Isauria ile olan sınırları ise Toros Dağları ve Kalykadnos (Göksu) boyunca ilerlemektedir. Lykaonia'nın Pamphylia ve Pisidia⁹ ile olan batı sınırları, Geyik ve Küpe dağlarını takip edip, Vasada ve Amblada'yı geçerek Beyşehir Gölü'ne ulaşmaktadır. Beyşehir Gölü'nün doğu bölümünden başlayarak, Galatia Bölgesi'nin güney sınırı olan Pappa - Tiberiopolis

---

⁴ Strabon, XII.4. 10.

⁵ Strabon, XII.6. 2.

⁶ Strabon, XII.6. 1.

⁷ Plinius, *Naturalis Historia*, V. XXV.

⁸ Texier, 2002: 289.

⁹ Lykaonia'daki yazıtlarda altı, Pisidia'dakilerde ise sekiz köşeli yıldızların görüldüğünün ifade edilmesi Pisidia ile olan sınır hususunda ipucu vermektedir, Cronin, 1902b: 103 no. 9.

(Yunuslar), Tyriaion (İlgın) ve Laodikeia (Lâdik) sınır boyunca sıralanmaktadır. Konya, Karaman ve Aksaray şehirlerinin bu sınırlar içinde bulunduğu söylenebilir¹⁰.

Coğrafi özelliklere bakıldığında genel olarak bölge sınırları hakkında şunlar söylenebilir; Güney Orta Toroslar tarafından sınırlandırılmakta olup batıya doğru, Hacıibaba, Özyurt ve Alacadağ hattı boyunca ilerlemektedir. Daha sonra Erenler Dağı, Aladağ, Gölcük Dağı ve Kurşunlu Dağı hattında kuzeye ilerleyip, Haymana Platosu güneyinden doğuya yönelmekte ve Tuz Gölü'nün kuzey ucu ile birleşmektedir. Tuz Gölü bölgenin doğu sınırının kuzey kesimini meydana getirmektedir. Doğu sınırı gölün batısından güneye doğru ilerlemekte ve Karacadağ hattı üzerinden Bolkar Dağları'nın batısından tekrar Orta Toroslara bağlanmaktadır.

1.2. Dağlar

Karacadağ: Karapınar'ın doğusunda bulunan¹¹ volkanik bir dağdır. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda ortalama 30 km uzunluğunda ve 15 km genişliğindedir¹². Andezit, aglomera, bazaltlar ve volkanik tüf dağın ana yapısını oluşturmaktadır. Birden fazla volkanik zirveyi bünyesinde barındırmakta olup dağın en yüksek noktası 2025 m ile Kurşuncukale Tepesi'dir¹³.

Karadağ: Konya'nın güneydoğusunda¹⁴, Karaman'ın kuzeyinde yer almaktadır (Figür 1). Yüksekliği 2288 m olan volkanik bir dağdır¹⁵. Zirvesinde Mahlaç Tepe (2288 m), Başdağ

¹⁰ Belke – Restle, 1984: 39-40; Baldiran, 2009: 5; Baldiran – Pehlivan, 2015: 909.

¹¹ Kaya – Kılıcı, 2011: 4.

¹² Bozyiğit – Güngör, 2011: 176.

¹³ Bozyiğit – Tapur, 2009: 140.

¹⁴ Bozyiğit – Güngör, 2011: 177.

(2230 m), Kızıl Tepe (2211 m) ve Yelibel Tepe (2200 m) bulunmaktadır. Bu tepelerden de anlaşılacağı üzere Karadağ volkan konisi birkaç kez püskürme ile meydana gelmiştir¹⁶. Karadağ'ın tepesinde huni biçiminde derin bir krater bulunmaktadır. Derinliği 150 m'dir. Krater, tamamen kapalı bir çanak olup yamaçları dik, dibi düzdür. Yağışlı mevsimlerde göl halini alır, kurak mevsimde ise tabanı görülmektedir¹⁷.

Erenler Dağı ve Alacadağ: Konya'nın güneybatısında yer alan Erenler Dağı 2313 m Alacadağ 2203 m yüksekliğe sahiptir¹⁸ (Figür 1). Bu dağların volkanik kütleleri andezit ve dazit lavlarından meydana gelmişlerdir¹⁹.

Meke Dağı: Karacadağ'ın güneyinde yer almaktadır (Figür 1). Bu sahadaki yükseltiler güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda Antıklı Tepesi (1119 m), Küçük Medet Tepesi (1302 m) ve güneyde Meke Tepesi (1278 m) olarak sıralanmaktadır²⁰.

Bozdağlar: Obruk Platosu'nun batısında yer almaktadır (Figür 1). Bu dağ silsilesi güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda 60 km uzunluğa ulaşmaktadır. Doğu-batı yönünde en geniş yeri 45 km'dir. Bozdağlar'ın en yüksek noktası güney kesimindeki Hodulbaba Dağı'nın zirvesidir²¹.

---

¹⁵ Bildirici, 2009: 7; Kaya – Kılıcı, 2011: 4.

¹⁶ Tapur, 2009: 24.

¹⁷ Sür, 1972: 18.

¹⁸ Sür, 1972: 17.

¹⁹ Akkuş, 1998: 11.

²⁰ Bozyiğit – Tapur, 2009: 141.

²¹ Bozyiğit – Tapur, 2009: 140.

Hacıbaba Dağı: Karaman'ın 30 km kuzeybatısında yer almaktadır (Figür 1). En geniş yeri 15 km kadardır. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda 25 km kadar bir uzunluğa sahiptir²².

Karaman'ın güney ve güneydoğu kesimlerinde Sertavul'dan Ayrancı'ya kadar olan sahada Yüğlük Dağı (2475 m), Ziyaret Tepe (2270 m), Üçtepe (2200 m), Avdan Tepe (2040 m), Meyil Dağı (1837 m)²³, Devezindanı Tepesi (2050 m) ve Karakükürtlü Dağı gibi önemli yükseltiler yer almaktadır²⁴. Ayrıca Konya'da Bolkar Dağları (3240 m), Sultan Dağı, Geyik Dağı (2467 m), Loras Dağı (2050 m) ve Takkeli Dağ bulunmaktadır²⁵.

1.3. Ovalar

Lykaonia Bölgesi'nin büyük oranda düzlüklerden meydana geldiği görülmektedir. Nitekim Konya bölgesinin %80'i düzlüklerle kaplı olup²⁶, Konya ile Ereğli arasında 1000 m izohipsinin çevrelediği alan içerisinde uzanmaktadır²⁷. Ayrıca Konya bölgesinde Ereğli Ovası ve Cihanbeyli Ovası da bulunmaktadır²⁸. Karaman bölgesinde ise Karaman Ovası ve Ayrancı Ovası yer almaktadır²⁹ (Figür 1).

²² Tapur, 2009: 22.

²³ Ünal – Sağlam, 2008: 27.

²⁴ Kurt, 2011a: 22.

²⁵ Kaya – Kılıcı, 2011: 4.

²⁶ Kaya – Kılıcı, 2011: 4.

²⁷ Çetik, 1985: 35; Akkuş, 1998: 25.

²⁸ Ardos, 1995: 24; Güngördü, 2003: 198; Tunçez – Candan, 2009: 4.

²⁹ Tapur, 2009: 25-26.

1.4. Akarsular ve Göller

Çarşamba Çayı: Kapalı havza akarsularının en önemlilerinden biridir. Beyşehir Gölü'nden çıkarak Seydişehir'e uzanmaktadır. Kiseçik köyü yakınlarına kadar doğal güzergâhını takip etmektedir. Bu köyün yanından doğuya doğru ayrılan kanal Suğla Gölü'nün doğusundan geçmektedir. Bozkır'dan gelen kol ile Avdan Köprüsü'nde birleşmektedir³⁰. Bozkır'dan sonra Fârt Boğazı'na girerek devamında 15 km uzunluğundaki Mavi Boğaz'a gelmektedir. Daha sonra Çumra'dan 10 km yukarıda Kısık Yaylası'ndan Konya'ya doğru büyük bir kanal ayrılmaktadır. Asıl Çarşamba Suyu bu yayladan doğuya uzanmaktadır. Buradan da birçok kanallara ayrıldıktan sonra Hotamış Bataklığı'na dökülmektedir³¹.

Deli Çay: Karaman'ın 28 km güneydoğusundan, Karga Dağı'nın kuzey yamaçlarından doğar. Toplam drenaj sahası 146 kilometrekaredir. Rejimi düzensizdir³².

Gödet Çayı: Fisandon Deresi olarak da bilinmektedir. Karaman ilinin güneydoğusundan çıkmaktadır. Üzerinde Gödet Barajı bulunmaktadır³³. Bayat, Karaçayır ve Eskişikla dereleri çayın kollarını oluşturmaktadır. Toplam yağış alanı 690 kilometrekaredir³⁴.

İbrala Deresi: Toros dağlarından doğar, Taşkale ve Yeşildere arazisinde basamaklı vadilerden geçerek kuzeye yönelir ve Karaman Ovası içerisinde kaybolur. 30 km uzunluğundadır³⁵. Toplam su toplama havzası 225 kilometrekarelik bir alanı kapsamaktadır³⁶.

---

³⁰ Saraçoğlu, 1990: 293.

³¹ Saraçoğlu, 1990: 294; Bahar – Karauğuz – Koçak, 1996: 16. Geniş bilgi için bkz. Öztürk, 2006: 2 vd.

³² Tapur, 2009: 34.

³³ Bildirici, 2009: 14.

³⁴ Tapur, 2009: 34.

³⁵ Bildirici, 2009: 14.

³⁶ Tapur, 2009: 34.

Duma Deresi: Torosların kuzey eteklerinden doğar. Morçalı, Boyalı ve Tabanlı köyleri arasındaki sahada Kretase kalkerleri arasına açılan kanyon vadi içerisine akmaktadır. Yazılı (Göndere) kuzeybatısından Karaman Ovası'na girmektedir³⁷.

Tuz Gölü (Tatta Limne): İç Anadolu'nun orta kesiminde yer alır (Figür 1). Türkiye'nin ikinci büyük gölüdür³⁸. Tektonik oluşumlu bir göl olup tuzluluk oranı %32'dir³⁹. Tuzluluk oranı yüksek olduğundan dolayı kışlar ne kadar ağır olursa olsun göl hiçbir zaman donmaz⁴⁰. Denizden yüksekliği ortalama 940 m'dir⁴¹. Uzunluğu 80-100 km, genişliği 20-25 km'dir⁴². Gölün derinliği 2 m'yi pek geçmez. Yaz döneminde önemli ölçüde kuruyarak, tuzlu bir kabukla kaplanır⁴³. Kapladığı alan 1500 kilometrekaredir⁴⁴. Yılda ortalama 120-150 bin ton tuz elde edilir⁴⁵. Ülkenin tuz ihtiyacının %64'ü buradan karşılanmaktadır⁴⁶. Kendi türündeki diğer göllere göre daha yüksek tuz içeriğine sahip olan Tuz Gölü yalnızca olağan amaçlarla değil tıbbi olarak da kullanılmaktadır⁴⁷. Strabon'un eserinde göl hakkında şu ifadeler geçmektedir:

"Tatta Gölü doğal bir tuzla havuzudur; içine sokulan şeyin etrafında su o kadar çabuk donar ki, buradaki insanlar ipten yapılmış"

---

³⁷ Tapur, 2009: 34.

³⁸ Saraçoğlu, 1990: 356; Yazıcı, 2002: 40.

³⁹ Gürdal, 2001: 397.

⁴⁰ Saraçoğlu, 1990: 357.

⁴¹ Ardos, 1995: 24.

⁴² Kaya – Kılıcı, 2011: 61.

⁴³ Atalay – Mortan, 1995: 586.

⁴⁴ Hoşgören, 1994: 22.

⁴⁵ Tunçez – Candan, 2009: 64.

⁴⁶ Kaya – Kılıcı, 2011: 140.

⁴⁷ Magie, 1950: I 456.

halkaları içine soktuktan kısa bir zaman sonra tuzdan çelenkler şeklinde çıkarırlar ve tuzun çökmesinden dolayı kanatlarıyla suya dokunan kuşlar hemen oraya düşerler ve bu suretle yakalanırlar"⁴⁸.

Beyşehir Gölü (Koralis⁴⁹): Türkiye'nin üçüncü büyük gölü olup tatlı su rezervi bakımından ise en büyük gölüdür⁵⁰ (Figür 1). Denizden yüksekliği 1124 m olup 27 adet dereeden beslenmektedir. Göl üzerinde 33 ada bulunmaktadır. Uzunluğu 45 km, genişliği 10-25 km⁵¹ ve gölün en derin yeri 12 m'dir⁵².

Ereğli-Akgöl: Ereğli'nin 38 km batısında yer alır. Akgöl 59 kilometrekarelik bir alanı kaplar⁵³. Ereğli Ovası'ndaki fazla suların biriktiği bir bataklık gölüdür⁵⁴.

Bolluk Gölü: Cihanbeyli'nin 39 km güneyinde bulunur. Gölün yüzölçümü 1150 hektardır. Suyu sodalı olduğu için sulama suyu olarak kullanılmamaktadır. Birinci derece sit alanıdır⁵⁵.

Suğla Gölü (Troğitis⁵⁶): Seydişehir'in 10 km güneyindedir (Figür 1). 1040 m yükseltiye sahiptir. 135 kilometrekarelik bir alanı kapsar⁵⁷. Tektonik oluşumlu bir göldür⁵⁸.

---

⁴⁸ Strabon, XII.5. 4.

⁴⁹ Strabon, XII.6. 1.

⁵⁰ Gürdal, 2001: 397; Kaya – Kılıcı, 2011: 62.

⁵¹ Tunçez – Candan, 2009: 64.

⁵² Saraçoğlu, 1990: 371.

⁵³ Tunçez – Candan, 2009: 64.

⁵⁴ Bildirici, 2009: 10.

⁵⁵ Tunçez – Candan, 2009: 65.

⁵⁶ Strabon, XII.6. 1.

⁵⁷ Tunçez – Candan, 2009: 65.

⁵⁸ Gürdal, 2001: 397.

Çavuşcu Gölü: Ilgın'ın 3 km kuzeyinde yer alan gölün derinliği 2-3 m olup denizden 1029 m yüksekliğe sahiptir. Göl 10 kilometrekarelik bir alanı kaplamaktadır⁵⁹. Güneydeki dağlık alanlardan kaynaklanan epizodik akarsularla beslenmektedir. Dışarıya akıntısı olmayan gölün, tabanındaki karstik kanallar yolu ile su kaybettiği düşünülmektedir. Beslenmenin iyi olduğu bazı yıllar gölün fazla suları, güneydeki bir ayak vasıtasıyla Atlantı Ovası'na ulaşmaktadır⁶⁰. Çavuşcu Gölü tektonik bir göldür⁶¹.

Hotamış Gölü: Konya'nın 50 km güneydoğusunda yer alır. Karadağ'ın kuzeyindeki geniş ovanın çukur kesimlerinde suların toplanmasıyla meydana gelen sazlık ve kamışlık bir sahadır. Yağışlı zamanlarda gölün kapladığı alan 80 kilometrekare'ye ulaşmaktadır. Kurak yaz aylarında suları çekilerek birkaç küçük göl haline dönüşmektedir⁶². Hotamış Gölü, Çarşamba Suyu ile beslenmektedir⁶³.

Meke (Acıgöl) Gölü: Karapınar-Ereğli karayolu yakınında Karacadağ bölgesinde 3 kilometrekarelik bir alanda yer alır. Tipik bir krater gölüdür⁶⁴. Suyu kalsiyumlu, magnezyumlu ve tuzludur⁶⁵. Bu göl volkanik patlamalar sırasında meydana gelmiştir⁶⁶.

Obruk Gölleri: Ovaların çevresinde yer alan yüksek kalker yaylalar, karstik olaylarla değişik bir göl şekli ortaya çıkarmaktadır. Yağışlarla kalker tabakaları alt kısımdaki kayaları eritmektedir. Dibi oyulan kalkerlerin çökmesiyle dip suları yukarı çıkmaktadır. Bu şekilde

---

⁵⁹ Tunçez – Candan, 2009: 65.

⁶⁰ Yazıcı, 2002: 41.

⁶¹ Hoşgören, 1994: 23; Atalay – Mortan, 1995: 586.

⁶² Yazıcı, 2002: 42.

⁶³ Saraçoğlu, 1990: 451.

⁶⁴ Tunçez – Candan, 2009: 65.

⁶⁵ Yazıcı, 2002: 42.

⁶⁶ Akkuş, 1998: 11.

küçük, derin göller oluşmaktadır. Genişlikleri 200-300 m arasında değişir⁶⁷. Konya-Aksaray arasındaki Obruk Gölü, Konya-Karaman arasındaki Timraş Gölü (Gökköy) ve Karapınar'ın 20 km kuzeyinde yer alan Çıralı Göl bunlara örnektir⁶⁸.

Bunların dışında bölgede, Kulu Düden Gölü, Kozanlı Gölü (Gökgöl), Samsam Gölü ve Tersakan Gölü bulunmaktadır⁶⁹.

1.5. İklim ve Bitki Örtüsü

Bölge coğrafi konum itibariyle kuzey-güney doğrultusunda geniş bir alanı kapsar. Bu nedenle farklı iklim özellikleri görülmektedir⁷⁰. Orta kesimlerinde karasal iklim etkisi görülür. Kışlar soğuk, yazlar sıcak ve kurak geçer. Karapınar ve çevresinde ise çöl iklimi hüküm sürmektedir⁷¹. Yağışlar, ilkbahar mevsiminde konveksiyonel yağış şeklinde görülür. Sonbahar mevsiminde Balkanlar üzerinden gelen gezici hava kütleleri yağış getirmektedir. Kış mevsiminde kuzeyden Türkiye'ye giren soğuk hava kütleleri Konya ve çevresinde soğuk ve kar yağışlı günlerin yaşanmasına sebep olmaktadır⁷². En sıcak ay Temmuz ortalaması 23,1 °C, en soğuk ay Ocak ortalaması -0,1°C'dir⁷³. Yıllık ortalama yağış 400-500 mm, Beyşehir civarında 500-600 mm'dir⁷⁴. Tuz Gölü ve çevresinde 250 mm'ye kadar düşmektedir⁷⁵.

⁶⁷ Saraçoğlu, 1990: 452.

⁶⁸ Bahar – Karauğuz – Koçak, 1996: 19. Geniş bilgi için bkz. Bozyiğit – Tapur, 2009: 151 vd.

⁶⁹ Geniş bilgi için bkz. Kaya – Kılıcı, 2011: 62-63.

⁷⁰ Kaya – Kılıcı, 2011: 83.

⁷¹ Tunçez – Candan, 2009: 85.

⁷² Bozyiğit – Güngör, 2011: 177.

⁷³ Gürdal, 2001: 396.

⁷⁴ Bildirici, 2009: 7.

Konya ve çevresi bitki örtüsü bakımından dört ana grupta incelenmektedir:

- 1- *Ova Stepi*: Deniz seviyesinden yüksekliği 800-1100 m arasında değişen bitki örtüsüdür.
- 2- *Alçak Dağ Stepi ve Step Ormanları*: Deniz seviyesinden 1000-1250 m yükseklikteki ormansız veya bozuk ormanlı kesimlerdir.
- 3- *Yüksek Dağ Stepi ve Step Ormanları*: Denizden 1200-2000 m yükseklikteki dağlık kesimdir.
- 4- *Step Ormanları Üstündeki Alpinik Stepleri*: Orman kesiminin üstünde kalan kısımdaki ekstrem iklim koşullarıdır. Sadece Alpinik çalılar ve otlar görülür⁷⁶.

Bölge de genellikle Anadolu endemik türlerinin hâkim olduğu kurakçıl ve çorak bir flora etkilidir. Oavadan dağ yamaçlarına doğru çıkıldıkça orman vejetasyonu etkilidir. Bölgede ormanların tahrip edilmesi ve bitki örtüsü çeşitliliğinin azalması erozyonu hızlandırmıştır⁷⁷. Cihanbeyli ve Konya-Ereğli ovalarında step formasyonları yaygındır. Step bitkileri; ilkbahar yağışları ile yeşeren, yaz kuraklığı ile sararıp kuruyan, kısa boylu ot topluluklarıdır. Başlıca step bitkileri; keven, yavşan otu, üzerlik, deve diken, kekik ve gelincik gibi bitkilerdir⁷⁸.

---

⁷⁵ Güngördü, 2003: 47.

⁷⁶ Çetik, 1985: 25-26; Bahar – Koçak, 2004: 7.

⁷⁷ Çetik, 1985: 13; Bozyiğit – Güngör, 2011: 180-181.

⁷⁸ Akkuş, 1998: 46.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMA TARİHÇESİ

Seyyah B. de La Broquiere, 1432'de Ereğli, Karaman ve Konya'yı ziyaret etmiş ve buralar hakkında bazı bilgiler vermiştir⁷⁹. Ereğli'den iki günlük yolculukla Karaman'a, Karaman'dan iki günlük yolculuk ile de Konya'ya ulaştığını belirten La Broquiere, yolculuk esnasında çok az suya rastladığını ve nadiren ağaç gördüğünü belirtmiştir⁸⁰.

Evliya Çelebi, 1671 yılında çıktığı yolculuğu sırasında Alaiye (Alanya) üzerinden Ermenek'e ulaşmıştır. Ermenek'ten de Gaferiyât (Kazımkarabekir), Ilistra (Yollarbaşı) güzergahını takip ederek Laranda'ya (Karaman) ulaşmıştır. Buradan güneye yönelen Evliya Çelebi, Mut üzerinden yoluna devam etmiştir⁸¹.

G. A. Olivier, 1796'da Karaman'ı ziyaret etmiş ve Karadağ'daki kalıntılar hakkında bilgiler vermiş, Karadağ'ın Laranda olabileceğinden söz etmiştir⁸².

J. M. Kinneir, 1814'te Karaman ve Konya'dan geçmiştir. Binbirkilise'nin Psibela (Süverek) kenti olduğunu ifade etmiştir⁸³.

W. M. Leake, Anadolu seyahatleri kapsamında Konya ve Karaman'ı dolaşmış, bölge ve Binbirkilise üzerine bilgiler aktarmıştır. Burasının Derbe olduğunu dile getirmiştir⁸⁴.

---

⁷⁹ La Broquiere, 1892: 105-106, 109.

⁸⁰ Kurt, 2011a: 15.

⁸¹ Evliya Çelebi, IX, 154 vd.

⁸² Olivier, 1807: III, 487.

⁸³ Kinneir, 1818: 213.

⁸⁴ Leake, 1824: 94 vd, 101.

L. de Laborde, 1826 yılında Konya ve Karaman'ı ziyaret etmiş, Karadağ hakkında ayrıntılı bilgiler vermiştir⁸⁵. İlk defa Madenşehir'e uğrayan gezgin buradan üç resim yayınlamıştır⁸⁶.

W. J. Hamilton, 1835'te Ereğli'den Binbirkilise'yi ziyaret etmek için yola koyularak Madenşehir'e ulaşmış ve burası hakkında çeşitli bilgilere yer vermiştir. Madenşehir'in Lystra olduğunu ifade etmiştir⁸⁷.

Ch. Texier, 1830'da Anadolu'yu gezmiş ve daha sonra yayınladığı eserinde Karadağ üzerine bilgiler vermiş ve Divle köyünün Derbe olabileceğini belirtmiştir⁸⁸.

E. J. Davis, 1873 yılında bölgeyi dolaşmış Serpek'i (Ambar) görmüş ve buranın Derbe olabileceğini öne sürmüştür⁸⁹. Ayrıca Karadağ'ı gezmiş ve Binbirkilise'nin Lystra olabileceği değerlendirmesinde bulunmuştur⁹⁰. Karaman ve yakın çevresi hakkında en geniş bilgileri E. J. Davis vermiştir⁹¹.

J. R. S. Sterret, 1884-1885 yılları arasındaki gezileri çerçevesinde bölgeyi dolaşmış ve çeşitli bilgiler aktarmıştır⁹². Fischer'in haritasında, Karaman'ın güneyinde yer alan Masara (Bölük yazı) ve Davgandos'un (Çiğdemli) Konya yolu üzerinde olduğu düşüncesini savunmuştur⁹³.

---

⁸⁵ Laborde, 1838: 120 vd.

⁸⁶ Laborde, 1838: Pl. LXVII-LXIX

⁸⁷ Hamilton, 1842: 310 vd; Kurt, 2011a: 16.

⁸⁸ Texier, 1862: 658.

⁸⁹ Davis, 1879: 273-274.

⁹⁰ Davis, 1879: 301 vd.

⁹¹ Kurt, 2011a: 17.

⁹² Sterret, 1888: 14-15,18 vd.

⁹³ Sterret, 1888: 14.

W. M. Ramsay Anadolu'nun tarihi coğrafyası hakkında bilgiler vermiştir⁹⁴. Bunun yanısıra Lykaonia yazıtları üzerine çalışmalar yürütmüştür⁹⁵.

J. Simirnof ve E. Peridik 1895 yılında Karadağ'daki kalıntılar üzerine çalışmalarda bulunmuşlardır. J. W. Crowfoot ve J. Strzygowski de söz konusu kalıntıları inceleyen eserler yayınlamışlardır⁹⁶.

P. Paris - G. A. Radet⁹⁷, J. R. S. Sterret⁹⁸, D. G. Hogarth⁹⁹, T. Callander¹⁰⁰, W. M. Calder - J. M. R. Cormack¹⁰¹ bölgeden yazıtlar yayınlamışlardır.

C. Holzman, Madenşehir ve Değle'den çeşitli yapılara ait planlar yayınlamıştır¹⁰².

G. Bell, 1905-1907 yılları arasında Anadolu'ya yaptığı seyahat kapsamında Karaman sınırları içerisindeki Değle'den çeşitli yapılara ait plan ve fotoğraflar yayınlamıştır¹⁰³. Ayrıca 1907-1908-1909 yıllarında W. M. Ramsay ile birlikte Karadağ'daki kalıntıları incelemişlerdir¹⁰⁴.

---

⁹⁴ Ramsay, 1960: 413.

⁹⁵ Ramsay, 1883: 297-328.

⁹⁶ Eyice, 1971: 84.

⁹⁷ Paris – Radet, 1886: 500-514.

⁹⁸ Sterret, 1888: 14 vd.

⁹⁹ Hogart, 1890: 151-166; Hogart, 1896: 52 vd.

¹⁰⁰ Callander, 1906: 157-180.

¹⁰¹ Calder – Cormack, 1962: 37.

¹⁰² Eyice, 1971: 8.

¹⁰³ Bell, 1906: 225-401; Bell, 1907: 18-30. Bell'in çalışmaları hakkında bkz. www.gerty.ncl.ac.uk; İpçioğlu, 2009: 250-251.

¹⁰⁴ Ramsay – Bell, 1909.

W. H. Buckler – W. M. Calder – C. W. M. Cox, 1924 yılında Iconium, Lykaonia ve Isauria Bölgesi'nde araştırma yapmıştır¹⁰⁵.

H. Swoboda – J. Keil – F. Knoll 1930'lu yıllarda bölgede kapsamlı bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırma ile Amblada ve Vasada'nın yerleri kesin olarak belirlenmiştir¹⁰⁶.

S. Üçer – M. M. Koman, 1945 yılında Konya'nın köy ve yer adları üzerine kayda değer bir araştırma yapmışlardır¹⁰⁷.

M. H. Ballance, 1950'li yıllarda bölgede araştırmalar yapmış ve içerisinde Derbe adı geçen iki adet yazıt yayınlamıştır¹⁰⁸.

Antik yazarlardan sonra Lykaonia Bölgesi'nin sınırları üzerinde en ayrıntılı tanımlama K. Belke – M. Restle tarafından yapılmıştır¹⁰⁹.

İ. H. Konyalı, 1964 yılında yayınladığı eserinde Konya tarihi hakkında bilgi vermektedir¹¹⁰. Yine 1967'de yayınladığı eserinde Karadağ hakkında bilgi ve fotoğraflara yer vermiştir¹¹¹.

S. Eyice, 1967-1970 yılları arasında Madenşehir, Yukarıören, Değle, İbrala (Yeşildere), Fisandon (Dereköy), Gödet (Güldere) ve Manazan gibi çeşitli yerlerde incelemelerde bulunmuştur¹¹².

---

¹⁰⁵ Buckler – Calder – Cox, 1924.

¹⁰⁶ Swoboda – Keil – Knoll, 1935.

¹⁰⁷ Üçer – Koman, 1945.

¹⁰⁸ Ballance, 1957: 149-151; Ballance, 1964: 139-145.

¹⁰⁹ Belke – Restle: 1984: 39.

¹¹⁰ Konyalı, 1964: 7-29.

¹¹¹ Konyalı, 1967: 561-582.

¹¹² Eyice, 1971.

M. Ahunbay¹¹³ ve T. Saner¹¹⁴ Karadağ'daki Madenşehir ve Değle ören yerlerindeki yapı kalıntıları üzerine çalışmalar yapmışlardır¹¹⁵.

H. Bahar ve ekibi 1996-2013 yılları arasında bölgede arkeolojik yüzey araştırmaları yapmıştır¹¹⁶.

M. Kurt, Lykaonia Bölgesi tarihi ve kalıntıları hakkında çeşitli çalışmalarda bulunmuştur¹¹⁷.

E. Aşkın ve ekibi bölgenin Karaman ili sınırları içerisinde kalan kesiminde 2013 yılından itibaren arkeolojik yüzey araştırmaları sürdürmektedir¹¹⁸.

---

¹¹³ Ahunbay, 1997: 59-69; Ahunbay, 1998: 95-105.

¹¹⁴ Saner, 1999: 345-354.

¹¹⁵ Ahunbay – Saner, 1999: 39-49; Ahunbay – Saner, 2000: 272-278.

¹¹⁶ Bahar, 1996: 359-374; Bahar, 2000: 187-204; Bahar, 2001: 257-270; Bahar, 2002: 171-180; Bahar, 2003: 203-216; Bahar, 2004: 341-354; Bahar, 2005: 95-106; Bahar, 2006: 481-500; Bahar, 2007: 235-254; Bahar, 2008: 117-134; Bahar, 2009: 415-434; Bahar, 2010: 303-320; Bahar – Küçükbezi, 2011: 97-116; Bahar, 2013: 256-271.

¹¹⁷ Kurt, 2010a: 119-132; Kurt, 2011a: 39-48; Kurt, 2012: 37-44.

¹¹⁸ Aşkın, 2014: 202-206; Aşkın – Kurt – Alkan – v.d., 2016: 175-188; Aşkın – Kurt – Alkan – v.d., 2017: 411-424; Aşkın – Kurt – Alkan – v.d., 2018: 531-542; Aşkın – Kurt, 2019a: 1-14; Aşkın – Kurt, 2019b: (Baskıda).

BÖLÜM III

ROMA DÖNEMİ ÖNCESİNDE LYKAONIA

Lykaonia topraklarında ilk devletin ortaya çıkışı MÖ 1680 civarında Hitit İmparatorluğu ile birlikte gerçekleşmiştir. Bu büyük imparatorluk MÖ 1200'den önce Deniz Kavimleri nedeniyle yıkılmıştır. Daha sonra Hititlerin toprakları üzerinde MÖ 800 civarında Phrygler egemenlik kurmuşlardır. Phrygler ise yaklaşık olarak MÖ 700-650'de Karadeniz'in kuzeyinden gelen Kimmerler tarafından ortadan kaldırılmışlar veya ağır bir şekilde sarsıntıya uğratılmışlardır¹¹⁹. Phryglerin ardından bölgede Lidyalılar ve Perslerin egemenliği söz konusu olmuştur. Pers hâkimiyetinin başlangıcında Lykaonialılar ilk olarak Kroisos'un ordusunda hizmet eden gruplar arasında anılmaktadır¹²⁰. Lykaonia toprakları Phrygia'nın son kenti olan Iconium'un güney ve güneydoğusundan Kappadokia'ya kadar olan alanı kapsamaktaydı ve satrap Mithradates'in yönetimi altındaydı¹²¹.

Lykaonia'nın Perslerden sonra Büyük İskender'in eline geçtiği görülmektedir. Balakros¹²² Büyük İskender tarafından Isaura ve Laranda kentlerini kontrol altına almakla görevlendirilmiş, ancak MÖ 324'te Pisidia'yı ele geçirmeye çalışırken yerel halkın isyanı sırasında öldürülmüştür¹²³. Balakros'un ölümünden sonra Isaura ve Laranda'ya sefer düzenlemekle Perdikkas görevlendirilmiştir. Isaura harekâtından önce önlem olarak Iconium'dan Laranda'ya kadar olan ova sınırındaki küçük tepelerin kontrolünün sağlanması

¹¹⁹ Belke – Restle, 1984: 48.

¹²⁰ Ksenophon, *Kyrou Paideia*: VI.2.10; Belke – Restle, 1984: 49.

¹²¹ Ksenophon, *Anabasis*: I.2.19, VII.8.25; Belke – Restle, 1984: 49.

¹²² Arrianus, II 12. 2; Casabonne, 2000: 89. Balakros ve satraplık tarihleri konusunda bkz. von Aulock, 1965: 47-50; Casabonne, 2004: 226-233.

¹²³ Diodoros, XVIII 22. 1; Shaw, 1990: 217; Kurt, 2011a: 38.

gerekmekteydi. Nitekim Laranda, Dağlık Kilikia'nın merkezine ilerleyen güzergâh üzerinde son derece stratejik bir kontrol noktasıydı. Perdikkas, Lykaonia Bölgesi'ndeki kontrolü sağlayıp Laranda'yı ele geçirmiş, ardından da Isaura kentini egemenlik altına almıştır. Kent tümüyle tahrip edilmiş, yetişkinler kılıçtan geçirilmiş ve geriye kalan halk ise sürülmüştür¹²⁴.

Diodoros, bu süreci şöyle anlatmaktadır:

"Perdikkas ve kral Philipp, Ariarathes'i mağlup ettiler. Kappadokia satraplığını Eumenes'e bırakarak Pisidia'ya geldiler. İki kenti tahrip etmeye karar verdiler. Bu kentler Laranda ve Isaura idi. Laranda ilk hücumda alındı, halkının pek çoğu kılıçtan geçirildi ve çoğu da esir edilip köle olarak satıldı. Laranda kenti de yerle bir edilmişti. Isaurialıların kenti güçlü surlarla çevrilmiş ve yiğit savaşçılarla korunuyordu. Onlar iki gün boyunca savaştılar ve adamlarının pek çoğunu kaybettiler. Büyük kayıplara rağmen cesaretle ölüme gidiyorlar ve dayanmaya çalışıyorlardı. Üçüncü günü birçoğu kılıçtan geçirilmişti. Perdikkas'ın askerleri de pek çok kayıplar vermişti. Kalabalık bir ordu karşısında çok az kalan askerlerle kentlerini koruyamayacaklarını anlayan Isaurialılar, şerefsiz bir ölüm yerine şerefli bir ölüm tercih ettiler. Önce kadın ve çocuklarını evlerine kapattılar ve evlerini ateşe verdiler. Sonra hazinelerini ateşin ortasına attılar. Bu durumu gören Perdikkas'ın askerleri silahlarını alarak kente hücum ettiler. Fakat surları koruyan askerler tarafından geri püskürtüldüler. Perdikkas'ın kaybı çok oldu. Bu sırada Isaurialılar alevlere atlayarak kendilerini de yaktılar ve kül oldular.

¹²⁴ Diodoros, XVIII 22. 1; Levick, 1967: 17; Texier, 2002: 298; Kurt, 2010a: 121; Kurt, 2011a: 38; Doğanay, 2011: 406.

Güneş doğunca Perdikkas'ın askerleri kenti yağma ettiler. Ateş söndükten sonra da bol miktarda altın ve gümüş topladılar"¹²⁵.

Lykaonia'nın da içerisinde yer aldığı alanlar, Büyük İskender'in ölümünün ardından Diadokhlar arasındaki paylaşım sonucu kral naibi olarak belirlenen Antigonos'a verilmiştir. Antigonos'un MÖ 301'deki Ipsos (Sipsin / Çayırbağ köyü) Savaşı'nda ölmesi üzerine Küçük Asya Lysimakhos'un eline geçmiştir¹²⁶. Fakat bölge stratejik öneminden dolayı nedeniyle sıkça el değiştirmiş ve bu durum sürekli bir karışıklık ortamını da beraberinde getirmiştir. MÖ 281'de yapılan Korupedion Savaşı'nda Lysimakhos'un yenilgiye uğratılıp öldürülmesi üzerine bölge Seleukosların egemenliği altına girmiştir. MÖ 1. yüzyıla kadar devam eden Seleukoslar ve Ptolemaioslar arasındaki mücadele alanlarından biri olan bölge Seleukosların yönetiminde kalmıştır¹²⁷.

---

¹²⁵ Diodoros, XVIII 22. 1.

¹²⁶ Özsait, 1982: 82; Kurt, 2010a: 121.

¹²⁷ Kurt, 2010a: 121-122; Kurt, 2011a: 38.

BÖLÜM IV

ROMA DÖNEMİNDE LYKAONIA

4.1. Cumhuriyet Dönemi

Seleukos kralı III. Antiokhos'un MÖ 190 yılında Magnesia'daki yenilgisinden sonra MÖ 188'de Romalılarla yapılan Apameia Antlaşması'na¹²⁸ göre Seleukoslar Torosların gerisine ve Sarpedon (İncekum) Burnu'nun doğusuna çekilmek zorunda kalmışlardır¹²⁹. III. Antiokhos, antlaşma şartları gereğince Toroslardan Halys Irmağı'na kadar olan topraklarını Romalılara bırakmak durumunda kalmıştır. Dolayısıyla Lykaonia Bölgesi de Seleukosların Romalılara terk ettiği topraklar arasında yer almıştır. Ardından Bithynia kralı Prusias, Roma ile yaptığı antlaşma sonucunda Phrygia, Mysia, Lydia ve Milyas'ı topraklarına katmıştır. Prusias'ın topraklarının sınırlarını Toroslar oluşturduğundan kuzeydeki ormanlık sahalar, Lydia ve Karia topraklarının yanı sıra Lykaonia da antlaşma gereği Bithynia'ya verilen topraklar arasında yer almıştır¹³⁰. Daha sonra Roma'nın, ele geçirdiği toprakları Rhodos ve Pergamon gibi müttefiklerine bırakma politikası çerçevesinde Lykia ve Karia dışındaki tüm Küçük Asya toprakları Pergamon Krallığı'na verilmiş, Lykaonia Bölgesi de böylece Pergamon'un hâkimiyeti altına girmiştir¹³¹.

---

¹²⁸ Ergin, 2013: 54.

¹²⁹ Livius, XXXVIII, 1-5; Staehelin, 1907: 50; Magie, 1950: I 19; Jones, 1971: 198; Texier, 2002: 288; Kurt, 2010a: 122.

¹³⁰ Livius, XXXVIII, 15-17; Texier, 2002: 288; Kurt, 2010a: 122.

¹³¹ Eutropius, IV.4; Staehelin, 1907: 51; Belke – Restle, 1984: 50; Kurt, 2011a: 39.

Görüldüğü üzere Roma, Küçük Asya'daki kontrolü müttefiklerinin eline bırakmayı tercih etmiştir. Manlius Vulso'nun¹³² sefer düzenlediği MÖ 189 yılından MÖ 131 yılına kadar hiçbir Roma kuvveti Küçük Asya'ya ayak basmamıştır. Roma'nın bölgeye göndermiş olduğu yöneticiler aracılığıyla uzaktan idare edilmiş, Küçük Asya ve sorunları ile doğrudan ilgilenilmemiştir¹³³. Bununla beraber Pergamon kralı III. Attalos'un (MÖ 138-133) vasiyetiyle krallık topraklarının MÖ 133 yılında Roma'ya bırakılması neticesinde Romalılar Küçük Asya'daki etkinliklerini arttırmaya başlamışlardır¹³⁴.

Bu sırada Pergamon tahtına geçmeyi planlayan ve II. Eumenes'in oğlu olduğunu iddia eden Aristonikos'un¹³⁵ isyanı nedeniyle Roma duruma müdahale etmek durumunda kalmıştır¹³⁶. Strabon bu ayaklanma ile ilgili şu bilgileri vermektedir:

"Aristonikos, kısa zamanda çaresiz, desteksiz kalan halktan ve bağımsızlık vaadiyle Helipolita (Köle) adını verdiği tutsakları dahi topladı. Önce beklenmedik bir anda Thyataira'ya saldırdı sonra Apollonis'i ele geçirdi ve kuvvetlerini diğer kalelere karşı yöneltti fakat bu başarısı fazla sürmedi. Kentler hemen kendisine karşı Bithynialı Nikomedes'in ve Kappadokia krallarının yardımıyla çok sayıda birlikler gönderdiler. Romalı beş elçi ve consul Publius Crassus yönetiminde bir ordu ve sonunda da Aristonikos'u canlı olarak ele geçirerek Roma'ya gönderen ve savaşı bitiren Marcus Perpernas gelmiştir. Aristonikos hapiste ölmüştür. Perpernas

¹³² Manlius Vulso'nun Galat Seferi hakkında bkz. Kaya, 2005b: 75-80.

¹³³ Mitchell, 1993: I 29.

¹³⁴ Arslan, 2003: 93; Kurt, 2011a: 39.

¹³⁵ Ergin, 2013: 59.

¹³⁶ Aristonikos'un isyanı ile ilgili bkz. Broughton, 1959: 505 vd; Malay, 1987: 36 vd.; Radt, 1999: 39-40.

hastalıktan, Crassus ise Leukai dolayında bazı kabileler tarafından saldırıya uğrayarak ölmüştür. MÖ 129 yılında on kişilik bir elçi heyeti ile Manlius Aquilius Anadolu'ya gelmiştir. Eyaleti devam etmekte olan yönetim şekliyle düzenlemiştir. Leukai'dan sonra, Phokaia'ya gelinmiştir"¹³⁷.

Aristonikos'un isyanı MÖ 129 yılında bastırılmıştır. III. Attalos'un vasiyeti ve sonrasında ortaya çıkan sözkonusu gelişmeler Pergamon'un Roma eyaleti olarak düzenlenmesinin önünü açmış ve M. Aquilius idaresindeki on kişilik senato heyeti (*decem legati*) MÖ 129 yılında Provincia Asia'yı oluşturmuştur¹³⁸. Söz konusu eyalet düzenlemesi çerçevesinde Phrygia'nın doğusu, Pisidia, Pamphylia, Kilikia, Kastabala (Bodrumkale), Kybistra (Ereğli/Karahöyük) ve Derbe ile birlikte Lykaonia da Kappadokia kralı Ariarathes'in çocuklarına verilmiştir¹³⁹. Ariarathes'in Roma'nın sadık bir müttefiki olması dolayısıyla M. Aquilius'un Lykaonia'yı onun varislerine bırakması bir bakıma ölümünden sonra ödüllendirilmesiydi¹⁴⁰. Nitekim Ariarathes, Aristonikos'a karşı yürütülen mücadele esnasında Romalılara yardım ederken muhtemelen Publius Licinius Crassus ile birlikte MÖ 130'da hayatını kaybetmiştir. Ancak M. Aquilius'un düzenlemelerinin senato tarafından iptal edilmesi üzerine Phrygia gibi Lykaonia hususunda da belirsizlik söz konusu olmuştur¹⁴¹. Roma, III. Attalos'un vasiyeti ile elde edilen Phrygia ve Lykaonia'nın kontrolünü tekrar eline

¹³⁷ Strabon, XIV.1. 38.

¹³⁸ Arslan, 2003: 93; Kurt, 2010a: 122; Ergin, 2013: 55. Roma'nın Küçük Asya'da kurduğu bu ilk eyalet için bkz. Kaya, 2005a: 14 vd.

¹³⁹ Magie, 1950: I 155; Jones, 1971: 131; Mitford – Andrews, 1980: 1234-1235; Mitchell, 1993: I 29; Dmitriev, 2000: 359; Kurt, 2010a: 122; Doğanay, 2011: 406; Kurt, 2011a: 39; Kurt, 2011c: 161; Kurt, 2015: 30.

¹⁴⁰ Magie, 1950: I 202.

¹⁴¹ Tozan, 2014: 34.

almaya çalışmaktaydı¹⁴² ve Roma senatosu tarafından MÖ 129 yılında V. Ariarathes'in çocuklarından Phrygia ve Lykaonia geri alınmıştır¹⁴³. V. Ariarathes'in hayatını kaybetmesinin ardından başa geçecek yeni kralın küçük yaşta olması ve Kappadokia'daki sorunlar dikkate alındığında Gaius Gracchus'un politikaları çerçevesinde Lykaonia'nın doğrudan Roma egemenliğine dâhil edilmiş olabileceği düşünülmektedir¹⁴⁴. Pontus ve Kappadokia krallıklarından, Lykaonia ve Phrygia'nın geri alınması Attalos'un mirasının gerçek şartlarına geri dönüş anlamına gelmekteydi¹⁴⁵.

G. Gracchus'un, MÖ 123-122'deki düzenlemeleri ile Asya Eyaleti kentlerinin vergiye bağlanması ve vergi toplama işinin *publicanus* şirketlerine verilmesi ve yerel krallıklara bırakılan Büyük Phrygia ve Lykaonia'nın tekrar Asya Eyaleti'ne bağlanması sonucunda Küçük Asya politik ve ekonomik açıdan Roma için önem kazanmıştır¹⁴⁶.

MÖ 104'ten itibaren Roma, Küçük Asya üzerindeki etkisini arttırmaya başlamıştır¹⁴⁷. Önceleri korsanlık faaliyetlerini dikkate almayan Romalılar, Akdeniz'deki korsanların önünü almak için yaklaşık olarak MÖ 102/101 yılında *lex de provinciis praetoris-lex de Cilicia Macedoniae provinciis* yasasını çıkarmışlardır¹⁴⁸. Bu yasa ile Roma, müttefiklerinden korsanlara topraklarını açmamalarını ve bunun yanında Romalıların ticari aktiviteleri için uygun ortam sağlamalarını istemiştir. Yasada Lykia ve Pamphylia'nın yanı sıra Lykaonia'nın da isminin yer alması bölge açısından korsanlıkla ilgili bir durumun söz konusu olduğunu

---

¹⁴² Sherwin – White, 1984: 100.

¹⁴³ Sherwin – White, 1977: 70.

¹⁴⁴ Tozan, 2014: 36.

¹⁴⁵ Sherwin – White, 1977: 70.

¹⁴⁶ Tozan, 2013: 3.

¹⁴⁷ Kurt, 2011c: 161.

¹⁴⁸ Arslan – Tüner Önen, 2011: 192.

göstermektedir¹⁴⁹. Romalılar aynı yıl içerisinde Marcus Antonius'u Kilikia'daki korsanlara karşı savaşmak üzere göndermiştir¹⁵⁰. Antonius'un korsanlık faaliyetleriyle mücadele için görevlendirilmesinin arka planındaki önemli nedenlerden biri Roma'nın MÖ 110'lu yılların ortalarından başlayarak Küçük Asya'da yitirmeye başladığı gücünü tekrar sağlamak istemesidir¹⁵¹. Antonius, Kilikalı korsanlara karşı bir takım askeri operasyonlar düzenlemiştir¹⁵², kara ve deniz savaşlarında korsanları yenilgiye uğratmıştır¹⁵³. Ancak Antonius'un askeri hareketi Romalılar açısından beklenen sonuçlara ulaşamamıştır¹⁵⁴.

Antonius dışında hiçbir Romalı yönetici Lucius Cornelius Sulla'nın VI. Mitrdates'e saldırıya başladığı MÖ 87 yılına kadar Küçük Asya'ya gönderilmemiştir. Buna karşılık güce ihtiyaç duyulduğu zaman, Roma yerli birliklerin vergilerine veya müttefik kralların desteğine ihtiyaç duymuştur¹⁵⁵. MÖ 92 yılında Kilikia ilk defa olarak eyalet haline getirilmiş ve ilk valisi de daha sonra diktatör olarak yaptığı reformlarla anılan Sulla olmuştur¹⁵⁶. MÖ 85'te imzalanan Dardanos Anlaşması'ndan sonra Sulla; Kilikia Eyaleti'nin sınırlarını Dağlık Kilikia'dan başlatarak Pamphylia ile Pisidia'yı da kapsayacak şekilde Phrygia ve Lykaonia

---

¹⁴⁹ Ergin, 2013: 243.

¹⁵⁰ Arslan – Tüner Önen, 2011: 192.

¹⁵¹ Tozan, 2013: 8.

¹⁵² Feld, 2005: 62-63.

¹⁵³ Tacitus, *Annales*: XII 62; Bahar, 1995: 237; Kurt, 2010a: 122.

¹⁵⁴ Arslan – Tüner Önen, 2011: 192.

¹⁵⁵ Mitchell, 1993: I 29.

¹⁵⁶ Kaya, 2005a: 17; Kurt, 2010a: 122; Kurt, 2010b: 484-485; Kurt, 2011a: 39. Kilikia Eyaleti'nin kuruluşu ve sınırları konusunda bkz. Syme, 1939: 299 vd.; Levick, 1967: 22.

Bölgesi'ne doğru kuzey yönünde genişletmiştir¹⁵⁷. Fakat bu dönemde de problemler tam olarak çözüme kavuşmamıştır¹⁵⁸.

MÖ 89-81 yılları arası Mithradates Savaşları esnasında gittikçe güçlenen ve Torosların dağlık bölgelerinde yaşayan korsanlar, Romalılar için Doğu Akdeniz'de sürekli bir huzursuzluk nedeni olmaya devam etmişlerdir¹⁵⁹. MÖ 84 yılında Sulla'nın halefi olan Lucius Licinius Murena, bir donanma oluşturarak korsanlara karşı mücadeleye girişmiştir¹⁶⁰. Yine aynı yıl içerisinde Roma, yeniden yapılandırma çalışmalarında bulunmuş, oluşturulan yeni bölge Dağlık Kilikia, Kilikia Pedias (Ovalık Kilikia), Pamphylia, Pisidia, Isauria ve Lykaonia'yı kapsamıştır¹⁶¹.

Romalılar bu bölgelerdeki korsanlık faaliyetlerine karşı MÖ 80 yılında Publius Cornelius Dolabella ve onun *legatus proquaestoresi* Gaius Verres'i görevlendirmiştir. Ancak Dolabella ve özellikle de Verres'in MÖ 80-78 yıllarında sergilemiş oldukları yanlış tutumlar yüzünden korsanlık faaliyetlerinde bir artış söz konusu olmuştur¹⁶².

MÖ 78 yılında Publius Servilius Vatia'yı Roma senatosu beş yıllığına yetkilendirerek Kilikia'ya göndermiştir¹⁶³. Vatia, bir filo ve beş lejyon ile korsanlara karşı askeri faaliyetlerini yürütmüştür¹⁶⁴. Korsan savaşlarının karaya, yani iç bölgelere doğru yayılmasını istemediğinden korsanların Pamphylia, Pisidia ve Isauria'daki harekât alanlarını etkili bir

---

¹⁵⁷ Arslan, 2003: 99.

¹⁵⁸ Bahar, 1995: 237.

¹⁵⁹ Arslan, 2003: 99-100.

¹⁶⁰ Broughton, 1959: 522; Feld, 2005: 65.

¹⁶¹ Feld, 2005: 65.

¹⁶² Arslan, 2003: 99-100.

¹⁶³ Arslan, 2003: 101-102; Feld, 2005: 66; Kurt, 2009a: 122.

¹⁶⁴ Arslan, 2003: 102; Sherwin – White, 2008: 232.

şekilde kısıtlayıp Kappadokia'ya doğru olan bağlantı yollarını kontrol altına almayı planlamıştır. Stratejik açıdan Pamphylia'nın kontrol altına alınması ve Pisidia ile Lykaonia'nın ele geçirilmesiyle birlikte Mithradates'in güneydeki toprakları üzerine yoğunlaşmış olacaktır¹⁶⁵. Bu durumda Vatia'ya korsanları eyaletten tasfiye etmek, Pisidia'dan Iconium'a kadar olan geçişi kontrol eden Isaurialı kabileleri bastırmak ve Roma'nın Lykaonia üzerindeki kontrolünü yeniden kurmak kalacaktır¹⁶⁶.

MÖ 78-77 yılında korsanlar hafif gemilerini Pamphylia suları üzerinden geçirmekte iken çok şiddetli bir deniz savaşı yaşanmış ve Vatia, Zeniketes'in Olympos (Çıralı) ve Torosların eteklerindeki kalelerini ele geçirmiştir¹⁶⁷. Strabon, bu durumu şu şekilde aktarmaktadır:

*"Tauros Dağları yamaçlarında Zeniketes'in korsan kalesi bulunuyor. Fakat bu bölge Vatia tarafından ele geçirilince, Zeniketes, Romalıların eline geçmektense kendisini ailesiyle ateşe verdi. Korykos, Phaselis ve Pamphylia'da yer alan birçok kent Vatia tarafından ele geçirilmiştir"*¹⁶⁸.

Vatia, MÖ 77 yılında Isauria'yı egemenlik altına aldıktan sonra Kilikia Eyaleti'ne katmıştır ve bu başarısı dolayısıyla *Isauricus* unvanını almıştır¹⁶⁹. Vatia'nın, Isaura Vetus kentinden önce Lystra (Hatunsaray), Derbe ve Isauria Nova'yı hâkimiyet altına aldığı düşünülmektedir. Nitekim Isauria Nova'nın elçilerinin Vatia'ya ulaştığı sırada Lystra ile

¹⁶⁵ Feld, 2005: 71.

¹⁶⁶ Isauria seferleri, Lykaonia'nın başlangıçtan bu tarafa Kilikia Eyaleti'ne bağlı olduğunu göstermektedir, Sherwin – White, 1976: 11.

¹⁶⁷ Sherwin – White, 2008: 232; Ergin, 2013: 89.

¹⁶⁸ Strabon, XIV. 5. 7.

¹⁶⁹ Strabon, XIV.3. 3; Syme, 1939: 300, dn. 4; Syme, 1995: 118-119; Bahar, 1995: 237; Arslan, 2003: 103; Kurt, 2010a: 122; Doğanay, 2011: 406; Kurt, 2011a: 39; Kurt, 2011c: 162.

Derbe'nin teslim olduğu bilinmektedir¹⁷⁰. Vatia'nın kara ve denizdeki başarılarından sonra Kilikia Eyaleti'nin sınırları Pamphylia ve Dağlık Kilikia kıyıları ile Pisidia ve Lykaonia'nın bazı kesimlerini kapsar hale gelmiştir¹⁷¹. Vatia'nın Isaurialılar, Homonadlar¹⁷² ve Oro(a)ndalılar üzerine düzenlediği askeri harekâta Galatlar Roma'ya destek vermiştir¹⁷³.

Korsanlık faaliyetlerine karşı çeşitli komutanlar tarafından askeri harekâtlar devam ettirilse de Gnaeus Pompeius Magnus'un MÖ 67'deki seferine kadar önemli bir sorun olarak varlığını sürdürmüştür¹⁷⁴. MÖ 67 yılında çıkarılan bir kararname ile Pompeius'a üç yıllığına denizlerde ve denizden 80 km kadar iç kesimlerde hükmetme yetkisi verilmiş, ayrıca kendisine büyük bir ordu ve donanma tahsis edilmiştir. Aynı yılın Mart ve Mayıs ayları arasında Akdeniz korsanlardan temizlenmiştir¹⁷⁵.

Pompeius, MÖ 64-63 yıllarında senatonun kendisine tanıdığı geniş yetkiler dolayısıyla Küçük Asya'da istediği yönde düzenlemeler yapma imkânına kavuşmuştur. Pompeius, polis modelinde kentler kurma ve Küçük Asya dışında kalan toprakları Roma'nın kendisinin belirleyeceği krallara bırakma politikasının temelini atmıştır¹⁷⁶. Küçük Asya'da çıkan karışıklıkların bir daha yaşanmaması adına yapılan söz konusu siyasi ve idari düzenlemelerden Lykaonia Bölgesi de etkilenmiştir¹⁷⁷. Dağlık Kilikia, Ovalık Kilikia, Isauria,

¹⁷⁰ Syme, 1995: 212; Kurt, 2010a: 122.

¹⁷¹ Sherwin – White, 1984: 154; Kurt, 2009a: 123.

¹⁷² Geniş bilgi için bkz. Doğanay, 2008: 11-32.

¹⁷³ Doğanay, 2017: 12-13.

¹⁷⁴ Tozan, 2013: 11-12.

¹⁷⁵ Grant, 1978: 195; Durukan 2009: 81; Arslan – Tüner Önen, 2011: 193; Kurt, 2011c: 163; Tekin, 2014: 213.

¹⁷⁶ Kurt, 2010a: 122-123. Pompeius'un düzenlemeleri hususunda bkz. Kaya, 1998: 163 vd.

¹⁷⁷ Kurt, 2018a: 599.

Lykaonia'nın güney bölgeleri ve Vatia tarafından fethedilen bölgeler de dâhil olmak üzere Roma eyaletine katılmıştır¹⁷⁸.

Pompeius, Romalılara sadık kalmış olan Kappadokia kralı I. Ariobarzanes'i yeni topraklar vermek suretiyle ödüllendirmiştir¹⁷⁹. Ariobarzanes bu kapsamda Kilikia Geçitleri'nin denetimini sağlamış, Fırat'ın doğusundaki Sophene Bölgesi'nin ve Kybistra civarındaki Lykaonia'nın doğu kesimini kontrolü altına almıştır¹⁸⁰. Ariobarzanes'e verilen kesim Lykaonia'nın en değerli kısmıydı. Nitekim Kybistra Bölgesi son derece verimli olup aynı zamanda zengin gümüş ve kurşun madenleri bulunan Toroslara komşuydu¹⁸¹.

Bununla beraber Pompeius Kappadokia ile Kilikia Eyaleti arasında kalan Pamphylia'nın kuzeyindeki Lykaonia topraklarını Derbeli Antipater'e vermiştir. Antipater olasılıkla iç karışıklıklar ve Roma'nın görmezden gelmesi neticesinde Lykaonia'da bir güç olarak ortaya çıkmıştır. Antipater'in Lykaonia sınırları içerisindeki toprakları Derbe ile Laranda'yı kapsayan toprak parçasından meydana gelmekteydi¹⁸². Bununla birlikte Antipater'e MÖ 40 yılında Parth tehlikesine karşı Kilikia Geçitleri'nin kontrolü görevinin verildiği görülmektedir¹⁸³. Strabon'un ifadelerinden Derbeli Antipater'in¹⁸⁴ bölgedeki yöneticilerin en güçlüsü olduğu ortaya çıkmaktadır¹⁸⁵:

---

¹⁷⁸ Feld, 2005: 73.

¹⁷⁹ Mitchell, 1993: I 32; Kaya, 1998: 173; Kurt, 2010a: 123. Kurt, 2011a: 40.

¹⁸⁰ Magie, 1950: I 375; Mitchell, 1993: I 32; Kaya, 1998: 173.

¹⁸¹ Magie, 1950: I 375.

¹⁸² Mitchell, 1993: I 32; Dmitriev, 2000: 359; Taşdöner, 2012: 222; Kurt, 2010a: 123; Kaya, 1998: 173; Kurt, 2011a: 40; Kurt, 2013: 40.

¹⁸³ Syme, 1939: 328; Kurt 2011a: 42.

¹⁸⁴ Perilaus'un oğlu Antipater muhtemelen Makedon kökenliydi ve Küçük Asya'nın merkezinde kurulmuş olan birtakım küçük Makedonya beyliklerinin devam eden tek üyesiydi, Mitchell, 1993: I 32; Dmitriev, 2000: 359; Taşdöner, 2012: 222; Kurt, 2013: 40.

¹⁸⁵ Kurt, 2011a: 40.

"Isaurike'nin yanında Derbe bulunur ve burası Kappadokia'ya en yakın ülkedir. Derbe, Tiran Antipatros Derbetes'in krali ikametgâhı idi. Bu tiran, Laranda'ya da sahipti"¹⁸⁶.

Pompeius'un MÖ 52 yılında çıkardığı *lex de provinciis* (Eyaletler Yasası) ile Marcus Tullius Cicero (MÖ 106-43) Kilikia prokonsülü olmuş ve MÖ 51-50 yılları arasında burada kalmıştır¹⁸⁷. Cicero Kilikia'daki görevine giderken Lykaonia'dan geçmiştir. Atticus'a yazdığı mektupta MÖ 51 yılı 13 Şubat'ında Kibyra ve Apameia'dan, 15 Martta Synnada, Pamphylia, Lykaonia ve Isauria'dan gelen davalara bakmaya hazırlandığını, Haziran ayını Kilikia'da geçirmeye başladığını¹⁸⁸, 3 Ağustos'ta Laodikeia'dan Lykaonia'daki kampa seyahat ettiğini ve¹⁸⁹ 13 Ağustos gibi Iconium'da olmayı umut ettiğini ifade etmektedir¹⁹⁰. Cicero, Iconium'da on gün kalmış, oradan 24 Ağustos'ta kampa gelmiş ve 28 Ağustos'ta Iconium'daki ordusunu yeniden düzenlemiştir¹⁹¹.

18 Eylül'de Kappadokia ve Lykaonia sınırında yer alan Kybistra'ya doğru ilerlerken Tarkondimotos ve Suriyeli müttefiki Iamblichus'tan Parthların Suriye'yi istila ettiğine dair aldığı haberler¹⁹² üzerine harekete geçmiş ve Kybistra'da karargâh kurmuştur¹⁹³.

---

¹⁸⁶ Strabon, XII.6. 3.

¹⁸⁷ Kurt, 2011b: 3.

¹⁸⁸ Cicero, *Atticus*, XXI; Tozan, 2016: 120.

¹⁸⁹ Cicero, *Atticus*, XV; Broughton, 1959: 524-525.

¹⁹⁰ Cicero, *Ad. Fam.*, III, V. 4.

¹⁹¹ Cicero, *Atticus*, XX.

¹⁹² Cicero, *Ad. Fam.*, XV, I. 2; Cicero, *Atticus*, XX.; Hunter, 1913: 90; Syme, 1995: 161; Kurt, 2010b: 490; Kurt, 2010c: 55-56.

¹⁹³ Cicero, bu süreci şöyle anlatmaktadır: "*Bu sıralarda orduyu teftiş ettikten sonra, 28 Ağustos tarihinde Kilikia için yola koyulduğum zaman, 1 Eylülde Kommagene kralı tarafından bana gönderilen bazı elçiler, henüz doğrulanmadığı halde, büyük bir panik içinde Parthların Suriye'ye girdiğini bildirdiler. Bunu işitince hem Suriye hem de kendi eyaletim Küçük Asia'nın tamamı için çok endişelendim. Bunun üzerine bende ordumu*

Cicero'nun Iconium ve Kybistra arasındaki yolculuğunun ayrıntıları hakkında ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır. Bununla beraber Quintus Philippus'a yazdığı mektupta Derbeli Antipater hakkında anlattıkları son derece dikkate değerdir:

*"Eğer sizi Roma'da görmüş olsaydım, en yakın arkadaşım L. Egnatius ve burada bulunan L. Oppius'a baktığınız için size teşekkür etmem gerekirdi. Derbeli Antipater ile sadece ziyaret amaçlı değil, gerçekten çok samimi olduk. Sizin ona fazlasıyla kızgın olduğunuz söylendi ve ben bunu duyunca çok üzüldüm. Maalesef olayın aslında ilgili bir hüküm vermek için elimde bir şey yok, sadece sizin gibi birisinin geçerli bir neden olmadan hiçbir şey yapmayacağı konusunda ikna oldum. Ancak sizden eski dostluğumuzu da göz önüne alarak, başkası için olmasa da benim hatırım için, sizin hâkimiyetinizde olan oğullarına, sizin itibarınızın zarar görmeyeceğini de düşünmeniz kaydıyla hürriyetlerini bahşetmenizi tekrar tekrar diliyorum"*¹⁹⁴.

Mektuptan anlaşıldığı üzere Cicero'nun gelişi sadece Antipater'i ziyareti ile sınırlı kalmamış, kaldığı süre zarfında aralarında dostluk ilişkisi de gelişmiştir¹⁹⁵. Bununla beraber Philippus'un Antipater'e son derece kızgın olduğu anlaşılmaktadır. Bu husustaki üzüntülerini

---

Kilikia'ya bağlanan Kappadokia bölgesine götürmeye karar verdim. Çünkü doğrudan Kilikia'ya gitmiş olsaydım, aslında Amanos dağlarının doğal güçleri sayesinde Kilikia'yı kolayca alabilecektim. Ama Suriye tarafında oldukça açık ve her ne kadar bizim gizli dostlarımız olsalar da Parthlara karşı açıkça düşmanlık etmeye cesaret edemeyecek krallar olduğundan, Kappadokia için rahatsız oldum. Bu yüzden Kilikia'yı hemen ele geçirmek ve Kappadokia'yı tutarak komşu kabilelerin komplolarını engellemek amacıyla karargâhımı Kappadokia'nın en güneyinde, Toroslardan çok uzak olmayan Kybistra kentinde kurdum", Cicero, Ad. Fam., XV, IV. 4.

¹⁹⁴ Cicero, Ad. Fam., XIII, 73.

¹⁹⁵ Belke – Restle, 1978-1980: 7; Syme, 1986: 162; Kurt 2010a: 123.

dile getiren Cicero, Philippus'un elinde bulunan Antipater'in oğullarının serbest bırakılması için aracı olmaktadır¹⁹⁶. Antipater'in bir yazıtta Roma ile olan diplomatik bir işte dostane arabuluculuğundan dolayı onurlandırıldığı da görülmektedir¹⁹⁷. Bununla birlikte Derbe ve civarı ile olasılıkla Karadağ'ı da içeren¹⁹⁸ topraklarda hüküm süren Antipater'in Romalılarla ilişkileri bozulmaya başlamış, buna rağmen MÖ 36 yılı sonrasına kadar bölgeyi yönetmeye devam etmiştir¹⁹⁹.

Cicero, Kybistra'da beş gün kalmış ve bu süre zarfında Parthların Kappadokia'nın bu kesiminin uzağında bulduklarını fark etmiştir. Kappadokia'nın Parth tehdidi altında olmadığını anlayan Cicero, Parthları Ovalık Kilikia'da karşılamak için Toroslardan ilerlemeye başlamıştır²⁰⁰.

Cicero'nun ölümünün ardından topraklarının Ptolemaioslara verilmesiyle birlikte Kilikia Eyaleti ortadan kalkmıştır. Bununla beraber Marcus Antonius tarafından MÖ 40-39 yıllarında Küçük Asya'nın yeniden düzenlemesi²⁰¹ çerçevesinde bölgenin önemli role sahip olduğu ortaya çıkmaktadır²⁰². Yeniden yapılandırma kapsamında Kastor Galatia krallığına getirilmiştir²⁰³. Amyntas ve Polemo, Caesar'a karşı yürütülen Philippi Savaşı'na katılmalarından dolayı kral unvanı almışlardır. Amyntas'ın hâkimiyetine verilen topraklar Phrygia Paroreia, Pisidia ile Kilikia'nın bir bölümünü kapsamaktaydı. Polemo'nun toprakları

---

¹⁹⁶ Syme, 1939: 306.

¹⁹⁷ Grünwald, 2004: 78.

¹⁹⁸ Antipater'in bölgedeki egemenlik alanının sınırları konusundaki tartışmalar için bkz. Syme, 1939: 309; Ormerod, 1924: 192-193.

¹⁹⁹ Belke – Restle, 1978-1980: 9; Kurt, 2010a: 123; Kurt, 2011a: 41.

²⁰⁰ Cicero, *Atticus*, V, XX. 2; *Ad. Fam.*, XV, I. 2; Kurt, 2011b: 7.

²⁰¹ Syme, 1939: 325; Levick, 1967: 25; Kurt, 2009b: 33.

²⁰² Kurt, 2011a: 41.

²⁰³ Kurt, 2011a: 41; Doğanay, 2017: 14.

ise başkent Iconium ile birlikte Lykaonia Ovası'nı, Toros Geçitleri'ni, özellikle de Kilikia Kapıları'nı içermekteydi²⁰⁴. Ayrıca Lystra'nın da Polemo'nun egemenliği altında olduğu düşünülmektedir²⁰⁵. Bununla beraber Polemo'un, Augustus'un daha sonra askeri karargâha dönüştürdüğü Seleukeia'dan (Silifke) Laranda'ya kadar uzanan Göksu Vadisi'ni de içine alan batı bölgesini de kontrolü altına almış olabileceği değerlendirilmektedir²⁰⁶. Polemo, egemenliği altında bulunan Kilikia topraklarını güvenlik kaygılarından dolayı Torosların kuzeyine kadar genişletmiştir. Fakat Lykaonia'nın hangi şart ve ölçülerde Polemo'ya verildiği hususu açık değildir. Nitekim Iconium ve civarının da onun egemenliği altında bulunduğu görülmektedir²⁰⁷. Bu nedenle Karadağ'ın da Polemo'nun elinde olduğu düşünülmektedir²⁰⁸.

Ovalık Kilikia'nın Suriye Eyaleti'ne bağlı olmasından dolayı Polemo'nun Kilikia üzerindeki egemenliği Dağlık Kilikia ile sınırlı bırakılmıştır. Bu gelişmeler esnasında Antipater'in Derbe dışında egemen olduğu topraklar hakkında bilgi sahibi bulunmamaktayız. Roma ile anlaşmazlık konusu olan Laranda'yı MÖ 39 yılındaki ilk düzenlemeler sonucunda topraklarına kattığı düşünülmektedir²⁰⁹. Söz konusu gelişmeler bölgede merkezi otoritenin mevcut bulunmadığını göstermektedir. Pompeius ve Antonius arasındaki mücadelenin doğurduğu otorite boşluğunu fırsat bilen Antipater topraklarını olasılıkla Dağlık Kilikia'daki Olba Tapınak Krallığı sınırlarına kadar ilerletmiştir²¹⁰. Dolayısıyla Antiper'in egemenlik alanının Isauria'nın doğusu ile Toroslara kadar olan kesimi kapsadığı anlaşılmaktadır. Bu sırada Isauria Bölgesi'nin batısı ise Polemo'nun hâkimiyeti altındaydı. Antipater'in egemenlik

²⁰⁴ Kaya, 2005b: 146; Kurt, 2009a: 127; Kurt, 2011a: 42; Mitchell, 1993: I 38; Mitchell, 1993: II 152.

²⁰⁵ Syme, 1986: 161-162.

²⁰⁶ Mitchell, 1993: I 38; Mitchell, 1993: II 152.

²⁰⁷ Strabon, XII.6. 1; Kurt, 2010a: 124; Kurt, 2011a: 43.

²⁰⁸ Kurt, 2010a: 124; Kurt, 2011a: 43.

²⁰⁹ Belke – Restle, 1978-1980: 11; Kurt, 2010a: 124.

²¹⁰ Syme, 1939: 310; Kurt, 2010a: 124.

sahasını bu yönde genişletmesinin nedeninin güvenlik ve denize ulaşma amacı olduğu düşünülmektedir. Bu girişimi ile Sertavul Geçidi ve Isauria Bölgesi'nin doğu kesimindeki diğer geçitlerin kontrolünü sağlamış olacaktı²¹¹.

Antonius'un Roma'ya bağımlı kralları göreve getirmesinin nedeni olarak Philippi Savaşı'na katkılarının yanı sıra Parthların olası tehditlerine karşı duyulan tampon bölge ihtiyacı gösterilebilir²¹². Küçük Asya'nın bu yeni siyasal yapılandırılması kapsamında Roma politikaları gereği, verimli kaynakları bulunmayan ve yönetimi sorunlu alanlar Antonius tarafından söz konusu bağımlı krallıklara verilmişti. Ayrıca Karadağ'da hüküm süren ve olasılıkla Başdağ'daki kaleyi inşa ettiren Amyntas ile Polemo, Antonius tarafından bölgedeki diğer yöneticilerden daha ayrıcalıklı tutulmuş ve böylece bölge yönetimi birleştirilmiştir²¹³. Toroslarda yaşayan kabilelerin kontrol altında tutulması Roma'ya bağımlı bu kralların bir diğer göreviydi²¹⁴.

Küçük Asya'daki Roma'ya bağımlı krallıkların sınırları MÖ 37-36 yıllarında Antonius tarafından yeniden belirlenmiştir²¹⁵. MÖ 40-39 yıllarındaki düzenlemeler kapsamında verdiği toprakların yanı sıra Lykaonia ve Pamphylia'nın Side'yi de içeren kesimi Galatia kralı Amyntas'ın topraklarına katılmıştır. Krallığın toprakları, kuzeyde asıl Galatia, güneyde Pisidia ve Pamphylia'nın doğusu, doğu da ise Isauria ve Lykaonia'yı içine alan geniş bir alana yayılmıştır²¹⁶. Böylece Küçük Asya'nın güney sahilinden Paphlagonia, Pontus ve Kappadokia

---

²¹¹ Kurt, 2011a: 43.

²¹² Kaya, 2005b: 146; Kurt, 2011a: 42.

²¹³ Belke – Restle, 1978-1980: 11; Arslan, 2000: 173.

²¹⁴ Kaya, 2005b: 146.

²¹⁵ Taşdöner, 2012: 223.

²¹⁶ Magie, 1950: I 434; Broughton, 1959: 588-589; Jones, 1971: 132; Özsait, 1985: 82, dn. 401; Mitchell, 1993: I 39; Arslan, 2000: 172; Kurt, 2010a: 124; Kurt, 2015: 30-31; Doğanay, 2017: 15.

boyunca uzanan geniş bir coğrafyayı ele geçirmiş ve Galatia Krallığı'nı genişletmiştir²¹⁷. Galatia'nın sınırlarının genişlemesi ile Küçük Asya'nın doğusu-batısı arasında köprü konumunda olan Lykaonia'nın, kuzey-güney ulaşımı açısından da önemli bir nokta haline geldiği görülmektedir²¹⁸.

---

²¹⁷ Syme, 1995: 136; Kurt, 2011a: 42.

²¹⁸ Arslan, 2018: 98.

4.2. İmparatorluk Dönemi

MÖ 31’de Antonius’un Actium Savaşı’nda Octavianus’a yenilmesiyle birlikte Roma’da uzun süredir devam eden iç karışıklıklar son bulmuş İmparatorluk Dönemi başlamıştır. Böylece Octavianus, Roma’nın tek hâkimi konumuna gelmiştir. Octavianus, MÖ 29’da Roma barışını sağlamak amacıyla bölgede bir takım idari düzenlemelerde bulunmuştur²¹⁹. Bu kapsamda Actium Savaşı’na Antonius’un yanında katılan Amyntas daha sonra taraf değiştirerek Octavianus’un tarafına geçmesinden dolayı birtakım kazanımlar elde etmiştir. Mevcut krallığın topraklarının yanı sıra Isauria ve MÖ 36’dan itibaren Kleopatra’nın elinde bulunan Dağlık Kilikia, Galatia Krallığı’na bağlanmıştır²²⁰. Amyntas’ın oldukça geniş bir alanda hâkimiyet kurmasının önünün açılmasının nedeninin sadece Actium Savaşı’ndaki katkılarının olmadığı görülmektedir. Bunun yanında Roma’nın Küçük Asya’nın idaresi çerçevesinde Amyntas’a vermeyi planladığı görevle bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Nitekim Octavianus, Amyntas’a Pisidia ve Isauria gibi topraklarda yaşayan zorlu kabilelerin kontrol altına alınması görevini vermiştir²²¹. Büyük ihtimalle Amyntas’a önceden Polemo egemenliği altında bulunan, Laranda’dan Seleukia’ya uzanan önemli Toros geçidinin kontrolünü de bırakmıştır²²².

Son düzenlemeler çerçevesinde Galatia Krallığı, asıl Galat topraklarının yanı sıra Büyük Phrygia’nın bir bölümünü, Isauria, Dağlık Kilikia, Ovalık Kilikia, Pamphylia ve Lykaonia’yı kapsamaktaydı²²³. Bu bölgeler sorunlu yerler olması dolayısıyla Roma tarafından

²¹⁹ Kurt, 2009b: 40; Kurt, 2011a: 43; Kurt, 2011c: 165.

²²⁰ Head, 1911: 747; Atlan, 1975: 575 vd; Mitchell, 1993: II 152; Kaya, 2003: 93; Kurt, 2009a: 130-131; Kurt, 2011a: 43; Kurt, 2015: 31; Kurt, 2018b: 4.

²²¹ Syme, 1948: 571; Kaya, 2005b: 148; Kurt, 2011a: 44.

²²² Mitchell, 1993: II 152.

²²³ Kaya, 2005a: 19.

akıllıca bir politika izlenerek Amyntas'ın yönetimine bırakılmıştır²²⁴. Amyntas bu bölgeleri ele geçirmeye olasılıkla Kremna'dan (Çamlık Köyü/Bucak) başlamış ve ardından doğuda Derbeli Antipater ile mücadeleye girişmiştir. İki taraf arasında gerçekleşen savaşta Antipater yenilgiye uğramış ve öldürülmüştür. Laranda ve Derbe ele geçirilmiş, Derbe'de bulunan Antipater'in sarayı yıkılmış ve Amyntas için bir saray yapılmaya başlanmıştır²²⁵.

Amyntas Homonadlara karşı MÖ 30-25 yıllarında askeri harekât düzenlemiş, birtakım başarılar kazanmış, ancak öldürdüğü Homonad liderlerinden birinin karısı tarafından pusuya düşürülerek öldürülmüştür²²⁶. Strabon bu olayı şu şekilde aktarmaktadır:

"Fakat benim zamanımda Derbe ve her iki Isaura da Amyntas'ın elinde bulunuyordu. Amyntas, Isauria'yı Romalılardan aldığı halde Derbetes'e saldırıya geçerek onu öldürmüştür. Amyntas, Eski Isaura'yı (Isaura Vetus/Zengibar Kalesi) tahrip ettikten sonra aynı yerde kendisi için krali bir ikametgâh yaptı. Fakat orada inşa ettirdiği surun tamamlanmasını göremedi, çünkü Homonadeis ülkesini istila ederken, Kilikalılar tarafından pusuya düşürülerek yakalandı ve öldürüldü"²²⁷.

Amyntas MÖ 25 yılında öldürüldüğünde Galatia, Pamphylia'nın bir kısmı ile Lykaonia, Isauria ve Dağlık Kilikia'nın tamamı kendisine aitti²²⁸. Amyntas'ın ölümü

²²⁴ Sherwin – White, 1984: 259-260.

²²⁵ Magie, 1950: I 443; Jones, 1971: 132; Mitchell, 1993: II 152; Syme, 1995: 213; Kaya, 2005b: 150; Kurt, 2010a: 125; Kurt, 2011a: 44; Doğanay, 2017: 17.

²²⁶ Cramer, 1832: 62; Jones, 1971: 132; Özsait, 1985: 83 vd.; Mitchell, 1993: I 41; Kurt, 2010a: 125; Kurt, 2011a: 44; Bahar, 2015: 289; Doğanay, 2017: 18. Amyntas'ın Homonadlarla mücadelesi ilgili olarak bkz. Tacitus, *Analles*, III 48; Cassius Dio, LIII 26. 3; Strabon, XII.6. 3.

²²⁷ Strabon, XII.6. 3.

²²⁸ Texier, 2002: 295.

Lykaonia Bölgesi için tekrar bir karışıklık dönemini beraberinde getirmiştir. Augustus (MÖ 27 - MS 14), Amyntas'ın ölümünün ardından topraklarını oğlu Pylaimenes'e bırakmamış²²⁹, kendi topraklarına katmaya karar vermiştir²³⁰. Amyntas'ın oğullarının babaları gibi kabilelerle mücadeleyi yürütemeyeceğini düşünmüş ve başarıya ulaşmak için Roma birlikleri gönderilmesi gerektiği sonucuna varmıştır²³¹. Nihayetinde eyalet haline dönüştürülmesine karar verilmiş²³² ve böylelikle Marcus Lollius tarafından Küçük Asya'daki ilk imparatorluk eyaleti Provincia Galatia oluşturulmuştur. Galatia'dan Pamphylia'ya uzanan oldukça geniş bir alanı kapsayan bu eyaletin sınırları pek çok kez değişikliğe uğramıştır. Bununla birlikte Lykaonia Bölgesi sürekli olarak Galatia Eyaleti'nin içerisinde yer almıştır²³³. Kurulan bu yeni eyaletin başındaki doğrudan imparatorluğa bağlı olan vali, *Legatus Augusti propraetore provinciae Galatae, Pisidiae, Lykaoniae, Isauriae, Paphlagoniae* unvanına sahip olmuştur²³⁴. Ancak Derbe ve Laranda Dağlık Kilikia ile birlikte MÖ 20'de yapılan bir anlaşma ile Kappadokia kralı Arkhaleos'un egemenliği altına verilmiştir²³⁵.

Pompeius'a karşı savaşmış olan Legio VII MÖ 25'te Galatia valisi Lollius ile birlikte Küçük Asya'ya getirilerek Galatia'da konuşlandırılmıştır. Iconiumlu bir veteranın, Galatia valisinin ismini taşıyor olması, Legio VII'nin MÖ 25'te Küçük Asya'ya gelmiş olabileceğine

---

²²⁹ Cassius Dio, XLIII 26. 3; Levick, 1967: 29; Mitchell, 1993: II 155-157; Kurt, 2010a: 125; Kurt, 2011a: 44; Doğanay, 2017: 19.

²³⁰ Broughton, 1959: 593-594.

²³¹ Wallace – Williams, 1999: 98.

²³² Cassius Dio, XLIII 26. 3; Levick, 1967: 29; Kurt, 2011a: 44-45.

²³³ Magie, 1950: I 453; Dmitriev, 2000: 364; Kaya, 2005b: 229; Kurt, 2010a: 125; Kurt, 2011a: 45.

²³⁴ Kurt, 2011a: 45; Doğanay, 2017: 19.

²³⁵ Ormerod, 1924: 255-256; Magie, 1950: I 475; Broughton, 1959: 593-594; Ramsay, 1960: 413; Jones, 1971: 133; Kurt, 2010a: 125; Kurt, 2011a: 44; Doğanay, 2017: 82; Kurt, 2018b: 5.

işaret eden bir kanıt olarak değerlendirilmektedir²³⁶. Galatia'da konuşlandırılan Legio VII, Isauria'dan gelecek saldırıları engellemek amacıyla Pisidia Antiokheia'ya yerleştirilmiştir²³⁷. MÖ 13 yılına kadar Antiokheia'da kalan Legio VII, MÖ 13-11 yılları arasında Makedonya'ya dönerek, *Legio VII Macedonice* adını almıştır. Legio VII'ye Persinus (Balhisar), Komama (Şerefönü), Milyas (Söğüt), Ninika (Mut), Isinda (Yazır Köyü), Kormasa, Apollonia (Uluborlu), Kestros (Gazipaşa ilçesi Macarköy), Sebaste (Dağlık Kilikia'da), Phazemon (Merzifon), Sebastopolis (Sulusaray), Klistina kentlerinin yanı sıra Lykaonia Bölgesi'nden Iconium, Laranda, Amblada da asker sağlamıştır²³⁸.

Augustus, Pax Romana çerçevesinde Romanizasyona uğramamış bölgelerde Roma kültürünü yaymak ve güvenliği sağlamak amacıyla koloniler kurmuştur²³⁹. Kolonilerin asıl amacının askeri olduğu düşüncesi üzerine son zamanlarda tartışmalar olsa da buldukları bölgenin yerel güvenliğini sağladıkları ve Roma'nın bölgedeki varlığına genel bir katkı sundukları bir gerçektir²⁴⁰. Augustus, Küçük Asya'nın güneyinde asıl amacı dağ kabilelerine karşı güvenliği sağlamak için dokuz koloni kurduğunu²⁴¹. Iconium ve Lystra'daki koloniler de bu dokuz koloni arasındadır. Iconium kolonisinin Homonadlarla mücadelenin yürütüldüğü sıralarda, yani MÖ 6 yılında kurulmuş olduğu düşünülmektedir²⁴². Iconium'da bulunan iki

²³⁶ Kaya, 2005c: 92. M. Lollius M.f. adını, MÖ 25 yılında Galatia'nın ilk valisi olan Marcus Lollius'a borçlu olan yerli bir asker olmalıdır. En az 25 yıl süren hizmetinin ardından Iconium'da hayatını kaybetmiştir, Mitchell, 1976: 303. Yunanca ve Latince iki dilli yazıtta Legio VII'de görev yapmış P. Mestrius P.f. Maecianus ve M. Lollius M. f. isimli iki veterandan söz edilmektedir. Yazıtta "*Yedinci lejyondan emekli olan Puplius oğlu Puplius Mestrius Maccianus, yedinci lejyondan emekli olan Marcus oğlu Marcus Lollius için şefkatinden dolayı (yaptırdı)*" ifadesi geçmektedir, Cronin, 1902a: 356. no: 111; IGRP III, 1476; Mitchell, 1976: 305.

²³⁷ Feld, 2005: 77.

²³⁸ Kaya, 2005c: 92.

²³⁹ Calder, 1910a: 76-77; Özsaıt, 1982: 329-330; Kurt, 2015: 31.

²⁴⁰ Wallace – Williams, 1999: 96.

²⁴¹ Arslan, 2011: 99; Ergin, 2013: 434; Bahar, 2015: 289.

²⁴² Wallace – Williams, 1999: 96.

yazıtta Ala Augusta Colonorum adı görülmektedir²⁴³. Lystra, Augustus'un generallerinden Sulpicius Quirinus'un Homonadlara karşı kazandığı başarıdan sonra MÖ 6 yılında kurulan kolonilerden biridir²⁴⁴. Laranda da yine imparator tarafından kurulan kolonidir²⁴⁵. MÖ 6 yılında kurulan Komama (Ürkütlü Köyü), Kremna, Olbasa (Belenli) ve Parlais (Barla) Augustus'un kurmuş olduğu diğer veteran kolonileridir²⁴⁶. Germe ve Ninica da kurulan öteki iki kolonidir.

Söz konusu koloniler arasındaki iletişim Via Sebaste ile sağlanmaktaydı²⁴⁷ (Figür 2). MÖ 6'da Küçük Asya'da Augustus'un emriyle Cornutus Arruntius Aquila tarafından yol yapım çalışmaları başlatılmıştır²⁴⁸. Yolun başlangıç noktası Pisidia'daki Antiokheia'dır. Doğu bölümü, önce Neapolis (Karaağaç) sonra da Kızıldağ ve Sultandağları boyunca ilerleyerek Misthia'ya (Beyşehir) uzanmaktadır. Misthia yakınlarındaki Kıyakdede bölgesinde dört mil taşı bulunmuştur. Yol dört kola ayrılmaktadır. İlk kol, Amblada (Asardağ-Yeniceköy/Seydişehir) - Vasada (Bostandere/Seydişehir) ve Trogitis Gölü'nün kıyılarından geçerek Isaura'ya ulaşmaktadır²⁴⁹. Bu yol sayesinde Iconium, Side'ye yani Akdeniz'e bağlanmış ve Toroslardaki korsanların etkisi kırılmıştır²⁵⁰. İkinci bölüm, Kızılören'i geçerek Lystra'ya varmaktadır. Üçüncü kol, doğuya ilerlemekte ve Iconium üzerinden Lystra'ya

²⁴³ Mitchell, 1993: I 74.

²⁴⁴ Wallace – Williams, 1999: 96. Lystra'da *Rutilus* parası haricindeki seriler Augustus ile başlamaktadır. Onun egemenliğinde darp edilen tiplerden biri sola doğru oturan Ceres'i temsil etmektedir. Tıpkı hemen yanında görülecek olan Pallas'ın büstü gibi, bu tip koloni tarafından benimsenen muhtemelen yerli ve Yunanlaşmış bir kültürü onurlandırmaktadır, Levick, 1967: 154.

²⁴⁵ Tekin, 2007: 178.

²⁴⁶ Sherk, 1955: 409-410; Arslan, 2011: 99; Ergin, 2013: 434.

²⁴⁷ Tekin, 2007: 178.

²⁴⁸ Sherk, 1951: 24; Doğanay, 2017: 86.

²⁴⁹ Baldıran – Pehlivan, 2015: 911.

²⁵⁰ Arslan, 2018: 98.

ulaşmaktadır. Dördüncü kol ise Kızılören'den ayrılan bir yoldur ve Iconium'un 15 km güneybatısından geçerek Lystra'ya bağlanmaktadır²⁵¹.

Küçük Asya'da kurulan söz konusu koloniler Latin isimlerinin yaygınlaşmasını da beraberinde getirmiştir. Örneğin, Anchrenus ismi Antiokheia, Lystra, Savatra ve Laranda'da yaygın bir şekilde görülmektedir. Buralarda, bu ismin kullanılması yerli olmayan ailelerin Legio VII sayesinde Küçük Asya'ya gelmesiyle olmuştur. Bu isimle ayrıca Makedonya, Girit, Kirene, Kyzikos, Milet, Laodikeia, Karia'daki Sebastopolis ve Suriye'deki Heliopolis'te karşılaşmaktadır²⁵².

Koloni kentlerinin yanı sıra Augustus'un, Roma topraklarının kritik noktalarına *stationarii* (nöbetçiler) yerleştirdiği bilinmektedir. *Stationarius*ların Küçük Asya'nın güneyinde ilk kez M. Plautius Silvanus'un MS 6 yılındaki seferinden sonra, MS 8 yılında Pisidia da görev yapmış oldukları tahmin edilmektedir. Bunlar Iconium ile Isauria arasındaki bağlantıyı sağlayan yolların güvenliğini sağlamaktaydılar²⁵³.

Augustus Döneminde başlayan Romanizasyon politikalarının imparator Tiberius (MS 14-37) zamanında da devam ettirildiği anlaşılmaktadır. Nitekim Lykaonia'da Via Sebaste üzerindeki Pappa kentinin isminin Tiberiopolis olarak değiştirilmesi bölgedeki Romalılaştırma faaliyetlerinin sürdürüldüğünün kanıtlarından biri olarak değerlendirilebilir²⁵⁴.

Tiberius zamanında, MS 17 yılında I. Arkhaleos'un ölümü üzerine bölge oğlu II. Arkhaleos'un yönetimine geçmiştir. Strabon, I. Arkhaleos'un ölümü üzerine Kybistra, Kastabala ve Derbe çevresinin Tiberius tarafından kurulmuş olan Provincia Kappadokia'ya bağlandığını, ancak daha sonra Derbe ve Laranda'nın Lykaonia Birliği (*Koinon Lykaonon*)

²⁵¹ Baldıran – Pehlivan, 2015: 911.

²⁵² Mitchell, 1979: 422.

²⁵³ Ergin, 2013: 437.

²⁵⁴ Özsait, 1985: 97; Kurt, 2015: 31.

kentleri arasında yer aldığını ifade etmektedir²⁵⁵. Nitekim Plinius, en ünlüsü Iconium kenti olmak üzere Lykaonia'nın 14 kentten meydana geldiğini yazmaktadır²⁵⁶. II. Arkhaleos muhtemelen MS 36 yılına kadar bölgedeki yönetimini sürdürmüştür²⁵⁷.

MS 37 yılına gelindiğinde Gaius Caligula zamanında (MS 37-41) Lykaonia Bölgesi'nin bir kısmı Dağlık Kilikia ile birlikte imparator tarafından²⁵⁸ Kommagene kralı IV. Antiokhos ve kız kardeşi Iotape Philadelphos'a verilmiştir²⁵⁹. IV. Antiokhos ve oğulları Epiphanes ve Kallinikos'un sikkeleri MS 38-72 yılları arasında olasılıkla Laranda'da darp edilmiştir²⁶⁰. Bu dönemden itibaren Laranda kentinde üzerinde Lykaonon yazılı sikkeler basılmıştır²⁶¹. Eyalet IV. Antiokhos'un onuruna Strategia Antiokheiana ismi verilmiştir. Eyalet, kuzeyde Garsaura'nın güneyi, doğuda Tyana'nın (Kemerhisar) batısı, batıda Passala (Bosala/Özyurt Köyü), Dalisandus (Belören?), Iiistra (Yollarbaşı), Laranda, Koropissos (Dağpazarı) ve Klaudiopolis (Mut) yoluyla Antiokheia (Antakya)'ya bağlanmıştır²⁶². Daha sonra IV. Antiokhos'un tahttan indirilmesi üzerine, bu bölge Galatia ile birleştirilmiş ancak Lykaonia Antiokheiana olarak benliğini korumuştur. İmparator Traianus'un döneminin sonuna kadar Kappadokia'ya bağlı kalmıştır²⁶³.

²⁵⁵ Strabon, XII.1. 4; Magie, 1950: I 494; Kurt, 2010a: 126; Kurt, 2012: 42.

²⁵⁶ Plinius, *Naturalis Historia*, V. XXV.

²⁵⁷ Kurt, 2018b: 6-7.

²⁵⁸ Doğanay, 2017: 82.

²⁵⁹ Calder – Bean, 1958; Broughton, 1959: 596; Hild – Hellenkemper, 1990: 32; Syme, 1995: 155; Feld, 2005: 80; Karauğuz – Kunt – Doğanay, 2005: 6; Baldiran, 2009: 10; Kurt, 2011c: 166; Kurt, 2012: 42; Kurt, 2018b: 7.

²⁶⁰ von Aulock, 1976: 19.

²⁶¹ Baldiran, 2009: 10.

²⁶² Calder – Bean, 1958; Kurt, 2012: 42.

²⁶³ Jones, 1971: 133.

İmparator Claudius Döneminde (MS 41-54) bölge kentlerinden bazılarının isimlerinin değiştirildiği bilinmektedir²⁶⁴. Roma'ya sadakatlerinden dolayı bölge kentleri Claudioconium, Claudioderbe (Derbe) ve Claudioseleukeia (Bayat) gibi unvanlar almışlardır²⁶⁵. Avran'da Claudius'un Galatia valisi Annius Afrinus onuruna yazıt bulunmuştur ve olasılıkla Annius Afrinus'un buraya yaptığı ziyaret anısına dikilmiştir²⁶⁶. Epigrafik ve numismatik belgeler Annius Afrinus'un ismi ile portresinin Claudius'un yönetimi altındaki Iconium'un sikkeleri üzerinde yer aldığını göstermektedir²⁶⁷. Iconium'un Claudius zamanında bastırılan tüm sikkelerinde Claudioconium adı kullanılmıştır²⁶⁸. Claudioconium kentinin sikke darpları Claudius, Nero, Vespasian, Titus ve Hadrianus'un yönetimi altında görülürken, özerk sikkelerin çoğuna Augustus'un zamanında rastlanmaktadır²⁶⁹.

Claudius zamanında Lykaonia'nın Tarsuslu Aziz Paulus tarafından Hıristiyanlığı yayma amaçlı olarak ziyaret edildiği bilinmektedir. MS 46-48 yılları arasındaki ilk yolculuğuna Antiokheia'dan (Antakya) başlamış ve Seleukeia Pieria'ya (Samandağ) varmış, buradan deniz yolu ile Kıbrıs (Salamis ve Paphos) üzerinden Attalia (Antalya) Limanı'na gelmiştir. Karayolu ile Perge'ye (Aksu) ve Kestros (Aksu) Vadisi'nden Pisidia Antiokheia'ya (Yalvaç) varmıştır. Yolculuğun devamında Lykaonia'daki Iconium, Lystra ve Derbe kentlerini ziyaret etmiştir²⁷⁰.

²⁶⁴ Ramsay, 1905: 413; Karauğuz – Kunt – Doğanay, 2005: 6; Baldıran, 2009: 10; Kurt, 2010a: 127.

²⁶⁵ Kurt, 2010a: 127.

²⁶⁶ Ramsay, 1920: 104; Magie, 1950: I 547.

²⁶⁷ Imhoof – Blumer, 1902: II 416 Br. 16 (Tafel XV 23.); Mitchell, 1979: 412.

²⁶⁸ Ramsay, 1905: 413.

²⁶⁹ Mitchell, 1979: 415.

²⁷⁰ Boyacıoğlu, 2013: 267; Berk, 2018: 86.

Paulus, Yahudilerin çıkarmış olduğu ayaklanma sonucunda Pisidia'ki Antiokheia'dan kovulmuş, Barnaba ile birlikte Iconium'a gelmiştir²⁷¹. Paulus ve Barnaba sırayla havrada konuşma yaparak Hıristiyanlığı yaymaya çalışmıştır. Bu tarihlerde Iconium'da önemli bir Yahudi cemaati bulunmaktaydı bu konuşmalar üzerine birçok Yahudi ikna olmuştur. Bu kişiler arasında da en önemlisi Aziz Paulus'un sözlerinden çok etkilenen, Hıristiyanlığın öncü misyonerlerinden biri olan Azize Thecla'dır²⁷². Fakat Paulus ve Barnaba yüzünden kent ikiye bölünmüştür. Taşa tutulacaklarını anlamaları üzerine kenti terketmişlerdir²⁷³. Iconium'dan kovulan Paulus, ikiye ayrılan Via Sebaste'nin güneyinden Lystra'ya gitmiştir²⁷⁴.

Aziz Paulus'un Lystra'da bulunduğu sırada gerçekleştiğine inanılan bir olay dikkat çekicidir:

Lystra'da, doğuştan kötürüm olup ayakları tutmayan ve hiç yürüyememiş bir adam vardı. Bu adam Paulus'un söylediklerini dinledi. Onu dikkatle süzen Paulus, iyileştirilebileceğine imanı olduğunu görerek yüksek sesle ona, "*Kalk, ayaklarının üzerinde dur!*" dedi. Adam yerinden fırlayıp yürümeye başladı. Paulus'un ne yaptığını gören halk Lykaonia dilinde, "*Tanrılar insan kılığına girip yanımıza inmiş!*" diye haykırdı. Barnaba'ya Zeus, konuşmada öncülük eden Paulus'a da Hermes adını taktılar²⁷⁵. Kentin hemen dışında bulunan Zeus tapınağının kâhini kent kapılarına boğalar ve çelenkler getirdi, halkla birlikte elçilere kurban sunmak istedi. Barnaba ile

²⁷¹ Texier, 2002: 312; Berk, 2018: 85.

²⁷² Boyacıoğlu, 2013: 267. Azize Thecla'nın yaşamı ve mucizeleri için ayrıca bkz. Ayteş Canevello, 2004: 260-266. Azize Thecla, Hıristiyanlığın ilk kadın şehidi olarak kabul görmektedir, Berk, 2018: 85.

²⁷³ Lequenne, 1991: 147.

²⁷⁴ Wallace – Williams, 1999: 205.

²⁷⁵ Boyacıoğlu, 2013: 269.

Paulus, bunu duyunca giysilerini yırtarak kalabalığın içine daldılar. *"Efendiler, neden böyle şeyler yapıyorsunuz?"* diye bağırdılar. *"Biz de sizin gibi insanız, aynı yaratılışa sahibiz. Size müjde getiriyoruz. Sizi bu boş şeylerden vazgeçmeye, göğü, yeri, denizi ve bunların içindekilerin hepsini yaratmış olan, yaşayan Tanrı'ya dönmeye çağırıyoruz. Geçmiş çağlarda Tanrı, tüm ulusların kendi yollarından gitmelerine izin verdi. Yine de kendini tanıksız bırakmış değildir. Size iyilik ediyor. Gökten yağmur yağdırıyor, çeşitli ürünleriyle mevsimleri düzenliyor, sizi yiyeceklerle doyurup yüreklerinizi sevinçle dolduruyor".*

Bu sözlerle bile halkın kendilerine kurban sunmasını güçlükle engelleyebildiler. Antiokheia ve Iconium'dan gelen bazı Yahudiler, halkı kendi taraflarına çekerek Paulus'u taşladılar, onu ölmüş sanarak kentin dışına sürüklediler²⁷⁶.

Paulus ve Barnaba Lystra'dan da sürülünce Torosların eteklerindeki Derbe'ye kaçmışlardır²⁷⁷. Derbe, ilk yolculuğunda uğradığı son kent olmuştur²⁷⁸.

Flavius Hanedanı'nın ilk imparatoru Vespasianus zamanında (MS 69-79) eyalet sınırlarındaki değişikliklere devam edilmiştir²⁷⁹. Parthlara karşı Küçük Asya'nın sınır güvenliğini sağlamak için²⁸⁰ imparator tarafından Kappadokia ve Galatia eyaletleri birleştirilmiş ve Lykaonia da bu yeni eyalete bağlanmıştır²⁸¹.

²⁷⁶ İncil, *Habercilerin İşleri*: 14 (8-20); Cramer, 1832: 69-70; Lequenne, 1991: 148.

²⁷⁷ Wallace – Williams, 1999: 206.

²⁷⁸ Boyacıoğlu, 2013: 272.

²⁷⁹ Baldıran, 2009: 10.

²⁸⁰ Kurt, 2018b: 8

²⁸¹ Ramsay, 1960: 372; Bahar, 1991: 94; Kurt, 2012: 42; Kurt, 2013: 40; Kurt, 2018b: 8.

İmparator Nerva Dönemine (MS 96-98) ait sınırlı bilgilere ise yazıtlar aracılığıyla ulaşılmaktadır. Bunlardan ilki Sarıköy ve Akbaş civarından bir mil taşıdır ve Lykaonia Bölgesi'nde Nerva Döneminde yol yapım çalışmalarının söz konusu olduğunu ortaya koymaktadır²⁸². Ayrıca Lystra Zoldera ele geçen, MS 97-98 yıllarına tarihlenen bir diğer yazıtta M. Ulpius Didianus isimli birisinin imparator Nerva için adakta bulunduğu bilgisi yer almaktadır²⁸³.

Traianus zamanında (MS 98-117) muhtemelen birçok kenti Galatia'da kalmakla beraber Lykaonia, Galatia Eyaleti'nden ayrılarak ve Kilikia'ya bağlanmıştır²⁸⁴. Iconium'un Traianus Döneminde Yahudi ve Yunanlıların yaşadığı önemli bir kent olduğu bilinmektedir²⁸⁵. Kana'da bulunmuş olan ve MS 110-111 veya 114-115 yıllarına verilen bir yazıt imparator zamanındaki mimari aktivitelerle ilgili olup Kanalıların Traianus onuruna bir tapınak ve tanrı heykeli yaptırdığını ortaya koymasından dikkat çekicidir²⁸⁶. Bununla beraber Ilistra'da bulunmuş olan MS 102-117 yıllarına tarihlenen bir yazıtta Ilistralıların halk meclisi tarafından imparator Traianus'un onurlandırıldığı görülmektedir²⁸⁷.

İmparator Hadrianus'un (MS 117-138) son dönemlerine doğru Kilikia, Lykaonia ve Isauria birleştirilmiştir. Bu durum üç bölgenin tek bir bölge haline getirildiğini göstermese de tek bir valinin yönetimi altında birleştirilmeleri olarak değerlendirilebilir. Iconium başkent haline gelmiş ve yüksek değerli koloni unvanı ile onurlandırılmıştır²⁸⁸. İmparatorluğun bu kısmında Roma kolonileri kuran Augustus ve Claudius'un politikasını benimseyen imparator,

²⁸² Ballance, 1958: 231.

²⁸³ Cronin, 1904: 114 no. 151; CIL III.14400; Laminger – Pascher, 1992: 126 no. 164.

²⁸⁴ Bunson, 2002: 334.

²⁸⁵ Texier, 2002: 312.

²⁸⁶ MAMA VIII.211.

²⁸⁷ SERP 177.22; AnnÉp (1907) 59; SEG 42.1261; Laminger – Pascher, 1992: 52 no. 52.

²⁸⁸ Ramsay – Ramsay, 1928: 186.

Iconium kentine resmi olarak *Colonia Aelia Hadriana Augusta Iconensium* statüsünü vermiştir²⁸⁹.

Bölgede tespit edilmiş olan yazıtlar Hadrianus zamanında yürütülen çeşitli imar faaliyetleri hakkında önemli bilgiler vermeleri açısından değerlidir. MS 129 yılına tarihlenen ve Sidamaria'da ele geçen bir yazıt Sidamarialıların imparator Hadrianus'a ithafen bir hamam yaptırdıklarını göstermektedir²⁹⁰. Bir başka yazıttan bir şahsın Claudiacium için bir yapı yaptırdığı ve bunu Hadrianus'a ithaf ettiği öğrenilmektedir²⁹¹. Iconium²⁹² ve Perta Obruk²⁹³'ta bulunan ve MS 129 yılına tarihlenen mil taşları Hadrianus Döneminde Lykaonia'da yol yapım faaliyetlerinin de yürütüldüğünü göstermesi açısından önem arz etmektedir. Iconium'dan MS 137 yılına tarihlenen başka bir mil taşı imparatorun ilerleyen yönetim yıllarında da yol inşa faaliyetlerinin devam ettiğini ortaya koymaktadır²⁹⁴. Bununla beraber Lykaonia Bölgesi'nde Hadrianus'un imparatorluğu sırasında Lystra ve çevresinde bir veteran yerleşiminin bulunduğu bilinmektedir²⁹⁵.

İmparator Antoninus Pius zamanında (MS 138-161) Isauria ve Lykaonia, Dağlık Kilikia ile beraber yeni eyalet olarak düzenlenmiş²⁹⁶ ve başına da *consular legatus* vali olarak atanmıştır²⁹⁷. Antoninus Pius'un Lykaonia'yı Isauria ile birlikte Galatia'dan ayırarak

²⁸⁹ Magie, 1950: I 622; Ramsay, 1920: 104.

²⁹⁰ IGRP III.273+1487; Laminger – Pascher, 1992: 100 no. 137.

²⁹¹ Mendel, 1902: 211 no. 2; Cronin, 1902b: 123 no. 55; IGRP III.1474.

²⁹² Cronin, 1902: 120 no. 46; Ballance, 1958: 230 no. 10; CIL III.14402.

²⁹³ MAMA VIII.261.

²⁹⁴ Cronin, 1902b: 121 no. 46; Mendel, 1902: 214 no. 5.

²⁹⁵ Kurt, 2018a: 607.

²⁹⁶ Magie, 1950: II 1459 vd.; Sherk, 1951: 62; Ramsay, 1960: 418; Kurt, 2012: 42.

²⁹⁷ Syme, 1995: 217; Kurt, 2012: 42-43.

Kilikia'ya bağlamasından²⁹⁸ sonra Galatia Eyaleti, asıl Galatia, Doğu Phrygia, Kuzey Pisidia, Paphlagonia ve Lykaonia'nın kuzeyinden ibaret kalmıştır²⁹⁹.

Lykaonia'nın Antoninus Pius tarafından Kilikia'ya eklenen bölümü ayrı bir birlik olarak düzenlenmiş ve başkenti Laranda olmuştur. Diğer altı üyesi Hyde (Gölören), Iiistra, Savatra, Barata, Dalisandus, Derbe/Claudioderbe kendi sikkelerini darp etmişlerdir³⁰⁰. Kuzey Lykaonia'daki Lystra da Antoninus Pius zamanında sikke bastırmıştır³⁰¹. Bununla beraber sikke bastırmayan birlik üyelerinin de bulunduğu görülmektedir. Nitekim Savatra ile Hyde arasındaki Kana ve Hyde'nin güneyindeki Sidamaria'nın kent oldukları şimdilik sadece yazıtlar sayesinde kanıtlanabilmektedir³⁰².

Bölgede tespit edilmiş bazı yazıtların imparator zamanında gerçekleştirilen yol inşaa faaliyetlerine ışık tuttuğu görülmektedir. Amblada yolu üzerindeki Bayafşar'dan³⁰³ MS 140, Iconium'dan ise biri MS 141³⁰⁴ diğeri 142 yılına³⁰⁵ ait Antonius Pius'a ithaf edilmiş mil taşları bölgede yürütülen yol yapım faaliyetlerine işaret etmeleri dolayısıyla önem taşımaktadır. Ayrıca Derbe'den MS 156-157 yıllarına tarihlenen, Cornelius Dextrus'un valiliği zamanına ait bir yazıtta Claudioderbelilerin karar ve halk meclisi imparator Antonius Pius'u onurlandırmaktadır³⁰⁶.

²⁹⁸ Jones, 1971: 133; Dmitriev, 2000: 372; Feld, 2005: 81; Kurt, 2010a: 127; Kurt, 2013: 40.

²⁹⁹ Özsait, 1982: 337; Kurt, 2018b: 9.

³⁰⁰ Imhoof – Blumer, 1902: II 416; von Aulock, 1976: 19; Dmitriev, 2000: 373.

³⁰¹ Levick, 1967: 155.

³⁰² Jones, 1971: 135.

³⁰³ Hall, 1968: 84 no. 42.

³⁰⁴ Cronin, 1902b: 121 no. 48; CIL III.14399a.

³⁰⁵ Cronin, 1902b: 121 no. 49; Ballance, 1958: 230 no. 12; CIL III.14402a.

³⁰⁶ Ballance, 1957: 147; SEG 16.758; Laminger – Pascher, 1992: 64 no. 59.

İmparator Marcus Aurelius'un da (MS 161-180) Lykaonia Bölgesi ile ilgilendiği Savatra'da ele geçen bir yazıt ile ortaya çıkmaktadır. Yazıtta imparatorun Galatia valisi L. Egnatius Lollianus'un bir eseri ya da yapıyı yaptırdığı bilgisine ulaşılmaktadır³⁰⁷. Iconium'dan MS 161-169 yıllarına tarihlenen bir başka yazıtta ise imparatorlar Marcus Aurelius ve Lucius Verus'un onurlandırıldığı görülmektedir³⁰⁸. Yine Iconium'dan ele geçmiş bir yazıtın imparator Lucius Verus'a (MS 161-169) adanmış olduğu bilinmektedir³⁰⁹.

Septimius Severus zamanında (MS 198-217) Kilikia, Lykaonia ve Isauria eyaletlerini de kapsayan *consularis* unvanlı valiler tarafından yönetilen bir sistem görülmeye başlanmıştır. Böylelikle Antonius Pius'un *Tres eparchie* sistemine geri dönüldüğü görülmektedir. Bu yönetim sisteminin Caracalla (MS 198-217) zamanında da devam ettirildiği düşünülmektedir³¹⁰.

Severus Hanedanı zamanında da bölgede birtakım imar etkinliklerinin yürütüldüğü yine yazıtlar sayesinde anlaşılmaktadır. Yol yapım faaliyetleriyle ilgili olduğu görülen bu yazıtların yer aldığı Akbaş ve Divanlar'da tespit edilmiş olan iki mil taşının olasılıkla MS 198 yılında, Septimius Severus zamanında Galatia valisi olan C. Atticus Strabon'a atfedildiği düşünülmektedir³¹¹. Bu tarih de imparatorlar Septimius Severus ve Caracalla dönemine denk gelmektedir³¹². Konya Kötüdelikhan'dan MS 198 yılına tarihlenen bir mil taşı üzerindeki yazıt yine Severuslar zamanında vali C. Atticius Strabon aracılığı ile yol tamiratı

---

³⁰⁷ French, 1981: 170 no. 14.

³⁰⁸ MAMA VIII. 299.

³⁰⁹ MDAI(A) 33 (1908) 150.2

³¹⁰ Feld, 2005: 86; Kurt, 2018b: 10.

³¹¹ Ballance, 1958: 231.

³¹² Ballance, 1958: 232.

gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır³¹³. Altinekin Zıvarık'ta ele geçen bir başka miltaşı da aynı vali aracılığı ile yolun onartıldığını göstermektedir³¹⁴. Atticus Strabon'nun söz konusu yol yapım faaliyetlerinin muhtemelen Septimius Severus'un MS 198'deki Parth seferlerinin hazırlıklarıyla bağlantılı olduğu değerlendirilmektedir³¹⁵.

Lykaonia'da asker imparatorlar zamanında da bölgede birtakım yol yapım çalışmalarının ve düzenlemelerin söz konusu olduğu görülmektedir. Lystra'da tespit edilen mil taşları Maximinus Thrax Dönemindeki (MS 235-238) yol yapım etkinliklerine ışık tutmaktadır³¹⁶. Lâdik Nevine'den MS 235-238 tarihleri arasına verilen bir yazıtta yine imparator Maximinus Thrax'ın (MS 235-238) onurlandırıldığı görülmektedir³¹⁷. Lystra'da bulunan bir diğer mil taşı III. Gordianus Dönemine (MS 238-244) aittir³¹⁸. Losta (Akarköy)'da ele geçen ve üzerinde *Provinci[a] Isaur[ia]* ifadesi yer alan yazıtta ise III. Gordianus onurlandırılmaktadır³¹⁹. Lykaonia Bölgesi MS 244 yılında Galatia ve Kappadokia arasında paylaştırılmış, farklı idari birimlerde kalan Lykaonia kentleri Lykaonia Konion üyeleri olarak bağılıklarını korumaya çalışmışlardır³²⁰.

Roma İmparatorluğu MS 3. yüzyılın ortalarından başlayarak Got ve Sasani saldırıları³²¹, depremler ve salgın hastalıklar nedeniyle önemli sorunlarla karşı karşıya

³¹³ SERP 172 no. 56; Cl.Rev. 1905. 415. 7.

³¹⁴ SERP 173 no. 58.

³¹⁵ Ballance, 1958: 232.

³¹⁶ French, 1994: 29.

³¹⁷ MAMA VII. 7b.

³¹⁸ French, 1994: 29.

³¹⁹ Paris – Radet, 1886: 511 no. 26; Sterret, 1888: 23 no. 20.

³²⁰ Dmitriev, 2000: 374.

³²¹ Kaya, 2005b: 203-208.

kalmıştır³²². Sasani kralı I. Şapur'un MS 240'ların sonlarında gerçekleştirdiği Kappadokia istilasından Lykaonia'nın güney kesiminin de olumsuz etkilendiği görülmektedir³²³. Mazaka (Kayseri) ve Tyana (Bor/Kemerhisar) I. Şapur tarafından ele geçirilmiş, MS 251-252'de Sasani akınları Garsaura (Aksaray) ve Savatra'ya kadar uzanmıştır. Söz konusu akınlar Roma İmparatorluğu'nun sınır savunma sistemine zarar vermiştir³²⁴. Şapur, MS 259'da P. Licinius Valerianus'u Karrhai (Harran) ve Edesa (Urfa) arasında yenilgiye uğratmış ve ardından Küçük Asya'yı istila etmeye başlamıştır. Ovalık Kilikia kentlerini ve Kappadokia Bölgesi'nin büyük kentlerini hâkimiyeti altına almıştır. Sasani saldırılarından Lykaonia Bölgesi'ndeki Barata, Iconium ve Laranda ağır bir şekilde zarar görmüşlerdir³²⁵. Iconium ve Laranda barış zamanlarında ihmal etmiş oldukları kent savunmasının önemini Sasani saldırıları dolayısıyla anlamak durumunda kalmışlardır. Kentlerinin savunmasını güçlendirmek amacıyla kamu binalarını yıkmak ve bunların malzemelerini surların inşasında kullanmak durumunda kalmışlardır³²⁶. I. Şapur'un rotası üzerindeki Sidamaria kentindeki yarım kalmış mezarların da söz konusu istila harekâtıyla bağlantılı olabileceği düşünülmektedir³²⁷. I. Şapur tarafından ele geçirilen bu bölge L. Domitius Aurelianus (MS 270-275) tarafından MS 272'de tekrar alınmıştır³²⁸.

İmparator Gallienus (MS 253-268) Dönemiyle ilgili bilgi sunan iki yazıttan biri mil taşı, diğeri ise onurlandırma yazıtıdır. Lystra Kavak'ta tespit edilen MS 253-259 yılları arasına tarihlenen mil taşı imparator Gallienus'un zamanında yol yapım ve onarım

---

³²² Özsait, 1982: 394-395.

³²³ Magie, 1950: I 694 vd; Kurt, 2010a: 128.

³²⁴ Mitchell, 1993: I 253; Kurt, 2010a: 128.

³²⁵ Mutafian, 1988: 245; Kurt, 2013: 40; Kurt, 2010a: 128.

³²⁶ Kurt, 2010a: 128.

³²⁷ Aşkın – Kurt 2019a, 6-7.

³²⁸ Belke – Restle, 1984: 54; Kurt, 2010a: 128.

faaliyetlerinin yürütüldüğünü ortaya koymaktadır³²⁹. Lâdik'ten ele geçmiş diğer yazıt ise Claudiolaodikeialıların boule ve demos'unun Gallianus'un karısı Cornelia Salonina'yı onurlandırıldığını göstermektedir³³⁰.

MS 3. yüzyılın sonlarına gelindiğinde Lykaonia'nın güney kesimlerinin oluşturulan yeni Isauria Eyaleti'nin sınırları içerisinde yer aldığı görülmektedir³³¹. Laranda ve Lystra MS 276'da yeni eyalete bağlanmıştır³³². Probus Döneminde (MS 276-282) Isauria, Kilikia'dan ayrılmıştır³³³. Bölgeden Probus Dönemiyle ilgili iki epigrafik kalıntı Kana'da³³⁴ ve Lâdik Meydan'da³³⁵ bulunan ve imparatorun onurlandırıldığı yazıtlardır.

MS 293 yılında *tetrarchie* sistemine geçilmiş, Batı Maximianus ve *caesarı* I. Constantius, Doğu ise Diocletinus ve *caesarı* Galerius tarafından yönetilmeye başlanmıştır. Bu yeni düzenleme çerçevesinde Lykaonia Bölgesi Diocletianus'un (MS 284-305) yönetim bölgesinde yer almıştır. Diocletianus zamanında eyaletlerde geniş çaplı düzenlemelerin yapıldığı bilinmektedir. Küçük Asya'nın 12 *diocesli*ğe (bölgeye) ayrıldığı düzenlemeler sırasında Karadağ'a kadar olan alanların Pisidia'ya dâhil edildiği anlaşılmaktadır³³⁶. Lykaonia'nın Isauria'ya verilen kısmı Diocesis Asiana; Pisidia'ya verilen kısmı ise Diocesis Orientes olarak adlandırılmıştır³³⁷. Bu dönemle ilgili, Lykaonia-Isauria sınırındaki

³²⁹ MAMA VIII.8; Laminger – Pascher, 1992: 156 no. 226.

³³⁰ Calder, 1910b: 234 no. 2.

³³¹ Kurt, 2010a: 128

³³² Ramsay, 1960: 421; Kurt, 2012: 43.

³³³ Yılmaz, 2005: 9-10; Kurt, 2010a: 128.

³³⁴ MAMA VII.212.

³³⁵ MAMA I.18bis

³³⁶ Bahar, 1991: 95; Kurt, 2010a: 128; Kurt, 2013: 40.

³³⁷ Bahar, 2015: 290.

Güdelesin'den ele geçmiş ve MS 286-305 yıllarına tarihlenen yazıtta imparatorlar Diocletianus ve Maximianus onurlandırılmaktadır³³⁸.

Lâdik Kestel'den³³⁹ MS 308-313 yıllarına, Sarayönü'nden³⁴⁰ MS 311-313 yıllarına, Lystra Akören'den³⁴¹ ise MS 312-313 yılları arasına tarihlenen yazıtlarda imparatorlar Licinius (MS 308-324), Maximinus Daia (MS 310-313) ve Flavius Valerius Constantinus (I. Constantinus) onure edilmektedir.

I. Constantinus zamanında (MS 306-337) Diocletianus'un başlattığı *tetrarchie* yönetimi sona ermiş, Constantinus Hanedanı başlamıştır. Diocletianus'un başlattığı ve I. Constantinus'un devam ettirdiği düzenlemeler kapsamında bölgede piskoposluk merkezlerinin oluşturulduğu görülmektedir³⁴². Iconium³⁴³, Lystra³⁴⁴, Amblada³⁴⁵, Ilistra³⁴⁶, Derbe³⁴⁷, Barata³⁴⁸, Hyde³⁴⁹ kentleri (Figür 2-3) Lykaonia'daki piskoposluk merkezleri olarak karşımıza çıkmaktadır³⁵⁰. Bununla beraber I. Constantinus zamanında MS 325 yılında yapılan

³³⁸ MAMA VIII.192; Laminger – Pascher, 1992: 33 no. 1.

³³⁹ MAMA VII.8.

³⁴⁰ MAMA I.19.

³⁴¹ MAMA VIII.67; Laminger – Pascher, 1992: 169 no. 257.

³⁴² Belke – Restle, 1984: 54.

³⁴³ Belke – Restle, 1984: 176.

³⁴⁴ Belke – Restle, 1984: 200.

³⁴⁵ Belke – Restle, 1984: 122.

³⁴⁶ Belke – Restle, 1984: 179.

³⁴⁷ Belke – Restle, 1984: 157.

³⁴⁸ Belke – Restle, 1984: 139.

³⁴⁹ Belke – Restle, 1984: 174.

³⁵⁰ Özlü, 1994: 76; Kurt, 2012: 44.

Nikaea (İznik) Konsili kayıtları Lykaonia Bölgesi'nin batı ve güney kesimlerinin Pisidia ve Isauria tarafından paylaşıldığını göstermesi açısından dikkat çekicidir³⁵¹.

II. Constantius zamanında (MS 337-361) Doğu Pisidia ve Isauria haydutları, MS 354 yılında Isauria Eyaleti sınırları içerisinde bulunan Lykaonia'nın güneyine pek çok kez saldırı gerçekleştirmiştir³⁵². Ammianus Marcellinus MS 353-378 arasındaki gelişmeleri anlattığı eserinde Isaurialıların MS 354 yılındaki isyanına değinmektedir. Tutsak alınan Isaurialıların Iconium'daki amphitiyatroda vahşi bir şekilde cezalandırıldıklarını yazmaktadır³⁵³. Bu olayları anlatırken Iconium'u Pisidia'nın bir kenti olarak göstermektedir³⁵⁴. Ammianus Marcellinus'un ifadelerinden Iconium ve çevresinin söz konusu tarihlerde Pisidia sınırları içerisinde yer aldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte kentte bir amphitiyatronun varlığından söz etmesi Iconium'un mimari repertuarı üzerine bilgi vermesi açısından önem taşımaktadır.

İmparator Valens'in (MS 364-378) batıdaki savaşlarla meşgul olmasını fırsat bilen Isaurialılar, MS 368 yılında Kilikia ve Pamphylia'da tekrar sorun olmaya başlamıştır. Asya Eyaleti'nin *vicariusu* Musonius, Sardes'ten bir askeri güçle söz konusu gelişmelere müdahale etmek üzere harekate geçmiştir. Vali ve yanındaki askerler sarp ve dar bir geçitte öldürülmüş, bunun üzerine Roma ordusu devreye girmiş ve haydutlar dağlara kaçmışlardır. Yaşamlarını sürdürebilecek kaynaklardan yoksun kalan haydutlar Germanikopolis'teki bağımsız Isaurialıların tavsiyesi üzerine anlaşmak zorunda kalmışlardır. Musonius, daha sonra karşılaşılabilecek sorunları önlemek amacıyla Korasion'da (Susanoğlu) kale inşa ettirmiştir. Bu dönemde Kilikia, Lykaonia, Pamphylia ve Pisidia'daki haydut sorununun çözülmesi

³⁵¹ Özsait, 1985: 102; Hild – Hellenkemper, 1990: 35; Kurt, 2012: 44.

³⁵² Özsait, 1982: 403.

³⁵³ Ammianus Marcellinus, XIV, 2.1; Rouge, 1966: 292.

³⁵⁴ Ammianus Marcellinus, XIV, 2.1.

dolayısıyla imparatorlar için onurlandırma yazıtları dikildiği görülmektedir³⁵⁵. Ortakuyu ve Obruk'ta tespit edilen çok sayıdaki mil taşı MS 4. yüzyılda, Valens, Gratianus (MS 367-383) ve II. Valentinianus (MS 375-392) dönemlerinde yol yapım ve onarım faaliyetlerinin gerçekleştirildiğine işaret etmektedir³⁵⁶.

MS 4. yüzyılda gerçekleşen ve önemli sebeplerinden bir tanesinin de kıtlık olduğu düşünülen bu olaylar sırasında Isaurialı isyancıların bir taraftan Akdeniz'deki tahıl gemilerine el koyarken diğer taraftan da Lykaonia Ovası'na yönelmiş olmaları bölgenin tahıl potansiyeli açısından önemini göstermektedir³⁵⁷. Nitekim son dönemlerde Lykaonia'daki tarımsal üretim üzerine yapılan arkeolojik çalışmalar sonucu tespit edilen arkeolojik ve epigrafik buluntular Antik Dönemde bölgede yoğun bir şekilde tahıl üretimi ve bağcılık faaliyetlerinin gerçekleştirildiğini ortaya koymuştur³⁵⁸. Ammianus Marcellinus, haydutların Lykaonia'ya saldırılar düzenlediğini ancak Lykaonialıların üstünlüğü karşısında tutunamayıp Pamphylia'ya yöneldiklerini aktarmaktadır³⁵⁹. Isaurialılar, Laranda yakınlarında dinlendikten ve erzak temin ettikten sonra birçok kente saldırmış, fakat süvarilerin desteği sonucunda geri çekilmek zorunda kalmışlardır³⁶⁰.

MS 371 yılında sadece Pisidia'yı değil, aynı zamanda Isauria ve Galatia Bölgesi'ni de kapsayan yeni Lykaonia Eyaleti kurulmuştur. Başkent, doğudaki Misteia ve Vasada üzerinde egemenlik iddia eden Iconium olmuştur³⁶¹. Amblada ve Vasada da MS 371 yılında Lykaonia

---

³⁵⁵ Ergin, 2013: 268.

³⁵⁶ Ballance, 1958: 232.

³⁵⁷ Kurt, 2018a: 603-604.

³⁵⁸ Kurt 2018a, 597-638; Aşkın – Kurt 2019b, (Baskıda).

³⁵⁹ Ammianus Marcellinus, XIV, 2.4-8.

³⁶⁰ Ammianus Marcellinus, XIV, 2.11; Hild – Hellenkemper, 1990: 35.

³⁶¹ Mitchell, 1993: II 161.

Eyaleti'ne dâhil edilmiştir³⁶². MS 372 yılında ise Isauria'nın kuzeyindeki saha, Pisidia'nın doğu bölgeleri ve Galatia'nın güney bölümleri Lykaonia Eyaleti'ne katılmıştır³⁶³.

İmparator I. Theodosius'un (MS 379-395) ardından Lykaonia, Isauria ve Pamphylia eyaletlerinde değişikliğe gidilmiş ve bu eyaletlerin sınırları, Trogitis Gölü'nün güneyinde birleştirilmiştir³⁶⁴. MS 395 yılında Theodosius'un imparatorluğu oğulları Honorius ve Arkadius arasında paylaşılmasıyla Lykaonia Arkadius'un yönetimi altındaki Doğu Roma sınırları içerisinde kalmıştır³⁶⁵

---

³⁶² Ramsay, 1902-1903: 266

³⁶³ Hild – Hellenkemper, 1990: 36; Feld, 2005: 99.

³⁶⁴ Özsait, 1985: 102; Yılmaz, 2005: 10; Kurt, 2012: 44.

³⁶⁵ Kurt, 2012: 44.

BÖLÜM V

ROMA DÖNEMİNDE LYKAONIA'DA İMAR FAALİYETLERİ, MESLEKLER, KÜLTLER

Lykaonia'da ele geçmiş olan epigrafik belgeler Roma Döneminde bölgedeki imar faaliyetleri, hayırseverlik, meslekler, kültler gibi çeşitli yönleri hakkında değerli bilgiler sunmaktadır.

Bölge yazıtları Antik Dönemdeki imar faaliyetleri ve kentlerin yapı repertuarı hakkında belirli oranlarda bilgilere ulaşmamıza imkân tanımaktadır. Örneğin bir yazıtta İmparator Caesar Sebastus'un (Augustus) vali Pupius zamanında Iconium kenti için bir sahne ve alt sahne odası yaptırdığı bilgisi yer almaktadır³⁶⁶. Başka bir yazıttan Claudioconium kolonisinde tanrısal imparatorların başrahipliğini yapan Quintus Eburenus Maximus'un, çocukları ile beraber olası bir tiyatronun ilk oturma sıralarını tertibatıyla birlikte kendi parasıyla yaptırdığı anlaşılmaktadır³⁶⁷. Iconium'da bulunmuş olan emekli asker M(arcus) Antonius Longus'a ait bir yazıt bu kişinin kendi parası ile Zeus Soter için bir kült masası, bir stoa ve mutfak yaptırdığını ortaya koymaktadır³⁶⁸. Bir diğer yazıttan, ismi okunamayan bir kişinin masraflarını kendi karşılamak suretiyle bir yapıyı vatani Claudioconium için yaptırarak imparator Hadrianus'a ithaf ettiği açığa çıkmaktadır³⁶⁹.

Kana'da ele geçmiş MS 110-111 ya da 114-115 yıllarına tarihlenen bir yazıtta Kanalıların karar meclisi ve halk meclisinin Iulius Frontius [.....] oğlu Puplius Kalouisios

---

³⁶⁶ IGRP III.262.

³⁶⁷ Mendel, 1902: 211 no. 2; Cronin, 1902b: 123 no. 55; IGRP III.1474.

³⁶⁸ BE 1950: no. 200.

³⁶⁹ SEG 34.1338.

Rhouson'un yöneticiliği zamanında imparator Traianus onuruna bir tapınak ve tanrı heykeli yaptırdığı görülmektedir³⁷⁰. Sidamaria'da bulunmuş ve olasılıkla MS 129 yılına tarihlenen bir yazıttan Sidamarialıların karar ve halk meclisleri tarafından vali Bruttius Praesens'in denetimi altında bir hamam yapısının imparator Hadrianus'a ithaf edildiği anlaşılmaktadır³⁷¹.

Savatra'da tespit edilen bir yazıttan ise İmparator Caesar M(arcus) Aurelius'un, Galatia valisi L. Egnatius Lollianus aracılığı ile bir eseri/yapıyı? inşa ettirdiği açığa çıkmaktadır³⁷². Lâdik Ayasama'da ele geçen bir yazıtta Claudiolaodikeialıların boule ve demos'unun çarşı yöneticiliğini (*agoranomos*) yapan ve kıtlık zamanında halka iki defa kendi parasıyla erzak dağıtan Basson isimli kişiyi onurlandırdığı görülmektedir. Yazıtta Basson'un masrafını kendisi üstlenerek agoradaki çeşmeye su getirilmesi ile ilgilendiği de anlaşılmaktadır³⁷³.

Lâdik'te ele geçen bir yazıt ise oldukça detaylı bilgiler vermesi açısından önem taşımaktadır. Yaklaşık olarak MS 340 yıllarına tarihlenen yazıttan, Marcus Iulius Eugenus isimli kişinin önce Pisidia'daki karargâhta askeri hizmette bulunduğu öğrenilmektedir. Bununla beraber Laodikeia kentinde kısa bir süre bulunduğu, ardından 25 yıl rahiplik yaptığı ve neresi olduğu yazıttan anlaşılamayan bir yerde *ekklesiyayı* (meclis toplantı yeri) temelinden yeniden inşa ettirdiği, onun etrafındaki her şeyi, yani *stoaların*, dört sıra sütunlu salonun, resim atölyelerinin, mozaiklerin, sarnıcın, giriş kapısının bütün taş işçilikleriyle ve genel muhtevasıyla beraber düzenini yaptırdığı bilgileri edinilmektedir³⁷⁴.

---

³⁷⁰ MAMA VIII.211.

³⁷¹ Cronin, 1902: 155 no. 34; IGRP III.273+1487; Laminger – Pascher, 1992: 100 no. 137.

³⁷² French, 1981: 170 no. 14.

³⁷³ MAMA VII.11.

³⁷⁴ MAMA I.170; Guarducci, 1978: IV 394.

Yol yapım ve onarım etkinlikleri de Roma Döneminde Lykaonia'da yürütülen imar faaliyetleri kapsamında değerlendirilebilir. Bu hususta bölgede tespit edilmiş olan miltaşları önemli bilgiler vermektedir. Lystra, Dineksaray'da bulunan ve MS 80 yılına tarihlenen yazıt aracılığıyla Titus ve Domitian'ın imparator eyaleti valisi A. Caesennius Gallus aracılığıyla bir yolu döşettikleri anlaşılmaktadır³⁷⁵. Perta Obruk'tan³⁷⁶ ve Iconium'dan tespit edilmiş olan, MS 129 yılına, Hadrianus Dönemine ait iki mil taşı net tarih vermeleri açısından önem taşımaktadır³⁷⁷. MS 137 yılına tarihlenen bir diğer mil taşı üzerinde Aelia Hadriana Augusta kolonisi tarafından Hadrianus'un evlatlık oğlu Lucius Aelius Caesar'a ithaf edildiği ifadesi yer almaktadır³⁷⁸. Amblada yolu üzerindeki Bayafşar'dan ele geçen bir mil taşı MS 140 yılına, Antonius Pius zamanına tarihlendirilmektedir³⁷⁹. Biri MS 141 yılına³⁸⁰, diğeri MS 142 yılına³⁸¹ tarihlenen yine Iconium'da bulunmuş iki mil taşının imparator Antonius Pius'a atfen dikildiği görülmektedir. Konya Kötüdelikhan'dan ele geçmiş olan Severuslar Dönemine ait MS 198 yılına tarihlenen bir mil taşı üzerinde yolun vali C. Atticius Strabon aracılığıyla (yolun) tamir ettirildiği ifadesi yer almaktadır³⁸². Altinekin Zıvarık'ta bulunmuş olan bir mil taşı üzerinde de aynı vali aracılığı ile yolun onartıldığı anlaşılmaktadır³⁸³. Lystra Kavak'ta İmparator Valerianus zamanına, MS 253-259'a tarihlenen bir mil taşı tespit edilmiştir³⁸⁴. Söz

³⁷⁵ JRS 6. 1916. 132; CIL III.12218; Laminger – Pascher, 1992: 188 no. 299.

³⁷⁶ MAMA VIII.261.

³⁷⁷ Cronin, 1902b: 120 no. 46; Ballance, 1958: 230 no. 10; CIL III.14402.

³⁷⁸ Cronin, 1902b: 121 no. 47; Mendel, 1902: 214 no. 5.

³⁷⁹ Hall, 1968: 84 no. 42.

³⁸⁰ Cronin, 1902b: 121 no. 48; CIL III.14399a.

³⁸¹ Cronin, 1902b: 121 no. 49; Ballance, 1958: 230 no. 12; CIL III.14402a.

³⁸² SERP 172 no. 56; Cl.Rev. 1905. 415. 7.

³⁸³ SERP 173 no. 58.

³⁸⁴ MAMA VIII.8; Laminger – Pascher, 1992: 156 no. 226.

konusu miltaşlarından anlaşıldığı üzere Roma İmparatorluk Döneminde pek çok kez yol yapım ve onarım faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Nitekim Romalıların imparatorluk sınırları içerisindeki ulaşımaya yönelik olarak yol inşa faaliyetlerine son derece önem verdikleri bilinmektedir.

Lykaonia Bölgesi'nden ele geçmiş olan Roma Dönemi'ne ait yazıtlar bize buradaki meslekler hakkında da bilgiler sunmaktadır. Yazıtlar vali, asker, memur, rahip gibi mesleklerin varlığını ortaya koymaktadır. Bunlar arasında ağırlıklı olarak çeşitli rütbelerde görev yapmış askerler ön plana çıkmaktadır. Delminium'da ele geçen bir yazıtta MS 22 yılında *miles* olarak görev yapmış Larandalı T. Ancharenus T. F. Serg. isimli 45 yaşındaki bir askerden söz edilmektedir³⁸⁵. Iconium'da Nero zamanına tarihlenen bir yazıtta, Claudioconiumluların *demosunun* binbaşı, atlı alayının komutanı ve Galatia eyalet valiliği görevlerinde bulunmuş Leukios Pupius Praeses'in onurlandırıldığı görülmektedir³⁸⁶. Iconium'dan bir başka yazıttan M(arcus) Arruntius Frugi Sergia isimli kişinin III. Ulpia Petraeum Cohors'unun komutanı (*praefectus*), XIII. Gemina lejyonunun askeri tribunu'su, okçu Parth alayının komutanı, Kilikia Eyaleti, Kappadokia ve Armenia Minor Eyaleti ve Pontus Mediteranneus (İç Pontus) valisi olarak görev yaptığı açığa çıkmaktadır³⁸⁷. Zincirlihan'dan bir yazıtta Claudioconium kolonisinin iki önemli adamından (*duumviri*) G(aius) Apponius Crispus ve onun karısı Ailia Dada'nın ismi geçmektedir³⁸⁸. Iconium'da bulunmuş MS 2. yüzyılın başlarına tarihlenen bir mezar steli üzerindeki yazıt II. Tr(aianus) F(ortis) lejyonunda görev yapmış yüzbaşı Iulius Gemellinus hakkında bilgi vermektedir³⁸⁹.

³⁸⁵ CIL III, 2709; Mitchell, 1976: 305.

³⁸⁶ CIG 3991; CIG 3991 w/p.1108; IGRP III.25.

³⁸⁷ MDAI(A) 33 (1908) 150.1

³⁸⁸ SEG 34.1401.

³⁸⁹ RPh 1912: 71, 44.

Savatra'da ele geçen bir yazıtta VI. Victrix lejyonunun yüzbaşı Lucius Servaeus Sabinus'un adı geçmektedir³⁹⁰. Yine Savatra'dan bir yazıttan Lucius Servaeus Sabinus'un VI Victrix lejyonunun yanı sıra VIII. Hispania lejyonunda ve III. Augusta lejyonunda yüzbaşı olarak görev yaptığı anlaşılmaktadır³⁹¹. Lystra Zoldera'da tespit edilen bir mezar yazıtında ismi bilinmeyen bir lejyonda yüzbaşı olarak görev yapmış L. Octavius Modestus isimli bir kişinin varlığı öğrenilmektedir³⁹². Lystra Gömse'den ele geçen bir mezar yazıtı C. Valerius Clemens isimli bir kişinin XV. Apollinaris lejyonunda yüzbaşı olarak görev yaptığını göstermektedir³⁹³. Konya Kötüdelikhan'da bulunmuş olan bir mezar yazıtından Gaius Aponius Firmus isimli birisinin Ala Colonorum Caes[aris] subayı olarak askerlik yapmış olduğu anlaşılmaktadır³⁹⁴. Lystra Karahöyük'teki bir mezar yazıtında Ala (Prima Augusta) Colonorum subayı olarak askerlik yapmış olan G. Aponianos Longus'un adı geçmektedir³⁹⁵. Lâdik'ten ele geçen bir mezar yazıtından askeri tatbikatçıların komutanı olarak görev yapan Paulus isimli bir kişinin varlığını öğrenmekteyiz³⁹⁶. Iconium'da bulunmuş olan yazıtlardan M(arcus) Antonius Longus³⁹⁷, M(arcus) Ailius Sospis³⁹⁸ ve Titus Verus³⁹⁹ isimli emekli askerlerin varlığını öğrenmekteyiz. Konya Araplar'da bulunmuş olan Latince ve Yunanca çift dilli bir yazıtta VII Legio'dan emekli Publius Mestrius ve Marcus Lollius isimli iki askerin

---

³⁹⁰ Cronin, 1902a: 372 no. 145.

³⁹¹ JRS 18. 1928. 189.

³⁹² Ramsay, 1883: 316 no. 43; MAMA VIII.16; CIL III.6788=12139; Laminger – Pascher, 1992: 133 no. 177.

³⁹³ MAMA VIII.9; Laminger – Pascher, 1992: 153 no. 219.

³⁹⁴ MAMA VIII.327.

³⁹⁵ MAMA VIII.94; Laminger – Pascher, 1992: 181 no. 288.

³⁹⁶ MAMA I.168.

³⁹⁷ BE 1950: no. 200.

³⁹⁸ RPh 1912: 58, 16.

³⁹⁹ Cronin, 1902a: 345 no. 77; IGRP III.1477.

adı geçmektedir⁴⁰⁰. Lystra Zoldera'da tespit edilen bir yazıtta ismi bilinmeyen bir lejyonda asker olarak görev yapmış Aurelius Longinus isimli bir kişinin varlığı öğrenilmektedir⁴⁰¹. Lystra Kavak'ta ele geçen bir mezar yazıtında emekli askerler T. Histius Niger, C. Caetranus ve L. Flavius Valens'ten söz edilmektedir⁴⁰². Lystra Çeşme'de bulunan bir mezar yazıtında Tiberius Gaius isimli bir askerin varlığından bahsedilmektedir⁴⁰³. Lâdik Kunderaz'daki bir mezar yazıtından Gaius Calpurnius Sergius isimli bir askerin varlığı öğrenilmektedir⁴⁰⁴. Lâdik Hacı Mehmet Çiftlik'te tespit edilen bir mezar yazıtından Araouis isimli bir askerin varlığından söz edilmektedir⁴⁰⁵. Lâdik Deleler'de ele geçen bir yazıtta Papas isimli birisinin askerlik görevinde bulunduğu anlaşılmaktadır⁴⁰⁶. Amblada Hisar Tepesi'ndeki bir mezar yazıtında M. Antonius Longus isimli XII. Fulminata lejyonundan emekli ayrıcalıklı askerin adı geçmektedir⁴⁰⁷.

Misteia Tolköy'den ele geçen bir yazıttan ise emekli *commentariensis* (askerlerin listesini oluşturan memur) Quaternius ve karısı için bir *heroonun* varlığı anlaşılmaktadır⁴⁰⁸.

Lykaonia'da bazı yazıtlarda hayırseverlik, kahramanlık, hizmet gibi nedenlerden dolayı kentlerin bazı kişileri onurlandırdıkları görülmektedir. Iconium kolonisinin Lucius Arruntius Longus Valentus ismindeki bir kişinin kahraman olarak nitelendirildiği

⁴⁰⁰ Cronin, 1902a: 356 no. 111; IGRP III.1476.

⁴⁰¹ Cronin, 1904: 118 no. 167; IGRP III.1482; Laminger – Pascher, 1992: 144 no. 198.

⁴⁰² Sterrett, 1888: 155 no. 264; CIL III.6798; Laminger – Pascher, 1992: 157 no. 230.

⁴⁰³ MAMA VIII.59; Laminger – Pascher, 1992: 164 no. 245.

⁴⁰⁴ MAMA VII.14.

⁴⁰⁵ MAMA VII.63a.

⁴⁰⁶ MAMA I.206.

⁴⁰⁷ Sterrett, 1888: 182 no. 300; CIL III.6800; ILS 2403.

⁴⁰⁸ Sterrett, 1888: 171 no. 280; IGRP III.275.

görülmektedir. Aynı yazıtta Laodikeialıların *boulesi* de bu kişiyi onurlandırmaktadır⁴⁰⁹. Bir diğer yazıt ise hesap uzmanı olduğu anlaşılan ve Iconium kolonisinin en seçkini olarak nitelendirilen L. Calpurnius Orestes isimli şahsın hayırseverliği ve işlerini iyi yapması dolayısıyla Iulius Puplius'un onuruna sunulmuştur⁴¹⁰.

Bölge yazıtları bölgedeki kültler hakkında da bilgiler sunmaktadır. Roma Dönemiyle birlikte Lykaonia'da geleneksel tanrı ve tanrıçaların yanı sıra İmparatorluk kültürünün de yaygınlık kazandığı görülmektedir⁴¹¹. Örneğin, Derbe'de bulunan, MS 156-157 yıllarına tarihlenen bir yazıtta Aulus Iulius Sestullianus isimli bir şahsın imparator kültü başrahibi olduğu görülmektedir⁴¹². Iconium'da ele geçen bir diğer yazıtta ise Aelia Hadirana Augusta Iconium Kolonisi, M(arcus) Ulpius Pomponius Superstes isimli imparator kültü rahipliği ve *eirenarkhes* (polis müdürlüğü) görevlerini yapmış bir kişinin onuruna sunulmuştur. Yazıttan ayrıca babası M(arcus) Ulpius Pomponius Valens'in de imparator kültü rahipliği görevinde bulunduğu anlaşılmaktadır⁴¹³. Iconium'da bir adak yazıtında ise imparator Caesar Tiberius'un ikinci başrahibi Gaius Iulius Varius'un, Plouton'a adakta bulunduğu görülmektedir⁴¹⁴.

Lykaonia kentlerinin şimdiye kadar tespit edilmiş sikkeleri üzerinde yer alan tasvirler de bölgedeki kültler hakkında bilgi vermektedir. Zeus, Herakles, Irmak Tanrısı, Dionysos, Hermes, Hades, Perseus, Marsyas, Eros sikkeler üzerinde karşılaşılan eril mitolojik karakterlerdir. Bunlar arasından Zeus, Herakles ve Irmak Tanrısı en sık karşılaştığımız

⁴⁰⁹ Cronin, 1902b: 122 no. 51; IGRP III.1478.

⁴¹⁰ Cronin, 1902b: 122 no. 53; IGRP III.264.

⁴¹¹ Bölgedeki kültlerle ilgili ayrıntılı bilgiler için bkz. Röhr, 2009.

⁴¹² Ballance, 1957: 147; SEG 16.758; Laminger – Pascher, 1992: 64 no. 59.

⁴¹³ MDAI(A) 30 (1905) 326.3.

⁴¹⁴ Cronin, 1902b: 119 no. 45; IGRP III.1473.

mitolojik figürlerdir. Athena⁴¹⁵, Nike⁴¹⁶, Tyche, Kybele⁴¹⁷, Demeter, Aphrodite, Dikaiosyne ise dişil mitolojik figürler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlar arasında da Athena, Nike, Tyche ve Kybele'nin sayısal fazlalığı söz konusudur⁴¹⁸.

Lykaonia'dan ele geçen yazıtların önemli bir kısmı da çeşitli nedenlerle dikilmiş olan onurlandırma yazıtlarıdır. Bu yazıtlarda imparatorlar, onların aile üyeleri, önemli hizmetleri geçmiş kişilerin onurlandırıldığı görölmektedir. Örneğın, Lystra Zoldera'da bulunan, MS 97-98 yıllarına tarihlenen bir yazıtta Mars'ın oğlu olduğu ifade edilen rahip M. Ulpius Didianus tarafından imparator Nerva Caesar Augustus Germanicus'un selameti için adakta bulunduğu anlaşılmaktadır⁴¹⁹. Ilistra'dan ele geçen ve MS 102-117 yıllarına tarihlenen yazıtta Ilistralıların halk meclisi tarafından imparator Traianus onure edilmiştir⁴²⁰. Iconium'da tespit edilmiş, MS 116-118'e tarihlenen bir yazıtta vali Cossonus Gallus'un adı geçmektedir⁴²¹. Derbe'den ele geçmiş olan MS 156-157 yıllarına tarihlenen ve Cornelius Dextrus'un vali olduğu zamana ait bir yazıtın Claudioderbelilerin karar ve halk meclisleri tarafından imparator

⁴¹⁵ Hadrianus Dönemine ait bronz Iconium sikkesinin ön yüzünde zırhını giymiş, defne çelengi ile süslenmiş Hadrianus'un büstü, arka yüzünde ise Corinth başlıklı ve üzerinde Aegis olan Athena büstü bulunmaktadır. Ayrıca Antoninus Pius dönemine ait bronz Iconium sikkesinin ön yüzünde defne yapraklı çelenk ile süslü başı, zırh ve Roma yönetici ve üst düzey askeri yetkililerin giydiğı paludamentum'lu büstü yer almaktadır. Arka yüzünde ise Athena/Minerva büstü yer almaktadır. Turgut, 2018: 119-120.

⁴¹⁶ Domitianus Dönemine ait bronz bir Iconium sikkesinin ön yüzünde imparatorun defne çelenkli başı sağ profilden gösterilmiştir. Arka yüzünde ise Zafer Tanrıçası Nike, sağ eliyle çelenk veya taç, sol eliyle de dal tutmaktadır. Turgut, 2018: 119.

⁴¹⁷ Vespasianus Dönemine ait bronz Iconium sikkesinin ön yüzüne Vespasianus'un defne çelenkli başı sağ profilden tasvir edilmiştir. Arka yüzüne oturur pozisyonda Kybele resmedilmiştir. Turgut, 2018: 119.

⁴¹⁸ von Aulock, 1976: 21.

⁴¹⁹ Cronin, 1904: 114 no. 151; CIL III.14400; Laminger – Pascher, 1992: 126 no. 164.

⁴²⁰ SERP 177.22; AnnÉp (1907) 59; SEG 42.1261; Laminger – Pascher, 1992: 52 no. 52.

⁴²¹ Buckler – Calder – Cox, 1924: 194 no. 16; JRS 16. 1926. 214. 6; Ramsay, 1967: 135 no. 143.

Antonius Pius'a ithaf edildiği bilinmektedir⁴²². Iconium'da bulunmuş olan Caesar Lucius Verus Augustus'a MS 161-169 yılında adanmış bir yazıtın varlığı bilinmektedir⁴²³. Iconium'dan ele geçmiş ve MS 161-169 yıllarına tarihlenen bir yazıtta İmparator Caesar M. Aur. Antoninus ve imparator Caesar L. Aurelius Verus onurlandırılmaktadır⁴²⁴. Savatra Ennek'te MS 218-226 yıllarına tarihlenen bir yazıtta Iulia Maesa Sebaste onure edilmektedir⁴²⁵. Lâdik Nevine'den MS 235-238 yıllarına tarihlenen bir yazıtta imparator Caesar G. Iulius Verus Maximinus Sebastus'un onurlandırıldığı görülmektedir⁴²⁶. Lâdik'te ele geçmiş bir yazıtta Claudiolaodikeialıların *boule* ve *demosunun* Gallianus'un (MS 253-268) karısı imparatoriçe Cornelia Salonina'ya ithaf edildiği bilinmektedir⁴²⁷. Lâdik Meydan'dan ele geçen bir yazıtın (MS 276-282) İmparator M. Aurelius Probus'u onurlandırdığı görülmektedir⁴²⁸. Kana'da ele geçen bir yazıtta (MS 276-282) İmparator Caesar M. Aur. Probus'un onurlandırıldığı yazmaktadır⁴²⁹. Lykaonia-Isauria sınırındaki Gûdelisin'de bulunmuş, MS 286-305 yıllarına ait yazıtın Diocletianus ve Maximianus'un onuruna sunulduğu bilinmektedir⁴³⁰. Lâdik Kestel'den MS 308-313 yılına tarihlenen bir yazıtta imparatorlar G. Valerius Maximinus ve Fl. Val. Constantinus ve Val. Licinianus Licinnius onurlandırılmaktadır⁴³¹. Sarayönü'nden ele geçen MS 311-313 yıllarına tarihlenen bir yazıtın

---

⁴²² Ballance, 1957: 147; SEG 16.758; Laminger – Pascher, 1992: 64 no. 59.

⁴²³ MDAI(A) 33 (1908) 150.2

⁴²⁴ MAMA VIII.299.

⁴²⁵ MAMA VIII.228.

⁴²⁶ MAMA VII.7b.

⁴²⁷ Calder, 1910b: 234 no. 2.

⁴²⁸ MAMA I.18bis.

⁴²⁹ MAMA VIII.212.

⁴³⁰ MAMA VIII.192; Laminger – Pascher, 1992: 33 no. 1.

⁴³¹ MAMA VII.8.

imparatorlar Maximinus, Constantinus ve Licinnius'a ithaf edildiği bilinmektedir⁴³². Lystra Akören'den ele geçmiş MS 312-313 yılına ait bir yazıtta imparatorlar Constantinus, Maximus ve Licinianus onure edilmiştir⁴³³. Lâdik Ayasama'da ele geçen bir yazıtta Claudiolaodikeialıların boule ve demos'unun *agoranomos*'u (çarşı yöneticisi) ve kıtlık zamanında halka iki defa kendi parasıyla erzak dağıtan Basson isimli kişiyi onurlandığı anlaşılmaktadır⁴³⁴.

---

⁴³² MAMA I.19.

⁴³³ MAMA VIII.67; Laminger – Pascher, 1992: 169 no. 257.

⁴³⁴ MAMA VII.11.

SONUÇ

Lykaonia Bölgesi coğrafi olarak incelendiğinde verimli ovalık alanlara sahip olmasıyla ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum günümüzde olduğu gibi Antik Dönemde de bölgenin tarımsal açıdan önem taşımasına neden olmuştur.

Lykaonia Bölgesi hakkında en çok bilgiyi seyyahlardan, antik yazarlardan, epigrafik ve arkeolojik kalıntılardan öğrenmekteyiz. Seyyahların, antik ve modern yazarların verdikleri bilgiler karşılaştırıldığında bölgenin sınırlarının zamanla değişiklik gösterdiği belirlenmiştir. Bu yüzden Lykaonia'a Bölgesi'ne günümüzde sınır çizmek oldukça güçtür. Günümüz idari yapılanmasına bakıldığında Lykaonia Bölgesi Konya ve Karaman illerinin merkezi ile bazı ilçelerini kapsamaktadır.

Lykaonia Bölgesi Küçük Asya'nın merkezinde olmasından dolayı Jeopolitik ve jeostratejik yönden oldukça önemli bir konuma sahip olmuştur. Hititler başta olmak üzere Phryg, Pers, Büyük İskender ve ardılları ile Roma bölgede hâkimiyet kurmuşlardır. Bu sebepten dolayı Lykaonia Bölgesi birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Tarihsel gelişmelerle bağlantılı olarak bölge Kilikia, Pisidia, Isauria, Galatia ve Kappadokia gibi eyaletler ile sürekli etkileşim içerisinde olmuştur.

III. Attalos'un vasiyetinden sonra Roma'nın, Küçük Asya'daki etkinliği artmış fakat ilk başlarda doğrudan ilgilenmeyerek bölgenin yönetimini vergi karşılığında yerel krallıkların yönetimine bırakmıştır. Roma bu bölgelerde siyasi gücünü kullanarak ekonomik anlamda faydalanmak istemiştir.

Roma'nın Küçük Asya üzerindeki asıl etkisinin artması Akdeniz'deki korsanlık faaliyetlerinin bir sorun haline gelmesi ile olmuştur. Akdeniz'deki korsanlığı bitirmek ve Dağlık Kilikia'daki sorunlu kabilelerin etkisini kırmak için Marcus Antonius, Servilius Vatia

ve Pompeius Magnus gibi kişileri önemli yetkilerle donatarak Küçük Asya'daki sorunların çözülmesi için görevlendirmiştir. Korsanların etkisinin kırılmasından sonra güvenliğin devamının sağlanması açısından ve Dağlık Kilikia'daki sorunlara da anında çözüm üretebilmek için Derbeli Antipater ve Amyntas gibi yerel krallar bölgede güçlenmiş ve önem kazanmıştır. MÖ 40'lardan MS 70'e kadar devam eden dolaylı idare de Roma'ya bağlı yöneticiler söz konusu dağlık bölgelerden sorumluydular ve buraları istedikleri gibi idare edebilmekteydiler. Yeterli güç ve vasıtalara sahip bulunmayan bu küçük krallar Roma tarafından Roma'nın güçlü himayesi ile dağlık ve ovalık bölge arasında bütünlüğün sağlanabilmesi için teşvik edilmişlerdir. Görüldüğü üzere Romalılar bölgede dolaylı yönetimi tercih etmişlerdir. Bu dolaylı yönetimde büyük toprak sahiplerinin yani seçkin sınıfın yönetimde bulunması tercih edilmiştir. Augustus zamanında karşılaşıldığı gibi kimi zaman tek kişi ve aileleri başa getirilmiş olsa da Roma genellikle bütün yerel seçkinlerin ortak liderliğini tercih etmiştir. Bu yerel liderler yerli kültürler arasındaki çözülme ve ayrılma yönelimleri karşısında desteklenmiş, onlar da Romalılara bir takım işlerde yardımcı olmuşturlardır. Roma, İmparatorluk Dönemine kadar Küçük Asya'da yerel kralların yönetimde olmasına önem verilmiş, bu bölgeler sorun teşkil ettiği için uzaktan yönetime tabi tutulmuştur. MÖ 25 yılına kadar bölgede sorun eksik olmamıştır.

Agustus'un, Actium Savaşı'nı kazanmasının ardından Cumhuriyet Dönemine son verilerek İmparatorluk Dönemine geçilmiştir. Augustus, Pax Romana çerçevesinde Romanizasyona uğramamış bölgelerde güvenliği sağlamak ve Roma kültürünü yaymak amacıyla koloniler kurduştur. Agustus'un koloniler kurduşturmasındaki asıl amaç dağ kabilelerine ve sorunlu bölgelere karşı güvenliği sağlamaktır. Kolonilerin kurulması ile Via Sebaste denilen yol ağı da kurulmaya başlamıştır. Bölgede yol ağı ve kolonilerin kurulması ile güvenlik zafiyetinin oluşması engellenmek istenmiş ve Küçük Asya'da doğu-batı, kuzey-güney yönlü ticari etkileşim sağlanmaya çalışılmıştır. Lykaonia Bölgesi'ndeki Roma etkisi

imparatorluğun diğer eyaletlerinde olduğu gibi kentlerin kuruluşu ve buralardaki imar faaliyetleri ile güçlü bir şekilde kendisini göstermiştir. Germanikopolis, Claudiopolis, Claudioconium, Claudiolaodikeia, Claudiokaeseria Misteia, Claudioseleukeia ve Claudioderbe'nin kurulmasıyla beraber Güney Galatia idari olarak tek bir sistem altında toplanmış ve Toroslardaki Roma egemenliği pekiştirilmiştir.

MS 46-48 yıllarında Aziz Paulus Antiokheia yolculuğu sırasında Iconium, Lystra ve Derbe kentlerini ziyaret ederek Hıristiyanlığın geniş alanlara yayılmasını sağlamıştır.

Lykaonia sınırlarında zaman zaman sınır değişiklikleri meydana gelmiştir. Traianus Döneminde Lykaonia Galatia'dan ayrılarak Kilikia'ya bağlanmıştır. Hadrianus'un son dönemlerine doğru Kilikia, Lykaonia ve Isauria birleştirilmiştir. Antonius Pius zamanında Lykaonia, Isauria ile birlikte Galatia'dan ayrılarak Kilikia'ya bağlanmıştır. Diocletianus zamanında eyaletlerde geniş çaplı düzenlemeler yapılmıştır. Diocletianus'un başlattığı ve I. Konstantinus'un devam ettirdiği devlet ve eyalet yönetimine dair düzenlemeler kapsamında piskoposluk merkezleri kurulmuştur. Bu yüzden günümüzde Lykaonia Bölgesine kesin bir sınır hattı çizmek mümkün görülmemektedir.

Bölgedeki bulunan yazıtlar incelendiğinde içerik olarak kendi aralarında farklılıklar göstermektedir. Meslek yazıtlarına baktığımızda genellikle bölgede valilik görevinde bulunan komutanların, bölgeye yakın yerlerde veya bu bölgedeki lejyonlarda görev yapan komutanların ya da bu lejyonlarda görev yapıp emekliye ayrılmış askerlerin varlığı görülmektedir. Yazıtlarda yoğun olarak asker, komutan isimlerinin geçmesi bölgedeki koloni sayısının fazla olduğunu ve bu kolonilerin birbirleri ile sürekli etkileşim içerisinde olduklarını göstermektedir.

Miltaşları aracılığıyla bölgedeki yol inşa ve onarım faaliyetleri hakkında da önemli bilgiler edinmekteyiz. Via Sebaste sayesinde diğer eyaletler ile de iletişim ve etkileşimde gelişme görülmüştür. Titus ve Domitianus Dönemlerinde vali A. Caesennius Gallus aracılığı

ile bir yol inşa edilmiştir. Nerva Döneminde de yol yapım çalışmalarının olduğu mil taşlarından anlaşılmaktadır. Perta da bulunan ve MS 129 yılına tarihlenen mil taşlarında imparator Hadrianus zamanında da yol yapım faaliyetlerinin yürütüldüğü görülmektedir. MS 141 ve 142 yıllarına ait Iconium'da ele geçen yazıtlar Antonius Pius zamanında yol yapım çalışmalarının olduğunun kanıtıdır. Severuslar zamanına tarihlenen ve Kötüdelikhan'da ele geçen bir yazıtta vali C. Atticius Strabon aracılığı ile yol tamiratının gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Lystra'da ele geçen ve Valerianus zamanına tarihlenen bir mil taşı yol yapım ve onarım faaliyetinin yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. Konya Obruk'ta tespit edilen çok sayıdaki mil taşı Valens, Gratian ve II. Valentinian dönemlerinde yol yapım ve onarım faaliyetlerinin gerçekleştirildiğini işaret etmektedir.

Mimari faaliyetlerle ilgili yazıtlar incelendiğinde ekklesia, tapınaklar, hamam yapısı, çeşme, tiyatro gibi yapıların inşa edildiği ya da onarıldığı görülmektedir. Örneğin MS 110-111 veya 114-115 yıllarına tarihlenen bir yazıtta Kanalıların Traianus onuruna bir tapınak ve tanrı heykeli yaptırdığını ortaya koyması açısından dikkat çekicidir. MS 129 yılına tarihlenen ve Sidamaria'da ele geçen bir yazıtta Sidamarialıların imparator Hadrianus'a itafen bir hamam yaptırdıklarını göstermektedir. Savatra'da ele geçen bir yazıt Marcus Aurelius'un valisi L. Egnatius Lollianus'un bir eser veya yapı yaptırdığını göstermektedir.

Kült yazıtlarına bakıldığında geleneksel tanrı ve tanrıçaların yanı sıra imparatorluk kültürünün bölgede görülmeye başladığı açığa çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

Antik Kaynaklar

Ammianus Marcellinus. (2019), Roman Tarihi, (Çev. S. Özgüler), Historia Yayınları, İstanbul.

Arrianus. (1945), Alexandroi Anabasis, (Çev. H. Örs), İstanbul.

Cassius Dio. (1961), Historia Romana (Dio's Roman History), (ed. E. Car), The Loeb Classical Library, London.

Cicero, M. T. (1927), Epistuale ad Familiares. Letters to his his friends, (ed. W. G. Williams), The Loeb Classical Library, London-New York.

Cicero, M. T. (1968), Cicero's Letters to Atticus, (ed. D. R. Stackleton Bailey), Vol. III, At The University Press, Cambridge.

Diodoros. (1947), Bibliotheka Historika, (ed. T. E. Page), The Loeb Classical Library, London.

Eutropius. (2006), Breviarium Historiae Romanae, Roma Tarihinin Özeti, (Çev. Ç. Menzilcioğlu), İstanbul.

Ksenophon. (1998), Anabasis, Onbinlerin Dönüşü (Çev. T. Gökçöl), İstanbul.

Ksenophon. (2007), Kyros'un Eğitimi, Kyrou Paideia, (Çev. F. Akderin), İstanbul.

Livius. (1957), Ab Urbe Condita (From the Founding of the City), (ed. B. O. Foster), The Loeb Classical Library, London.

Plinius. (1958), Natural History, (ed. H. R. Rackham), The Loeb Classical Library, London.

Strabon. (2012), Geographika (Antik Anadolu Coğrafyası XII-XIII-XIV), (Çev. A. Pekman), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Tacitus. (1963), *Annales (The Annals of Tacitus)*, (ed. J. Jacson), The Loeb Classical Library, London.

Modern Kaynaklar

Ahunbay, M. (1997), "Binbir Kilise ve Ayatekla 1996 Yüzey Araştırmaları", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XV/1, 59-69.

Ahunbay, M. (1998), "Binbir Kilise ve Ayatekla (Silifke) Araştırmaları", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XVI/1, 95-104.

Ahunbay, M. – Saner, T. (1999), "Karaman (Binbir Kilise) ve Ayatekla'da (Meryemlik) 1998 Araştırmaları", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XVII/1 39-49.

Ahunbay, M. – Saner, T. (2000), "Karaman (Binbir Kilise) – Silifke (Ayatekla-Mylai) Araştırmaları", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XVIII/2, 272-278.

Akkuş, A. (1998), *Türkiye ve Türk Dünyası Coğrafyası*, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Konya.

Année (L') épigraphique – [AE], Paris, 1907.

ArDOS, M. (1995), *Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi-I*, Çantay Kitabevi, İstanbul.

Arslan, M. – Tüner Önen, N. (2011), "Akdeniz'in Korsan Yuvaları: Kilikia, Pamphylia, Lykia ve Ionia Bölgelerindeki Korykoslar", *Adalya*, XIV, 189-206.

Arslan, M. (2000), *Antikçağ Anadolu'sunun Savaşçı Kavmi Galatlar*, İstanbul.

Arslan, M. (2003), "İ.Ö. 188 Yılından İ.Ö. 67 Yılına Kadar Lykia, Pamphylia ve Kilikia Trakheia Sahillerindeki Korsanlık Faaliyetleri: Nedenleri ve Sonuçları", *Adalya*, VI, 91-118.

- Arslan, M. (2011), "Homonadlar Savaşı", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 14/1-2, 97-108.
- Arslan, M. (2018), "Hellenistik Dönem'de Konya'da Ticaret", *İpek Yolu Dergisi*, (ed. A. Buluş – C. Arabacı) Konya Ticaret Tarihi, XVI, Konya, 91-110.
- Aşkın, E. (2014), "Karaman İli ve Mersin İli Mut İlçesi Antik Dönem Yerleşimleri ve Yerleşim Düzenlemesi Arkeolojik Yüzey Araştırması", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXXII/1, 201-214.
- Aşkın, E. – Kurt, M. (2019a), "Sidamaria Antik Kenti Üzerine Gözlemler", *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2/1, 1-14.
- Aşkın, E. – Kurt, M. (2019b), "Antik Dönemde Karadağ (Boratinon Oros) ve Çevresinde Tarımsal Üretim", *Seleucia*, 9, (Baskıda)
- Aşkın, E. – Kurt, M. – Alkan, M. – Körsulu, H. – Ergürer, H. E. (2016), "Karaman İli ve Mersin İli Mut İlçesi Dönem Yerleşimleri ve Yerleşim Düzenlemesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXXIV/2, 175-188.
- Aşkın, E. – Kurt, M. – Alkan, M. – Körsulu, H. – Ergürer, H. E. – Ergürer, H. (2017), "Karaman İli ve Mersin İli Mut İlçesi Antik Dönem Yerleşimleri ve Yerleşim Düzenlemesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2016 Yılı Çalışmaları", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXXV/1, 411-424.
- Aşkın, E. – Kurt, M. – Alkan, M. – Körsulu, H. – Ergürer, H. E. – Ergürer, H. (2018), "Karaman İli ve Mersin İli Mut İlçesi Antik Dönem Yerleşimleri ve Yerleşim Düzenlemesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2017 Yılı Çalışmaları", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXXVI/1, 531-542.

Atalay, İ. – Mortan, K. (1995), Resimli ve Haritalı Türkiye Bölgesel Coğrafyası, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.

Atlan, S. (1975), "Side'de Basılan Amyntas Sikkeleri: Die Münzprägung des Amyntas in Side", *Bulleten*, XXXIX/156, 575-611.

Ayteş Canevello, S. (2004), "Iconiumlu Azize Thecla, Yaşam ve Mucizeleri", *Olba*, X, 259-271.

Bahar, H. (1991), Isauria Bölgesi Tarihi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

Bahar, H. (1995), "Konya ve Çevresi Tarih Araştırmaları – 1: Hititler'den Romalılar'a Kadar Isauria Bölgesi", *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, IX-X, 219-241.

Bahar, H. (1996), "Doğanhisar, Iğın, Kadınhanı ve Sarayönü YüzeY Araştırmaları 1995", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XIV/2, 359-374.

Bahar, H. (2000), "1998-1999 Yılı Konya-Karaman İlleri YüzeY Araştırmaları", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XVIII/2, 187-204.

Bahar, H. (2001), "Konya ve Karaman İlleri YüzeY Araştırmaları 2000", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XIX/2, 257-270.

Bahar, H. (2002), "Konya-Karaman YüzeY Araştırması 2001", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XX/2, 171-180.

Bahar, H. (2003), "Konya-Karaman Bölgesi YüzeY Araştırmaları 2002", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXI/1, 203-216.

Bahar, H. (2004), "Konya ve Karaman İlleri YüzeY Araştırmaları 2003", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXII/1, 341-354.

- Bahar, H. (2005), "Konya-Karaman İlleri ve İlçeleri 2004 Yılı Yüzey Araştırması", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXIII/1, 95-106.
- Bahar, H. (2006), "Konya-Karaman İlleri ve İlçeleri Yüzey Araştırması 2005", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXIV-1, 481-500.
- Bahar, H. (2007), "Konya-Karaman Yüzey Araştırmaları 2006", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXV/1, 235-254.
- Bahar, H. (2008), "Konya ve Karaman İlleri ve İlçeleri 2007 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXVI/1, 117-134.
- Bahar, H. (2009), "Konya ve Karaman İlleri ve İlçelerinde Arkeolojik Yüzey Araştırması, 2008", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXVII/3, 415-434.
- Bahar, H. (2010), "Konya ve Karaman İlleri ve İlçeleri Yüzey Araştırması 2009", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXVIII/2, 303-320.
- Bahar, H. (2013), "Konya-Karaman İlleri ve İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırmaları 2012", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXXI/2, 256-171.
- Bahar, H. (2015), "Eskiçağ'da Konya", *Şehirlerin Sevdalısı İbrahim Hakkı Konyalı Armağanı*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları: 7, 271-298.
- Bahar, H. – Koçak, Ö. (2004), Eskiçağ Konya Araştırmaları-2 (Neolitik Çağ'dan Roma Dönemi Sonuna Kadar), Kömen Yayınları, Konya.
- Bahar, H. – Küçükbezci, H. G. (2011), "2010 Yılı Konya ve Karaman İlleri ile İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırması", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXIX/1, 97-116.

Bahar, H. – Karauğuz, G. – Koçak, Ö. (1996), Eskiçağ Konya Araştırmaları-I (Phrygia Paroreus Bölgesi: Anıtlar, Yerleşmeler ve Küçük Buluntular), İstanbul.

Baldıran, A. (2009), Beyşehir ve Civarı Heykeltraşlık Eserleri, Çizgi Kitabevi, Konya.

Baldıran, A. – Pehlivan, E. (2015), "Historical Geography of Lykaonia Region", *World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering*, 9/3, 908-912.

Ballance, M. H. (1957), "The Site of Derbe: A New Inscription", *Anatolian Studies*, VII, 141-151.

Ballance, M. H. (1958), "Roman Roads in Lycaonia", *Anatolian Studies*, VIII, 223-234.

Ballance, M. H. (1964), "Derbe and Faustinospolis", *Anatolian Studies*, XIV, 139-145.

Bulletin épigraphique – [BE], Paris, 1950.

Belke, K. – Restle, M. (1978-1980), "Die Feustungsanlage auf dem Baş Dağ (Kara Dağ): Eine Hellenistische Burg im zentralen Kleinasien", *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts in Wien*, LII, 1-30.

Belke, K. – Restle, M. (1984), Galatien und Lykaonien, Tabula Imperii Byzantini, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien.

Bell, G. L. (1906), "Notes on a Journey Through Cilicia and Lykaonia", *Revue Archeologique*, IV/8, 225-401.

Bell, G. L. (1907), "Notes on a Journey Through Cilicia and Lykaonia", *Revue Archeologique*, IX, 18-30.

- Berk, F. M. (2018), "Ticaret Yollarının Dinlerin Yayılmasına Katkısı: Hıristiyanlık ve Konya Örneği", *İpek Yolu Dergisi*, (ed. A. Buluş – C. Arabacı) Konya Ticaret Tarihi, XVI, Konya, 77-90.
- Bildirici, M. (2009), Tarihi Su Yapıları (Konya-Karaman-Niğde-Aksaray-Yalvaç-Side-Mut-Silifke), Ankara.
- Boyacıoğlu, F. (2013), "Ernest Renan'ın Hıristiyanlığın Kökenleri 3: Aziz Paul / Pavlus İsimli Kitabında Lystra / Hatunsaray", *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6/6, 263-275.
- Bozyiğit, R. – Güngör, Ş. (2011), "Konya Ovasının Toprakları ve Sorunları", *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, İstanbul, 169-200.
- Bozyiğit, R. – Tapur, T. (2009), "Konya ve Çevresinde Yeraltı Sularının Obruk Oluşumlarına Etkisi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, Konya, 137-155.
- Broughton, T. R. S. (1959), "Roman Asia Minor", *An Economic Survey of Ancient Rome*, Vol. IV. Baltimore, 505-949.
- Buckler, W. H. – Calder, W. M. – Cox, C. W. M. (1924), "Asia Minor 1924", *The Journal of Roman Studies*, 14, 24-84.
- Bunson, M. (2002), "Lycaonia", *Encyclopedia Of The Roman Empire*, 334.
- Calder, W. M. (1910a), "A Cult of the Homonades", *The Classical Review*, 24/3, 76-81.
- Calder, W. M. (1910b), "A Journey Round The Proseilemmene", *Beiträge zur alten Geschichte (Klio)*, 10, 232-242.
- Calder, W. M. – Bean, G. E. (1958), A Classical Map of Asia Minor, London.

Calder, W. M. – Cormack, J. M. R. (1962), "Monuments From Lycaonia, The Psido-Phrygian Borderland, Aphrodisias", *Monumenta Asiae Minoris Antiqua*, Vol. VIII, Manchester.

Callander, T. (1906), "Exporations in Lycaonia and Isauria 1904", *Studies in the History and Art of the Eastern Provinces of the Roman Empire*, (ed. W. M. Ramsay), Eberdeen, 157-180.

Casabonne, O. (2000), "Notes Ciliciennes" *Anatolia Antiqua*, VIII, 89-103.

Casabonne, O. (2004), *La Cilicie*, Paris.

Classical Review (The) – [CIRev], London, 1905.

Corpus Inscriptionum Graecarum – [CIG], 4 vols, Berlin, 1828-1877.

Corpus Inscriptionum Latinarum – [CIL], Vol. 3, Parts 1-2, (ed.T. Mommsen), *Inscriptiones Asiae, provinciarum Europae Graecarum, Illyrici Latinae*, 2 vols, Berlin 1873, Vol.3, Supplement, Parts [1], 1-2 & 2, (ed. T. Mommsen, O. Hirschfeld, A. von Domaszewski), *Inscriptionum Orientis et Illyrici latinarum supplementum*, 4 vols, Berlin, 1889-1902.

Cramer, J. A. (1832), *Geographical and Historical Description of Asia Minor*, Oxford.

Cronin, H. S. (1902a), "First Report of a Journey in Pisidia, Lycaonia and Pamphylia. II", *The Journal of Hellenic Studies*, 22, 339-376.

Cronin, H. S. (1902b), "First Report of a Journey in Pisidia, Lycaonia and Pamphylia.", *The Journal of Hellenic Studies*, 22, 94-125.

Cronin, H. S. (1904), "First Report of a Journey in Pisidia, Lycaonia and Pamphylia. III", *The Journal of Hellenic Studies*, 24, 113-124.

- Çetik, A. R. (1985), Türkiye Vejetasyonu-I, İç Anadolu'nun Vejetasyonu ve Ekolojisi, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya.
- Davis, E. J. (1879), Life in Asiatic Turkey A Journal of Travel in Cilicia (Pedia and Tracheia), Isauria and Parts of Lykaonia and Cappadocia, London.
- Dmitriev, S. (2000), "Observations on the Historical Geography of Roman Lycaonia", *Greek, Roman and Byzantine Studies*, 41, 349-375.
- Doğanay, O. (2008), "Antik ve Modern Kaynaklara Göre Toroslar'ın Savaşçı Kavmi Homonadlar'ın Yaşadığı Coğrafya", *Arkeoloji ve Sanat*, 128, 11-32.
- Doğanay, O. (2011), "Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2010 Yılı Yüzey Araştırması", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXIX/3, 403-422.
- Doğanay, O. (2017), Torosların Savaşçı Kavmi Homonadlar, Ege Yayınları, İstanbul.
- Durukan, M. (2009), "The Connection of Eastern and Central Cilicia with Piracy", *Adalya*, XII, 77.102.
- Ergin, G. (2013), Anadolu'da Roma Hâkimiyeti Direniş ve Düzen, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Evliya Çelebi. (2005), Evliya Çelebi Seyahatnâmesi, (Haz. Y. Dağlı, S. A. Kahraman, R. Dankoff), İstanbul.
- Eyice, S. (1971), Karadağ (Binbirkilise) ve Karaman Çevresinde Arkeolojik İncelemeler, *Recherches Archeologiques a Karadağ (Binbirkilise) et Dans La Region De Karaman*, İstanbul.
- Feld, K. (2005), Die Isaurier und das Römische Reich, Walter ve Gruyter – Berlin – New York.

- French, D. H. (1981), "Milestones of Pontus, Galatia, Phrygia and Lycia", *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*, 43, 149-174.
- French, D. H. (1994), "1993 Yılı Küçük Asya Roma Yolları ve Miltaşları", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XII, Ankara, 29-38.
- Grant, M. (1978), *History of Rome*, United States of America.
- Grünewald, T. (2004), *Bandits in the Roman Empire*.
- Guarducci, M. (1978), *Epigrafia Greca*, 4 vols, Rome 1967-1978. Vol. 1, *Caratteri e storia della disciplina. La Scrittura greca dalle origini all'età imperiale* (1967); 2, *Epigrafi di carattere pubblico* (1969); 3, *Epigrafi di carattere privato* (1974); 4, *Epigrafi sacre pagane e cristiane* (1978).
- Güngördü, E. (2003), *Türkiye'nin Coğrafyası*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Gürdal, M. (2001), *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Muğla Üniversitesi Matbaası, Muğla.
- Hall, A. S. (1968), "Notes and Inscriptions from Eastern Pisidia", *Anatolian Studies*, 18, 57-92.
- Hamilton, W. (1842), *Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia*, II, London.
- Head, B. V. (1911), *Historia Numorum, A Manuel Of Grek Numismatics*, Oxford.
- Hild, F. – Hellenkemper, H. (1990), *Kilikien und Isaurien, Tabula Imperii Byzantini*, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien.
- Hogarth, D. G. (1890), "Notes in Phrygia Paroreus and Lykaonia", *Journal of Hellenistic Studies*, XI, 151-166.
- Hogarth, D. G. (1896), *A Wandering Scholar in the Levant*, London.
- Hoşgören, M. Y. (1994), "Türkiye'nin Gölleri", *Türk Coğrafya Dergisi*, 29, İstanbul, 19-51.

Hunter, L. W. (1913), "Cicero's Journey to His Province of Cilicia in 51 B. C.", *The Journal of Roman Studies*, 3/1, 73-97.

Imhoof – Bulmer, F. (1902), *Kleinasiatische Münzen II*, Wien.

Inscriptiones Graecae ad res Romanas Pertinentes – [IGRP], (ed. R. Cagnat). 3 vols. Paris, 1901-1927.

Inscriptiones Latinae Selectae – [ILS], 3 vols, in 5 parts, Berlin, 1892-1916.

İpçioğlu, M. (2009), "Getrude Bell'in Anılarında Konya", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 247-252.

Jones, A. H. M. (1971), *The Cities of the Eastern Roman Provinces*, Oxford.

Journal (The) of Roman Studies – [JRS], 6, London, 1916.

Journal (The) of Roman Studies – [JRS], 16, London, 1926.

Journal (The) of Roman Studies – [JRS], 18, London, 1928.

Karağuz, G. – Kunt, H. İ. – Doğanay, O. (2005), *Lykaonia Bölgesi Kaya Mezarları (Küçük Muhsine)*, Çizgi Kitabevi, Konya.

Kaya, A. G. – Kılıcı, H. (2011), *Konya İl Çevre Durum Raporu*, Ankara.

Kaya, M. A. (1998), "Anadolu'daki Roma Egemenliği ve Pompeius'un Siyasal Düzenlemeleri", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XIII, 163-172.

Kaya, M. A. (2003), "Anadolu'daki Roma Garnizonları", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XVIII/2, 83-94.

Kaya, M. A. (2005a), "Anadolu'da Roma Eyaletleri: Sınırlar ve Roma Yönetimi", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXIV/38, 11-30.

Kaya, M. A. (2005b), *Anadolu'daki Galatlar ve Galatya Tarihi*, İzmir.

- Kaya, M. A. (2005c), "Roma Lejyonerleri ve Anadolu", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXII/36, 87-96.
- Kinneir, J. M. (1818), *Journey Through Asia Minor, Armenia and Kourdistan in the Years 1813 and 1814: with Remarks on the Marches of Alexander and Retreat on the Ten Thausand*, London.
- Konyalı, İ. H. (1964), *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, Yeni Kitap Basımevi, Konya.
- Konyalı, İ. H. (1967), *Abideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi, Ermenek ve Mut Abideleri*, İstanbul.
- Kurt, M. (2009a), "Roma Cumhuriyeti Yönetiminde Kilikya Bölgesi ve Yerel Güçler, Cilicia and Local Powers under the Rule Of Roman Republic", *Sosyal Bilimler Dergisi*, XI/1, 115-139.
- Kurt, M. (2009b), "Marcus Antonius'un Kilikya Politikası", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXIV/2, 31-45.
- Kurt, M. (2010a), "Antik Lykaonia'da Yönetim ve Şehirleşme", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28, 119-132.
- Kurt, M. (2010b), "Roma Egemenliğindeki Kilikya ve Roma İç Savaşlarının Bölgedeki Yansımaları", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXV/2, 483-501.
- Kurt, M. (2010c), "Cicero'nun Kilikya Eyaleti Valiliği ve Parth Krallığı", *Sosyal Bilimler Dergisi*, XII/2, 51-64.
- Kurt, M. (2011a), *Antik Çağda Karaman (Laranda) ve Yakın Çevresi (Tarihi Coğrafya-Yerleşimler-Kalıntılar-Buluntular)*, Çizgi Kitabevi, Konya.

- Kurt, M. (2011b), "M.Ö. I. Yüzyıl Roma-Parth İlişkilerinin Kilikya Eyaleti'ndeki Yansımaları", *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2/2, 1-14.
- Kurt, M. (2011c), "Roma'nın Anadolu Politikaları Çerçevesinde Kilikya'nın Siyasal ve İdari Durumu", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 33/136, 159-168.
- Kurt, M. (2012), Karaman (Laranda) Çevresindeki Kaya Yerleşimleri, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Kurt, M. (2013), "Karadağ-Mahalaç Tepesi (Karaman) Üzerine Bir Araştırma", *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 15/24, 39-45.
- Kurt, M. (2015), "Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Sarayönü ve Çevresi", *Tarih, Kültür, Sanat, Turizm ve Tarım Açısından Uluslararası Sarayönü Sempozyumu (24-26 Ekim 2014 Konya) Bildiri Kitabı*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları: 8, 27-44.
- Kurt, M. (2018a), "Antik Lykaonia'da Tarımsal Üretim ve Malikâneler (Agricultural Production and Estates in Ancient Lycaonia)", *Anadolu'nun Eski Çağlarında İktisadi ve Zirai Hayat (Economic And Agricultural Life In The Ancient Ages Of The Anatolia)*, (ed. L. G. Gökçek - E. Yıldırım – O. Pekşen), İstanbul, 597-638.
- Kurt, M. (2018b), "Roma'nın Principatus Dönemi Anadolu Politikaları ve Eyalet Düzenlemeleri Çerçevesinde Dağlık Kilikia Bölgesi", *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 4/1, 1-16.
- La Broquiere, B. (1892), *Le Voyage d'Outremer* (Publie et Annote par Ch. Schefer), Paris.
- Laborde, L. (1838), *Voyage en Orient/Voyage de L'Asie Mineure*, 120-130, Plate LXVIII-LXIX, Paris.

- Laminger – Pascher, G. (1992), Die kaiserzeitlichen Inschriften Lykaoniens I, (Denkschriften ÖAW, Phil.-hist. Kl 232, Ergänzungsbande zu den Tituli Asiae Minoris 15), Vienna.
- Leake, W. M. (1824), Journal of a tour in Asia Minor with comparative remarks on the Ancient and Modern Geography of that Country, London.
- Lequenne, F. (1991), Galatlar, (Çev. S. Albek), Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2. Baskı, Ankara.
- Levick, B. (1967), Roman Colonies in Southern Asia Minor, Oxford.
- Magie, D. (1950), Roman Rule in Asia Minor, I-II, Princeton/New Jersey.
- Malay, H. (1987), "Batı Anadolu'da Aristonikos Ayaklanması", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, III, 13-48.
- Mendel, G. (1902), "Le Musee de Konia", *Bulletin de Correspondance Hellenique*, 26/1, 209-246.
- Mitchell, S. (1976), "Legio VII and the Garrison of Augustan Galatia", *The Classical Quarterly*, 26/2, 298-308.
- Mitchell, S. (1979), "Iconium and Ninica: Two Double Communities in Roman Asia Minor", *Zeitschrift für Alte Geschichte*, 28/4, 409-438
- Mitchell, S. (1993), Anatolia. Land, Men and Gods in Asia Minor I-II: The Celts and the Impact of Roman Rule, Oxford-New York.
- Mitford, T. B. – Andrews, St. (1980), "Roman Rough Cilicia", *Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt*, II,7.2, 1230-1261.
- Mitteilungen des deutschen archäologischen Instituts Athenische Abteilung – [MDAI(A)], 30, Berlin, 1905.

Mitteilungen des deutschen archäologischen Instituts Athenische Abteilung – [MDAI(A)], 33, Berlin, 1908.

Monumenta Asiae Minoris Antiqua – [MAMA], *Eastern Phrygia*, (ed. W. M. Calder), Vol. I, Manchester, 1928.

Monumenta Asiae Minoris Antiqua – [MAMA], *Monuments from Eastern Phrygia*, (ed. W. M. Calder), Vol. VII, Manchester, 1956.

Monumenta Asiae Minoris Antiqua – [MAMA], *Monuments from Lycaonia the Pisido-Phrygian Borderland, Aphrodisias*, (ed. W. M. Calder, J. M. R. Cormack), Vol. VIII, Manchester, 1962.

Mutafian, Cl. (1988), *La Cilicie au carrefour des empires*, Paris.

Oliver, G. A. (1807), *Voyages dans l'Empire Othoman, l'Egypte et l'Perse*, I-IV, Paris, 1801-1807.

Ormerod, H. A. (1924), *Piracy In The Ancient World, An Essay In Mediterranean History*, Liverpool-London.

Özlü, İ. (1994), *Klasik Çağda Lykaonia Bölgesi'nin Tarihi Coğrafyası*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

Özsait, M. (1982), "Anadolu'da Hellenistik Dönem ve Roma Uygarlığı", *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi*, 2, 280-361.

Özsait, M. (1985), *Hellenistik ve Roma Devrinde Pisidya Tarihi*, İstanbul.

Öztürk, B. (2006), "Çarşamba Çayı Boğazı'nın (Suğla ve Konya Ovası Arası) Oluşum ve Gelişim Özellikleri", *Türk Coğrafya Dergisi*, 45, İstanbul, 1-14.

Paris, P. - Radet, G. A. (1886), "Inscriptions de Pisidie, de Lycaonie et d'Isaurie", *Bulltin de Correspondance Helenique*, X, 500-514.

- Radt, W. (1999), Pergamon, Geschichte und Bauten einer antiken Metropole, Germany.
- Ramsay, W. M. (1883), "Inscriptions Inedites de l'Asie Mineure", *Bulltin de Correspondance Hellenique*, 7/1, 297-328.
- Ramsay, W. M. (1902-1903), "Pisidia and the Lycaonian Frontier", *The Annual of the British School at Athens*, 9, 243-244,245-273.
- Ramsay, W. M. (1905), "Lycaonian and Phrygian Notes", *The Classical Review*, 19/8, 413-429.
- Ramsay, W. M. (1920), "Military Operations on the North Front of Mount Taurus", *The Journal of Hellenic Studies*, 40/1, 89-112.
- Ramsay, W. M. (1960), Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası, (Çev. M. Pektaş), İstanbul.
- Ramsay, W. M. (1967), *The Social Basis of Roman Power in Asia Minor*, Amsterdam.
- Ramsay, W. M. – Bell, G. L. (1909), *The Thousand and One Churches*, London.
- Ramsay, W. M. – Ramsay, A. M. (1928), "Roman Garrisons and Soldiers in Asia Minor", *The Journal of Roman Studies*, 18, 181-190.
- Revue de Philologie, de littérature et d'histoire anciennes – [RPh], Paris, 1912.
- Rouge, J. (1966), "L'Histoire Auguste et L'Isaurie Au IV Siecle", *Revue des Etudes Anciennes*, 68/3-4, 282-315.
- Röhr, B. (2009), *Kult und Fest in Lykaonien*, Verlag Dr. Kovac, Hamburg.
- Saner, T. (1999), "Karaman Başdağ' da Hellenistik (?) Yapı Grubu", *Olba*, II/2, 345-354.
- Saraçoğlu, H. (1990), *Bitki Örtüsü Akarsular ve Göller*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

- Shaw, B. D. (1990), "Bandit Highlands and Lowland Peace: The Mountains of Isauria-Cilicia", *Journal of Economic and Social History of the Orient*, XXXIII/2, 238-270.
- Sherk, R. K. (1951), *The Legates Of Galatia From Augustus To Diocletian*, The Johns Hopkins Press, Baltimore.
- Sherk, R. K. (1955), "The Inermes Provinciae of Asia Minor", *The American Journal of Philology*, 76/4, 400-413.
- Sherwin – White, A. N. (1976), "Pamphylia and Cilicia, 133-70 B.C.", *The Journal of Roman Studies*, 66, 1-14.
- Sherwin – White, A. N. (1977), "Roman Involvement in Anatolia, 167-88 B.C.", *The Journal of Roman Studies*, 67, 62-75.
- Sherwin – White, A. N. (1984), *Roman Foreign Policy in The East (168 B.C. to A.D. 1)*, London.
- Sherwin – White, A. N. (2008), "Lucullus, Pompey And The East", *The Cambridge Ancient History*, IX, 229-273.
- Stahelin, F. (1907), *Geschichte der Kleinasiatischen Galater*, Leipzig.
- Sterret, J. R. S. (1888), *The Wolfe Expedition to Asia Minor*, Papers of the American School of Classical Studies at Athens, III, (1884-1885), Boston.
- Studies in the History and Art of the Eastern Provinces of the Roman Empire – [SERP]*, (ed. W. M. Ramsay), Aberdeen, 1906.
- Supplementum Epigraphicum Graecum – [SEG]*, Vols. 1-11, (ed. J. E. Hondius), Leiden, 1923-1954. Vols. 12-25, (ed. A. G. Woodhead), Leiden, 1955-1971. Vols. 26-41, (eds. H. W. Pleket, R. S. Stroud), Amsterdam, 1979-

1994. Vols. 42-44, (eds. H. W. Pleket, R. S. Stroud, J. H. M. Strubbe), Amsterdam, 1995-1997. Vols. 45-49, (eds. H. W. Pleket, R. S. Stroud, A. Chaniotis, J. H. M. Strubbe), Amsterdam, 1998-2002. Vols. 50-, (eds. A. Chaniotis, R. S. Stroud, J. H. M. Strubbe), Amsterdam, 2003-

Sür, Ö. (1972), Türkiye'nin, Özellikle İç Anadolu'nun Genç Volkanik Alanlarının Jeomorfolojisi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Swoboda, H. – Keil, J. – Knoll, F. (1935), Denkmaler aus Lykaonien, Pamphylien und Isaurien. Wien.

Syme, R. (1939), "Observations on the Province of Cilicia", *Anatolian Studies* (ed. W. H. Buckler, W. M. Calder, J. Keil), 299-332.

Syme, R. (1948), "Torosların Muntazam İşgali", *III. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler*, 570-575.

Syme, R. (1986), "Isauria In Pliny", *Anatolian Studies*, 36, 159-164.

Syme, R. (1995), *Anaolica Studies in Strabo*, Oxford.

Tapur, T. (2009), *Karaman Şehir Coğrafyası*, Konya.

Taşdöner, K. (2012), "Romalı Triumvir Marcus Antonius'un Anadolu'da Siyasi Düzenlemeleri", *Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, 31/51, 209-236.

Tekin, O. (2007), *Eski Anadolu ve Trakya (Ege Göçlerinden Roma İmparatorluğu'nun İkiye Ayrılmasına Kadar / M.Ö. 12. – M.S. 4. Yüzyıllar Arası)*, İletişim Yayınları, İstanbul.

Tekin, O. (2014), *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, İstanbul.

Texier, Ch. (1862), *Asie Mineure, Asie mineure: description géographique, historique et archeologique des provinces et des villes de la Chersonnese d'Asie*, Paris.

Texier, Ch. (2002), *Küçük Asya, Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, III, (Çev. A. Suat), Ankara.

Tozan, M. (2013), "Marcus Antonius'un Korsanlara Karşı Seferi ve Lex De Provinciis Praetoriis", *Tarih Okulu*, XIV, 1-26.

Tozan, M. (2014), "Gaius Gracchus'un Politik Hedefleri ve Phrygia ile Lykaonia'nın Asia Eyaletine Bağlanması", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXXIII/55, 23-43.

Tozan, M. (2016), "Cicero'nun Cilicia Valiliği", *Cedrus*, IV, 105-126.

Tunçez, S. – Candan, E. (2009), *Konya 2009 Yılı İl Çevre Durum Raporu*, Ankara.

Turgut, M. (2018), "Roma Ticaret Hayatı ve Iconium Sikkeleri", *İpek Yolu Dergisi*, (ed. A. Buluş – C. Arabacı) *Konya Ticaret Tarihi*, XVI, Konya, 111-125.

Üçer, S. – Koman, M. M. (1945), *Konya İli Köy ve Yer Adları Üzerine Bir Deneme*, Konya.

Ünal, A. – Sağlam, C. (2008), "Ayrancı Barajı, Karakükürtlü Dağı, Alahan ve Karaman Arasında Kalan Bölgenin Florası-I", *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 17, 27-48.

von Aulock, H. (1965), "Balakros", *Anadolu Araştırmaları*, II/1-2, 47-50.

von Aulock, H. (1976), *Münzen und Stadte Lykaoniens*, Tübingen.

Wallace, R. – Williams, W. (1999), *Tarsus'lu Pavlus'un Üç Dünyası*, (Çev. Z. Z. İlkelen), İstanbul.

Yazıcı, H. (2002), *İç Anadolu Bölgesi Coğrafyası*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Yılmaz, M. (2005), Bozkır Çevresinin (Hadim-Ahırlı-Yalıhüyük) Antik Tarihi ve Eserleri,
Isauria, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya.

dave.ht.lu.se, Erişim Tarihi 19.08.2019.

FIGÜRLER

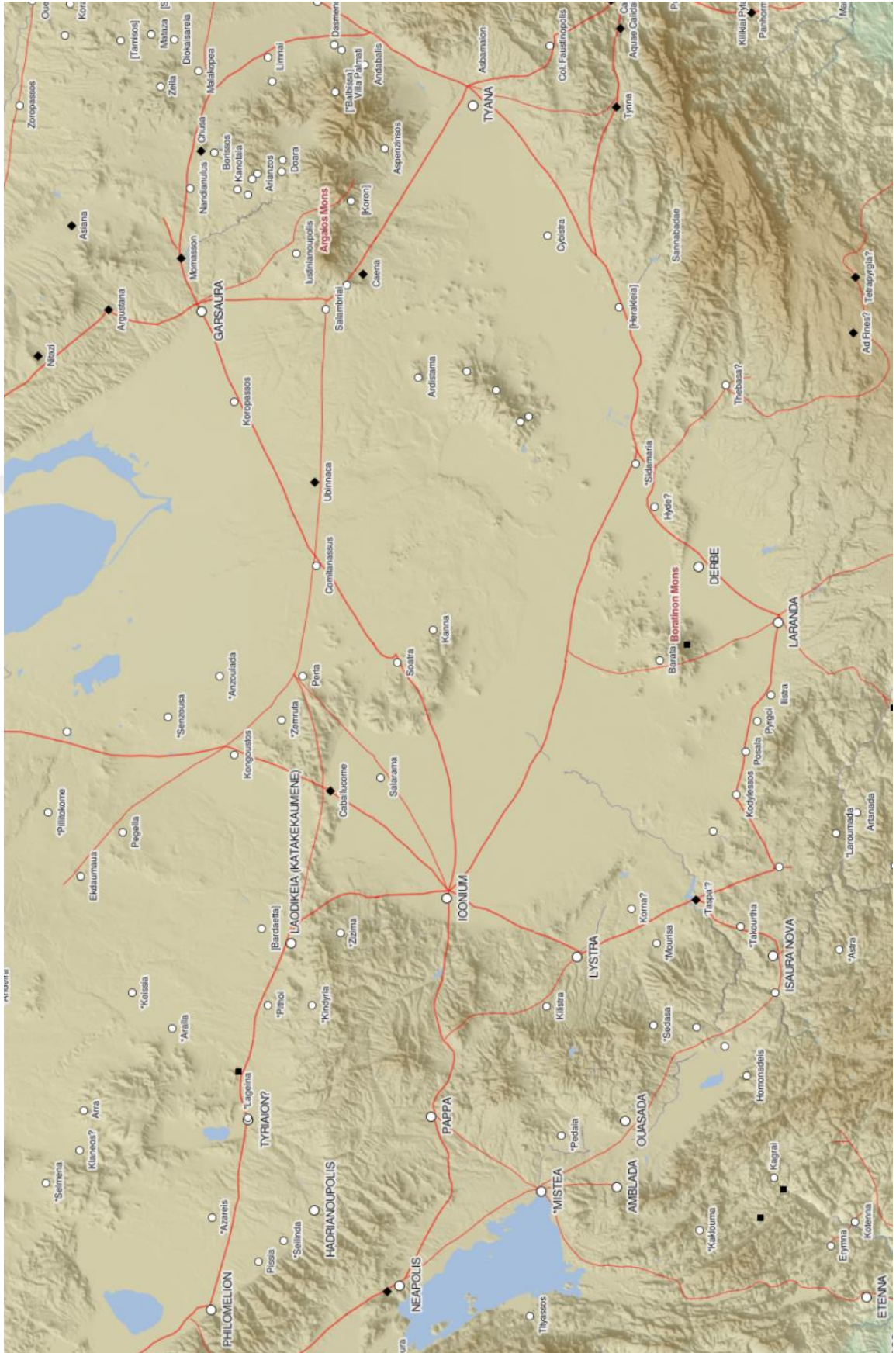

Figür 1: Lykaonia Bölgesinin Coğrafi Haritası.

Figür 3: Lykaonia Bölgesi Kentleri ve Yollar
(dave.ht.lu.se Erişim Tarihi 19.08.2019)